

Kadın / Woman 2000
Kadın Araştırmaları Dergisi - Journal for Woman Studies

Aralık / December 2006
Cilt / Volume VII Sayı / Issue 2

Doğu Akdeniz Üniversitesi / Eastern Mediterranean University

© 2009 Doğu Akdeniz Üniversitesi Yayınevi

© 2009 Eastern Mediterranean University Press

Printed in North Cyprus by the Eastern Mediterranean University Printing House

ISSN 1302-9916

KADIN / WOMAN 2000
Journal for Woman Studies

Publisher

Prof. Dr. Abdullah Öztoprak (Rector)
Eastern Mediterranean University (EMU) TRNC
(on behalf of)

Editors

Assoc. Prof. Dr. Fatma Güven Lisaniler
Assist. Prof. Dr. Hanife Aliefendioğlu

Associate Editors

Assist. Prof. Isaac Lerner, EMU –TRNC
Donna Ruzanno (MFA), EMU – TRNC
Zehra Nalbantoğlu, EMU-TRNC
Mine Çeliker, EMU- TRNC

Editorial Board

Assoc. Prof. Dr. Fatma Güven Lisaniler, EMU–TRNC
Assoc. Prof. Dr. Sevin Uğural, EMU – TRNC
Assist. Prof. Dr. Hanife Aliefendioğlu, EMU–TRNC
Assist. Prof. Dr. Nurten Kara, EMU – TRNC
Assist. Prof. Dr. Pembe Behçetoğulları, EMU–TRNC

Cover Design: Roya Alagheband.

Language : Turkish / English

About the Journal: *Kadın/Woman 2000 - Journal for Women's Studies* is a publication of Eastern Mediterranean University - Centre for Women's Studies. It is published biannually and is a multi-disciplinary, refereed and bilingual journal (both Turkish and English) dedicated to the scholarly study of all aspects of women's issues. The articles published are primarily on topics concerning women's rights, the socio-cultural aspects and position of women in society as well as particular legal issues. Articles are accepted from all disciplines such as literature, sociology, psychology, anthropology, law, political science, economics, medicine, cultural history as well as book reviews on recent publications and news and reports on important scientific events.

EASTERN MEDITERRANEAN
UNIVERSITY

Center for Women's Studies

Academic Advisory Board

Nermin Abadan-Unat (Turkey)
Feride Acar (Turkey)
Ayşe Akın (Turkey)
Nurten Aksugür (North Cyprus)
Şule Lokmanoğlu Aker (North Cyprus)
Sevda Alankuş (Turkey)
Nurhan Atasoy (Turkey)
Aysel Aziz (Turkey)
Beth Baron (USA)
Z. Gül Celkan (North Cyprus)
Nilgün Çelebi (Turkey)
Yıldız Ecevit (Turkey)
M. Akif Erdoğan (Turkey)
Ülker Gürkan (Turkey)
Şeyma Güngör (Turkey)
Berit Hagekull (Sweden)
Tülin Günşen Çli (Turkey)
A. Emel Kefeli (North Cyprus)
Meryem Koray (Turkey)
Biran Mertan (North Cyprus)
Gülşen Musayeva (North Cyprus)
Jacqueline Nadel (France)
Zehra Odyakmaz (Turkey)
Louis Oppenheimer (Netherlands)
Bahire Özad (North Cyprus)
Blaise Pierrehumbert (Switzerland)
Lucette Valensi (USA)
Filiz Yenişehirlioğlu (Turkey)

Correspondence Address

Kadın/Woman 2000 Center for Women's
Studies, Eastern Mediterranean University
BE280, Gazimağusa - North Cyprus (via
Mersin 10 - Turkey)
e-mail: jws.cws@emu.edu.tr
<http://kwj2000journal.emu.edu.tr>

Indexing: Kadın/Woman 2000 is indexed in GenderWatch, Contemporary Women's Issues, General Academic ASAP International, IT One File, General Reference Center, General Reference Center Gold, IT Custom, MLA International Bibliography, Turkologischer Anzeiger and Index Islamicus.

DOĞU AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

Kadın Araştırmaları ve Eğitim Merkezi

Akademik Danışma Kurulu

Nermin Abadan-Unat (Türkiye)

Feride Acar (Türkiye)

Ayşe Akın (Türkiye)

Nurten Aksugür (KKTC)

Şule Lokmanoğlu Aker (KKTC)

Sevda Alankuş (Türkiye)

Nurhan Atasoy (Türkiye)

Aysel Aziz (Türkiye)

Beth Baron (ABD)

Z. Gül Celkan (KKTC)

Nilgün Çelebi (Türkiye)

Yıldız Ecevit (Türkiye)

M. Akif Erdoğan (Türkiye)

Ülker Gürkan (Türkiye)

Şeyma Güngör (Türkiye)

Berit Hagekull (İsveç)

Tülin Günşen İçli (Türkiye)

A. Emel Kefeli (KKTC)

Meryem Koray (Türkiye)

Biran Mertan (KKTC)

Gülşen Musayeva (KKTC)

Jacqueline Nadel (Fransa)

Zehra Odyakmaz (Türkiye)

Louis Oppenheimer (Hollanda)

Bahire Özad (KKTC)

Blaise Pierrehumbert (İsviçre)

Sevda Alankuş (Türkiye)

Lucette Valensi (ABD)

Filiz Yenişehirlioğlu (Türkiye)

Yazışma Adresi

Kadın/Woman 2000 Kadın Araştırmaları ve

Eğitimi Merkezi, Doğu Akdeniz Üniversitesi

BE280, Gazimağusa - KKTC

e-posta: jws.cws@emu.edu.tr

http://kwj2000journal.emu.edu.tr

Veritabanları: Kadın/Woman 2000 dergisi

GenderWatch, Contemporary Women's Issues,

General Academic ASAP International, IT One

File, General Reference Center, General

Reference Center Gold, IT Custom, MLA

International Bibliography, Turkologischer

Anzeiger ve Index Islamicus tarafından

taranmaktadır.

KADIN / WOMAN 2000

Kadın Araştırmaları Dergisi

Sahibi

Prof. Dr. Abdullah Öztoprak (Rector)

Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ) (adına),KKTC

Editörler

Doç. Dr. Fatma Güven Lisaniler DAÜ-KKTC

Yard. Doç. Dr. Hanife Aliefendioğlu DAÜ-KKTC

Yardımcı Editörler

Yard. Doç. Dr. Prof. Isaac Lerner, DAÜ-KKTC

Dr. Mustafa F. Özbilgin, Hertfordshire

Universitesi - BK

Donna Ruzanno (MFA), DAÜ-KKTC

Zehra Nalbantoğlu, DAÜ-KKTC

Mine Çeliker, DAÜ-KKTC

Editör Kurulu

Doç. Dr. Fatma Güven Lisaniler, DAÜ-KKTC

Doç. Dr. Sevin Uğural, DAÜ-KKTC

Yard. Doç. Dr. Hanife Aliefendioğlu, DAÜ-KKTC

Yard. Doç. Dr. Nurten Kara, DAÜ-KKTC

Yard. Doç. Dr. Pembe Behçetoğulları, DAÜ-KKTC

Kapak Tasarım: Roya Alagheband.

Derginin Dili : Türkçe / İngilizce

Dergi Hakkında: Kadın/Woman 2000-

Kadın Araştırmaları Dergisi, Doğu Akdeniz

Üniversitesi-Kadın Araştırmaları ve Eğitim

Merkezi'nin bir yayın organı olup, Merkez'in

amaçları doğrultusunda kadın konusu ile ilgili

değişik disiplinlerde yapılan çalışmalara yer

veren bilimsel düzeyde hakemli bir dergidir.

Her yıl 2 cilt 2 sayı olarak Türkçe ve İngilizce

yayımlanan dergi, toplumsal cinsiyet ve kadının

konumu ve hakları konularında sosyoloji,

psikoloji, sağlık, antropoloji, hukuk, siyaset

bilimi, ekonomi, sanat tarihi, arkeoloji,

edebiyat ve iletişim alanlarında disiplinler arası

nitelikli bilimsel makaleler yayımlar. Ayrıca

kadın konusunda yapılan çalışmalar ve

yayımlarla ilgili bilimsel tanıtım yazılarına yer

verir.

İçerik/Contents

Cilt / Volume VII Sayı / Issue 2 Aralık / December 2006

Makaleler / Articles

Halide Edib Adıvar'ın Eserlerinde Kadınların ve Çocukların Eğitimi

Women and Children Education in Halide Edib Adıvar's Works
Kelime Erdal..... 1

To Branch or Not To Branch? Women and Political Parties in Turkey

Kadın Kolları? Türkiye Örneğinde Kadın ve Politik Partiler
Gamze Çavdar..... 31

A Pleasure Trip through Teasdale's Garden

Teasdale'in Bahçesinde Zevkli Bir Gezinti
Feryal Çubukcu..... 67

Kitap Tanıtımı / Bookreview

Parla, Jale. Babalar ve Oğullar/Tanzimat Romanının Epistemolojik Temelleri.
(Ayşe Demir)..... 77

Kadın Çalışmaları ile ilgili Etkinlikler ve Raporlar / Activities and Reports on Women's Studies

Birinci Uluslararası Multi Disipliner Kadın Kongresi: Değişim ve Güçlenme

Çiğdem Dürüst Falay..... 81

Yayın İlkeleri..... 84

Notes for Contributors..... 89

Bu sayıda katkıda bulunan yazarlar / Authors in this issue..... 92

Bu sayıda hakemlik yapanlar / Referees in this issue..... 93

Halide Edib Adıvar'ın Eserlerinde Kadınların ve Çocukların Eğitimi

Kelime Erdal*
Uludağ Üniversitesi

Öz

Bu çalışmada, yazarın hem makalelerinde hem de romanlarında kadın eğitimine yaklaşımı incelenmiştir. Tanzimat'tan itibaren yazarlarımızın sık sık gündeme getirdiği kadınların eğitimi konusu, Halide Edib'in eserlerinde yoğun olarak vurgulanmaktadır. Eğitimi bir bütün olarak gören Halide Edib, kadınların eğitiminin temelini erkeklerin eğitime dayandırmaktadır. Yazara göre iyi eğitim almış bir erkek, kadının eğitimine karşı çıkmayacağı gibi, eşini eğitmek için çaba sarf edecektir. Diğer yandan, iyi eğitim alan bir kadın çocuğunun ilk eğiticisi olarak hayati bir görev üstlenmektedir. İyi yetişmiş bir anne, sağlıklı nesiller yetiştirilmesinde en önemli etkidir. Buradan yola çıkıldığında, kadın eğitimi toplumun eğitilmesinin temeli gibi görülmektedir. Ayrıca kadının eğitim alması onun sosyal hayatta aktif rol alması ve ülke sorunlarına duyarlı olması gibi iki önemli kazanımı beraberinde getirecektir. Kadınların da erkekler kadar eğitim alması ve bunun toplumun her bireyi tarafından desteklenmesi gerekir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, kadının eğitimi, çocuk eğitimi, meslek edinme, Halide Edib Adıvar

Giriş

* Öğretim Görevlisi Dr. Kelime Erdal, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Bursa-Türkiye, e-mail: kelime@uludag.edu.tr

Belli bir konuda, bir bilgi ve bilim dalında yetiştirme ve geliştirme, eğitime işi. Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme (T.D.K. 1988:435) olarak tanımlanan eğitimin, bireyi olumluya sevk ederek etkileme ve davranış değişikliği oluşturma fonksiyonu son derece önemlidir. Eğitilen birey, -kadın ya da erkek- cinsiyeti ne olursa olsun, toplum yaşayışında yer edinmek için gerekli bilgileri alacak, davranışları olumlu yönde değişecektir.

Türkiye’de kadın eğitimi ve bunun sonucunda kadının toplumda edindiği yer konusunda geçmişten gelen eksiklerin olduğu gerçeği göz ardı edilemez. Türkiye’nin modernleşme tarihine bakıldığında, kadın eğitimi konusunda en büyük adımların 1870 ile 1920 yılları arasında atıldığı görülür. Kadınlar eğitim hakkını bu dönemde kazanırlar. 1870’ten itibaren, kız çocukları ilk ve orta öğretim kurumlarına kabul edilirler. Bu okullara kaydolun kız çocuklarının sayısı çok azdır ve İstanbul, Selanik ve İzmir gibi büyük şehirlerde yoğunlaşmıştır. İstanbul Üniversitesi, ilk kez 1914’te kız öğrencilere kapılarını açar. Kadın, kültür ve çalışma hayatıyla, siyasî mücadelelerle bu dönemde tanışır (Tekeli, 1998:171–181). 1859 yılına kadar sıbyan mektepleri dışında, kız öğrencilerin gidecekleri okullara rastlanmamaktadır. İlk olarak Sultanahmet’te bir kız rüştiyesi açılır. Bu okulun açılışını haber veren yazı, *Takvim-i Vakayî*’de yayınlanmıştır:

Şimdiye kadar eğitim nimetinden yalnız erkek çocuklar yararlanmakta, kızlar bütün istek ve arzularına rağmen, bu eğitimden yoksun kalmaktaydılar. Ancak, evli erkekleri mesut edecek, eve saadet getirecek olan kadın, din ve dünyasını bilip, emre itaat etmekte ve yasaklanan şeyleri yapmamakla olabilir ki, bu da kadınların eğitim görmeleri ile mümkündür. Bu yüzden, kız çocuklarının dahi iyi bir eğitim görmeleri ve bilgili ve görgülü bir kadın olarak yetiştirilmeleri, anne ve babaya borçtur. Bu Müslüman kuralını her tarafa yaymak için daha önce İstanbul’da At Meydanı civarında, kızlar için özel olarak açılan bir mektepte kız çocuklarının eğitimleri yapılmaktaydı. Kız çocuklarına ders verecek, onları eğitecek öğretmenler daha dikkatli olarak seçilmiştir. Bu sebepten kız okulunun idaresi daha disiplinli ve daha modern eğitici ve öğretici bir hale sokulmuştur. Kız çocukları olanların durumu bilmeleri ve kızlarını bu okula yollayıp gereken eğitimi yaptırmaları uygun olur. (Koçer, 1970: 67)

Tanzimat’tan itibaren yaygın eğitimi hedefleyen yazarlarımız, kadının mutlaka eğitimden faydalanması gerektiğini savunup, kadının ilk öğretmeni olarak erkeği görmüşlerdir. Tanzimat devri yazarlarının hepsi cemiyetin ilerlemesi için kadının eğitiminin şart olduğunu anlatan yazılar yazmışlardır (Uğurcan, 1997:72–85). Namık Kemal, Ahmet Mithat Efendi gibi yazarlarımız, özellikle kadınların eğitimi üzerinde dururlar. Ahmet Mithat Efendi, kadınların da erkekler gibi eğitim alarak meslek sahibi olacakları zamanları özler. Ahmet Mithat Efendi’ye göre, iyi bir evlilik yapmak için kadının iyi bir eğitim alması şarttır. Yüksek tahsil

görmüş gençler, kültürlü ve iyi yetişmiş kızları tercih ederler. Hatta gençler tahsilli kız bulamazlarsa yabancı kızlarla evlenme yoluna giderler. Bu yüzden kızların iyi bir eğitim almaları gerekir. Ahmet Mithat Efendi, toplumda kadının rolünü erkekle eşit sayar. Eğitim meselesinde kadın-erkek ayırımı yapmak doğru değildir. Yazarın *Diplomalı Kız* adlı eserinde bu fikirler anlatılır:

Bir kız her ne olacak olursa olmalı, talim ve terbiyesini ikmâl etmiş bulunmalı. 'Bizde kızların talim ve terbiyesine lüzum yoktur' demek için 'Bizde erkeklerin talim ve terbiyesine lüzum yoktur' diyebilmek cesâretini peyda etmelidir ama kızların terbiyesine o kadar lüzum olmadığı dâvâ edilebilecek imiş. Terbiye ve talimin o kadarı bu kadarı olamaz. Nisvan dahi cemiyet içinde yaşadıkları medeniyet-i insâniyenin âzâsından tanındıkça erkeklerin talim ve terbiyeye ne kadar ihtiyaçları var ise kadınların da o kadar ihtiyaçları vardır. Bunu şimdiki zamanlarda inkâra cesâret edecek olanları müstakbel mutlaka tezkib edecektir. Kadınlardan dahi tabibeler, eczâcılar, cerrahlar, kâbileler, muharrirler, feylesoflar, muallimler falanlar filânlar çoğalıp meydan aldıkları zaman o tezkib-i maddî vukua gelecektir. Ama o zaman ne zamandır? Daha çok uzakta mıdır? Gaybı Allah'tan başka kimse bilmez. (Okay, 1989:320)

Bu görüş, sadece bu eserde değil, Ahmet Mithat Efendi'nin diğer eserlerinde ve özellikle gazete yazılarında vurguladığı temel fikridir. O, Namık Kemal gibi siyâsî hamlelerle, ihtilallerle değil, toplumun eğitim vasıtasıyla gelişeceğine inanır (Ahmet Mithat Efendi, 2001:662). O, özlemine çektiği bu zamanı göremez fakat öldüğü yıl, İstanbul'da kızlar için bir "İnas Darülfünun"u açılmıştır (Okay, 1989:320).

"Maarif" başlıklı makalesinde Namık Kemal, medenî ülkelerde kadınların da erkekler gibi eğitim aldıklarına dikkat çeker. Bu ülkelerdeki kadınlar, aldıkları eğitim sayesinde toplumda önemli mevkilere gelmişlerdir (Kaplan ve arkadaşları, 1993:325-238). Namık Kemal, eğitimden mahrum bir kadının çocuğunu da yetiştiremeyeceğini ifade eder (Enginün, 1991a:400-408). Sağlıklı nesiller yetiştirebilmek için kadınların eğitilmeleri şarttır. Bunu gerçekleştirecek olanlarsa erkeklerdir. Namık Kemal'e göre erkek veya kız olsun her çocuk ilk terbiyeyi anneden alır. Annenin verdiği eğitim çocuğun ilerideki hayatına da etki eder. Bu fikirlerine paralel olarak Namık Kemal'in eserlerinde yücelttiği kadın kahramanların hemen hepsi iyi eğitim almışlardır. Bu eğitimli kadınlar, ailelerinin saadeti uğruna her türlü fedakârlığı göze alırlar (Kerman, 1998:259-267). Osmanlı aydınlarının çoğunun kadınların eğitimine karşı olmadıkları görülmektedir. Hatta bütün fikir akımlarına mensup aydınlar, konuyu ayetlere ve hadislere dayanarak savunma ihtiyacı duymuşlardır. İslâmcıların, genel olarak kadının liseden sonra eğitim almasına taraftar olmamalarına karşılık, Türkçüler ve Batıcılar, üniversite kapılarının da kadınlara açılması gerektiği görüşünü savunmuşlardır (Kurnaz, 1996:41).

İlk kadın romancımız ve yazıları ile fikir hayatına atılan ilk kadın yazarımız Fatma Aliye Hanım'ın kadın eğitimi ile ilgili görüşleri önemlidir. Kimilerine göre *Nisvân-ı İslâm* adlı eseriyle Türk kadınının toplumdaki yerini tartışmaya açan Fatma Aliye Hanım, bu eseri ile kadın eğitimi konusuna önemli boyutlar kazandırmıştır. Yazar bu eserinde, Osmanlı kadınının boşanma, örtünme, çok eşlilik gibi sorunlar üzerine tartışma ve görüşlerine yer vermiştir. Fatma Aliye'ye göre iyi bir eğitim için alafanga ve alaturka eğitimin bir arada verilmesi gerekir ve kadın eğitildikten sonra çalışma hayatına atılırsa kendini daha güvende hisseder. Üstelik eğitilmiş bir kadının evlilik konusunda vereceği kararlar daha sağlıklı olacaktır (Kurnaz, 1996:37). Tanzimat dönemi kadın şairlerinden Nigâr Hanım, kadın ve erkek eşitliğinin eğitimle sağlanabileceğini savunmuştur. Ona göre bizde feminizm ancak kadının eğitilerek çalışma hayatına atılmasıyla gerçekleşebilir. Kadının çocuğa ilk terbiyeyi vermesi üzerinde önemle duran Nigâr Hanım, kadınların eğitimini çok önemli görmüş, kadınlara "millî tâlim ve terbiye"yi verecek ortamı hazırlamayı, devlet adamlarının temel görevi olarak değerlendirmiştir (Kurnaz, 1991:37-39). Tanzimat devri eserlerine genel olarak bakıldığında, konu olarak en çok kadının eğitimi ve çok kadınla evliliğin sakıncalarının işlendiği görülmektedir.

II. Meşrutiyet dönemi kadınlara yönelik faaliyetler açısından oldukça renkli bir dönemdir. Başta İstanbul olmak üzere belli büyük merkezlerde kadın hareketleri yaygınlaşmaya başlamıştır. Türk kadını bu dönemde hükümetin desteği ile "cemiyetçilik" faaliyetlerinde bulunma, basın ve ekonomi hayatına atılma gibi imkânlar ile çeşitli çalışma alanları bulmuştur (Kurnaz, 1991:77). Meşrutiyet'in getirdiği hürriyet ortamında kadınların eğitilmesi daha fazla konuşulur hale gelmiştir. Bu dönemde, kadınların eğitimi konusundaki tartışmalar hem devlet uygulamaları çerçevesinde, hem de aydınlar arasında önemli bir gündem haline gelmiştir. Kız çocuklarını eğitmek amacıyla okullar açılması plânlanmıştır. Mehmet Akif Ersoy, *Safahat* isimli kitabında yer alan Süleymaniye Kürsüsünde başlıklı bölümde kızların eğitimi için açılacak okullara değinmiştir:

Demiş olsaydı eğer: 'Kızlara mektep lâzım...
Şu kadar vermelisin' Kahrolayım kaçmazdım.
(Ersoy, 1987:152)

Meşrutiyetle gelen hürriyet ortamı, kadın gazete ve dergilerini de harekete geçirmiştir. Kadın dergilerinde daha önce kadının eğitimi ve moda ön plandayken, artık kadın haklarından bahsedilmeye başlanmıştır. Mehasin, Demet, Kadın, Musavver Kadın, Kadınlar Dünyası, Kadınlar Âlemi ve Kadınlık, Kadınlık Hayatı, Bilgi Yurdu Işığı, Genç Kadın, Türk Kadını bu dergilerden

bazılarıdır. Kadınlarla ilgili gazete ve dergiler söz konusu olduğunda *Hanımlara Mahsus Gazete*'nin önemi göz ardı edilemez. 1893 yılında yayınlanmaya başlayan bu önemli gazetenin yayınlanması için ilk teşebbüs, *Tarık* gazetesi başyazarı Mehmet Tahir tarafından yapılmıştır. Konuyla ilgili olarak Dâhiliye Nezaretine verdiği dilekçede Mehmet Tahir, kadınların ilerlemesine yardım etmek için gazete çıkarmak gerektiğini, yabancı ülkelerden örnekler vererek vurgulamıştır. Resimli olan ve haftada iki gün yayınlanan gazete, hanımlar tarafından çok rağbet görmüştür. Gazetenin yazarları ise çoğunlukla hanımlardan oluşmaktadır. Fatma Aliye Hanım, Nigâr Hanım, Saide Hanım, Üsküdarlı Münire, Leman Hanım, Fatma Fahrünnisa, Ayşe Rahime, bu gazetede yazı yazan hanımlardan bazılarıdır (Kurnaz, 1991:42).

Ömer Seyfettin, özellikle makalelerinde kadınların iyi eğitim almasını savunur. Ömer Seyfettin'e göre bir milletin kadınlarının eğitilmişlik oranı, o milletin ilerlemesinin ölçüsüdür. Almanya, İngiltere ve diğer medenî milletlerin zenginlik ve mutluluğu, kadınlara verdiği eğitimin başarısıyla doğru orantılıdır. Başında, Halide Edib'in "beşiği sallayan el âleme hükmeder" sözünün bulunduğu "Maarif ve Kadınlar" adlı makalesinde Ömer Seyfettin, kadınların eğitimini önemsemeyen milletlerden de bahseder: "Kadınları neyyir-i maariften mahrum olan milletler; henüz bir hâb-ı sıklette puyan olan milletlerdir. Uyanmaları için o milletin âsab-ı hayatiyelerini teşkil eden kadınları üzerinden bir nesim-i lâtif-i maarifin vezan olması lâzımdır" (Argunşah, 2001:93-96). Kadın yazarlarımızdan Şükûfe Nihal de Türk kadınının toplumsal ve siyasi hayatta hak ettiği yeri alması için çalışır. On üç yaşında yazdığı ve *İttihat* gazetesinde yayınlanan yazısında, Türk kızlarının düzenli okul eğitimi almaları ve bu konuda önlerinin açılması için taleplerini sıralar. Çok küçük yaşlarda bu hassasiyeti gösteren Şükûfe Nihal, daha sonra kadın cemiyetlerinde çalışır (Argunşah, 2002:55).

Kadınların eğitimi konusu üzerinde duran Ziya Gökalp'a göre, Türk ve Osmanlı terbiye sisteminde kadınların erkeklerden farklı yetiştirme tarzına tâbi olmaları eğitim konusunda bu iki cins arasında bir farklılık doğurmuştur. Eski Türklerde kadınlar doğrudan doğruya hükümdar, kale muhafızı, vali ve sefir olabilirlerdi. Ailelerde ev, kadın ile erkeğin ortak malıydı. Anne de baba kadar çocuğun üzerinde hak sahibi idi. Gökalp'a göre Eski Türkler eşlerine daima saygı gösterirlerdi ve feminizm Türklerde adeta bir yaşayış tarzı idi. Eski kavimler arasında hiçbir kavim Türkler kadar kadınlara hak vermemiş ve saygı göstermemiştir (Gökalp, 1990:166). Ziya Gökalp, sürgünden ailesine yazdığı mektuplarda kadının mutlaka okul eğitimi alması, bir yabancı dil bilmesi ve sosyal hayat içinde yer alması gerektiğini ifade eder (Tansel, 1989:114-115).

Halide Edib Adıvar'ın Kadınların Eğitime Dair Görüşleri

Tanzimat ile birlikte yoğun olarak üzerinde durulmaya başlanan kadın hakları ve kadının iyi yetişmesi konusu, Halide Edib'in eserlerinde önemle vurgulanır. Halide Edib, adeta bu konunun savunuculuğunu üstlenmiştir. Günümüzde, Türk kadınının sahip olduğu hak ve hürriyetlerin kaynağını Halide Edib'in eserlerine kadar götürmek mümkündür (Bekiroğlu, 1987:22). Halide Edib, gerek gazetelerde yazdığı müstakil yazılarla, gerekse diğer eserleri ile kadınların eğitimi konusunda hassasiyetini dile getirmiş ve herkesi bu konuda hassas olmaya davet etmiştir. Yazar, özellikle gazetelerde yer alan bu yazılarından ötürü, kadınların toplum hayatında yer almalarına ve söz sahibi olmalarına itiraz eden ve bunu dine aykırı sayan imzasız mektuplar almıştır (Önertoy, 1965:251-258). Halide Edib'in kadın eğitimi konusundaki çabaları hem yaşadığı devirde, hem de ölümünden sonra ilgi ile karşılanmıştır. Tezer Taşkıran, ölümü üzerine yazdığı yazıda, Halide Edib'in Türk kadınının haklarını alması ve cemiyette mevkiinin yükselmesi için sarf ettiği gayretler üzerinde durmuştur. Taşkıran'ın belirttiğine göre Halide Edib, 1908'de *Tanin* gazetesinde yazdığı makalelerde, kızlar için okullar açılması lüzumunu kuvvetli bir dille savunmuştur. Tezer Taşkıran, yazısında *Yeni Turan* romanını da değerlendirir. Yazıldığı zaman ile kıyaslayarak eserin değerini ölçer. Ona göre, eserde yer alan fikir ve olaylar devrine göre çok ileridir:

O zamana kadar yazılan hiçbir eserde böyle bir kadın tasvirine rastlamıyoruz. Gerçi birçok yazılarda kadınların okutulması, içtimaî hayatın her sahasında yer almaları lüzumu ısrarla istenmiş ise de, ilk defa olarak ve cisimli tipler halinde "Yeni Turan" bu kadınları cemiyete tanıtmıştır. (Taşkıran, 1964:5)

Tezer Taşkıran'ın da vurguladığı gibi, Halide Edib'in bu ütopyası, Atatürk'ün büyük deha ve iradesi ve Türk milletinin ona olan güveni ile gerçeğe dönüşmüştür.

Kadının eğitimi, Halide Edib'in Türkiye'de Şark, Garp ve Amerikan Tesirleri kitabında üzerinde durduğu önemli bir konudur. Kadını sadece "insan üreten bir makine" olmaktan çıkarmak gerekir. Yazar göre kadınlar da erkekler gibi iyi bir eğitim alarak sosyal hayata katılmalıdırlar. 1860 yılında hükümet, kadın hocaları yetiştirmek üzere Dârülmualimât ve kız okullarını açmıştır. Böylece kadın hocalar ilk kez devletin resmî memurları olurlar. Öğretmenler, çoğunlukla fakir ailelerden gelirler. Maddî durumu biraz iyi olan aileler, hatta büyük memurlar, kızlarına İngiliz mürebbiyelerden özel eğitim aldırırlar. İngiliz mürebbiyelerin tercih edilme nedeni, İngiliz kadınının ciddiyetidir. O devirde, Türk kadınının İngiliz kadınını örnek alması gerektiğine dair yaygın bir inanış

söz konusudur. Aileler, çocuklarını eğitmek üzere Fransız mürebbiyeler de alırlar ancak Fransız kadınının İngiliz kadını kadar ciddî olmadığına inanılmaktadır. Bu, aynı zamanda Halide Edib'in de inandığı ve savunduğu bir görüştür. Halide Edib kitabında, Osmanlı İmparatorluğu'nda padişahın haremi olan kadınların eğitim faaliyetlerine de yer vermiştir. Bu kadınlar iyi yetişmişlerdir ve yeteneklerine göre eğitim almışlardır. Osmanlı haremindeki bu kadınlar, eğitime katkıda bulunmuş ve okullar açmışlardır. Batılı bir görüşe sahip olan padişah hanımları, ilk ve ortaokulların durumu ve öğrencilerle yakından ilgilenmişlerdir. Eğitime destek veren bu kadınlar, Batı'nın asırlar sonra eriştiği ileri bir bakış açısına sahiptirler. Bu kadınlar aracılığıyla okullara, çocukların temizliğine, terbiyesine, beslenmesine, açık havada oynamalarına dâir talimat verilmiştir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde, padişah hanımlarının dışında bir de, eğitim almış kadınların mahallelerde kız ve erkek çocuklar için açtıkları özel okullar vardır. Yarım asır öncesine kadar kadınların çoğu, bu özel okullarda okumuşlardır. Bazı yüksek sınıftan ve varlıklı aileler kızlarına evde eğitim vermişlerdir (Adivar, 1955). Halide Edib, Osmanlı tarihinde sık tesadüf edilen kadın şairlerin bu özel eğitim tarzıyla yetiştirildiğini belirtir. Açılan özel okullardaki hanım öğretmenler, alt ve orta sınıf kadınları arasında çok büyük saygı görmüşlerdir:

Kadının toplumdaki yerinin değişmesine ilk taraftar olanlardan biri, Üçüncü Selim ve özellikle hemşiresi Hatice Sultan'dır. Kadının değişmesi fikri, Tanzimatçılar tarafından şiddetle müdafaa edilmiştir. Abdülhak Hâmit, bilhassa eserlerinde Müslüman kadınlarına çok büyük mevki vermiştir. Bir milletin medeniyet seviyesinin, kadınlarının mevkileriyle ölçüldüğüne inanan bir de vecizesi vardır. (Adivar, 1955:183)

Halide Edib, Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki bu olumlu örnekleri aktararak, okuyucusuna mesaj vermeyi amaçlamaktadır. Halide Edib kitabında, 1908'deki Meşrutiyet ile birlikte kadınların eğitimi ile ilgili yaşanan gelişmeleri de özetler. Bu devirde eğitim, kadın ve erkek için en önemli amaç olmaya başlamıştır. Kadınlar olmadan yeni bir Türkiye yaratmanın imkânsız olduğu fikri yaygındır. Bu tarihlerde, Teali-i Nisvan adlı ilk kadın topluluğu kurulmuş, bu toplulukta kadınları aydınlatmaya yönelik konferanslar verilmiştir. Başta Amerikan sefirinin karısı olmak üzere bazı Amerikalı kadınlar da kadınların eğitimi meselesiyle ilgilenmiş ve buna destek vermişlerdir. Diğer yandan, kadınların sosyal hayatta yer almalarını İslâmiyet'e uygun bulmayan bazı mutaassıp kişiler, bu hareketlere şiddetle karşı çıkmışlardır. Kadınlarla ilgili faaliyetler çok yeni olduğu için bazı genç yazarlar da alaycı tavırlar takınmışlardır. Hükümet, bir yandan eğitimi modernleştirirken, diğer yandan da kadınlarla erkeklere eşit eğitim hakkı vermiştir. Öğretmen yetiştiren okulların

sayısı bu dönemde artmış, yurt dışına öğrenci gönderilmeye başlanmıştır. İstanbul Üniversitesi 1916 yılında kadınlara kapılarını açmış ancak Tıp Fakültesi ilk yıllarda kız öğrenci kabul etmemiştir. Almanya’da tıp tahsili gören iki kadın, 1921 yılında memlekete dönmüş ve mesleklerini icraya başlamışlardır. I. Dünya Savaşı ile cepheye giden erkeklerin yerini kadınlar almış ve böylece kadınlar iş hayatına atılmışlardır. Halide Edib, romanlarında sık sık tekrarladığı ve örneklerini verdiği “erkeğin kadını yetiştirmesi” fikrini *Türkiye’de Şark, Garp ve Amerikan Tesirleri* kitabında da tekrarlar (Adıvar, 1955:185–186).

Kadınların eğitimi ve sosyal hayatta yer alması fikrinin kaynağının Batı olduğu ya da bu fikrin bizde Batı’ya özentisi sonucunda yayıldığı görüşü yazarı rahatsız eder. Ona göre, Türklerin geleneği ve kültürü Batı’dan çok önce kadını sosyal hayatta erkekle eşit kabul etmektedir. Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, kadınların erkeklerle eğitim görme haklarını hararetle savunmuştur. Atatürk, bütün Türk aydınları gibi kadının çocuğun ilk eğitimcisi olması ve sosyal hayatta erkeklerle yan yana görev almasına dikkat çekmiştir. Kadınların daha iyi eğitim alması için Cumhuriyet’ten önce sınırlı olan kız ve erkek meslek okullarının sayısı Cumhuriyet döneminde artırılmıştır (Durakbaşı, 2000:125). Atatürk, kadınların her alanda yükselmelerini yeni kurduğu Cumhuriyet’in geleceği açısından gerekli görmüştür. Ona göre, kadınlar da erkekler gibi “âlim ve mütefennin” olacaklar, erkeklerin geçtiği eğitim kademelerinden geçeceklerdir. Atatürk, kadının eğitiminin erkeklerin eğitiminden daha önemli olduğunu vurgulamıştır: “Kadınlarımız hatta erkeklerden daha çok münevver, daha çok feyizli, daha fazla bilgili olmaya mecburdurlar. Eğer hakikaten milletin anası olmak istiyorlarsa böyle olmalıdırlar” (Caporal, 1999:87). Türk kadını Atatürk sayesinde pek çok sahada olduğu gibi eğitim konusunda da hak ettiği yere gelmiştir: “Kadınlarımızın da aynı derece-i tahsilden geçerek yetişmelerine atf-ı ehemmiyet olunacaktır” (Atatürk’ün Maarife Ait Direktifleri, 1985:7).

Kadınların eğitilmesinin önde gelen savunucularından olan Halide Edib, kadınların eğitim alabilecekleri okulların sayılarının sınırlı olduğunu sık sık vurgularken bu konuda girişimlerde bulunmuştur. Osmanlı Devleti döneminde kızlar ancak temel eğitim görebilmekteydiler. Bu dönemde ilk devlet okulları 1847 yılında kurulmuş ve 1869 yılına kadar da kız çocuklarının eğitimi ülkeye yayılamamıştır. 1869 yılında kabul edilen “Maarif-i Umumiye Nizamnamesi” ile okuma-yazma çağındaki tüm çocuklara kız-erkek ayrımı yapılmaksızın ilköğretim mecburiyeti konmuştur. Tanzimat’tan sonra bazı orta dereceli okullara kızların devamına izin çıkmış ve bu amaçla özel kız okulları kurulmuştur. İlk kez 1908 yılında İstanbul’da bir ortaokul kız çocukları için öğretime başlamıştır (Doğramacı, 1989:103). Halide Edib, “Bazı Endişelerim” başlıklı yazısında,

kadınlar için okullar açılması gereğini vurgulamıştır. Bu okullar sayesinde pek çok insan iş sahibi olacaktır. Halide Edib, ülkenin içinde bulunduğu sorunlar üzerinde düşünen ve çözüm yolları arayan bir yazardır. Ülkemizde kadınların eğitimi için açılacak okullara ihtiyaç duyulduğunun farkında olan yazarın özgürlük denilince aklına gelen ilk şey yeni okulların açılmasıdır. Kadınlar, iyi bir eğitim aldıklarında özgürlükleri için mücadele edecekler ve bunu daha kolay kazanacaklardır (Adivar, 1908a). Kadınlar, eğitim almak isteseler de onlara ihtiyaçları olan eğitimi verecek okul yoktur. Daha önce açılan okulların hepsi, sadece erkek öğrenci kabul etmektedir. Halide Edib, bu konuda yabancı eğitimcilerden Isabel Fry'dan yardım ister. Isabel Fry, Sir Edward Fry ile Lady Fry'ın altı kızından biridir. Bir özel okul açmak üzere yirmi iki yaşında evinden ayrılmıştır. Kurduğu çiftlik okullarında, çocukları hayata hazırlayacak pratik bir eğitim verilmesi yolundaki fikirlerini uygulamaya sokmuştur. Bu okulların ders programlarında, yemek pişirme gibi ev işlerinin yanı sıra, süt sağma ve kümes hayvanlarına bakma gibi çiftlik işlerinin öğretilmesi hedeflenir (Durakbaşa, 2000:192). II. Meşrutiyet'in ilânından sonra Halide Edib, Isabel Fry'a bir mektup yazarak, Türk kadınlarının eğitilmesi konusunda önerilerini sorar. Halide Edib mektubunda, Anglo-Saksonlara ve Amerikalı kadınlara övgülerini ifade ettikten sonra, Türkiye'de kadınların eğitim görmesi için İngilizlerin okul açmasını önerir. Halide Edib bu mektubunda, İngiliz kadınlarını Türk kadınların eğitimi konusunda model olarak gördüğünü belirtir. Halide Edib'in yazdığı bu mektup üzerine Isabel Fry, bir süre sonra İstanbul'a gelerek hem erkek, hem de kız çocukları için okullar açılmasına dair bir rapor hazırlar. Maarif Nezareti'ne sunulan bu rapor, *Tanin* gazetesinde yayınlanmıştır. Halide Edib'in tercüme ettiği bu raporda önemli tespit ve tavsiyeler yer almaktadır. Fry'ın raporunda kız okullarının eksikleri ile ilgili olarak belirttiği hususlardan biri, okulların fizikî yetersizliğidir. Dershaneler hıncahınç doludur. Teneffüs için uygun bir bahçe ya da salon bulunmamaktadır. Dershanelerde sıraların yeri uygun değildir. Dershane düzeninde, ışığın gelişine, öğretmenin, görsel araçların ve kara tahtanın yerine dikkat edilmemiştir. Okullar eski, düzensiz, rahleler çok küçük ve fazla yüksektir. Kitaplar, haritalar vs. yetersizdir. Okutulan dersler ve eğitim tarzı hiç iyi ve yeterli değildir. Isabel Fry, Darülmuallimat'ın, eğitim ve öğretim metotlarını bilen, iyi yetişmiş öğretmenler elinde olduktan sonra diğer okullar için de örnek teşkil edeceğini belirtir. Yabancı okullardan mezun kadınlar, kız okullarında çalışmak üzere öğretmen olarak toplanmalıdır. Fry, raporunda öğretmenlerin okullarda dikkat etmeleri gereken hususları da vurgulamıştır. Öğrencilere, düzenli müzik ve beden eğitimi verilmelidir. Talim ve terbiyenin amacı, Fry'ın üzerinde durduğu bir başka konudur. Talim ve Terbiye'den maksat, çocuğu bütün hayatı için hazırlamaktır. Bu yüzden eğitim hem teorik

hem de uygulamalı olmalıdır. Fry, bir kızın yemek pişirmek, dikiş dikmek ve çocuk büyütme konusunda okulda eğitim alması gerektiğini vurgulayarak, eğitimin cinsiyetle ilgili rolleri öğretmesine dikkat çeker. Düzen ve okula devam etme, öğrencide alışkanlık haline getirilmelidir. Öğrencilerin okula devamının işlendiği bir defter tutulmalı ve belli zamanlarda yoklama alınmalıdır. Müfettişler, senede bir kez okulları teftiş etmeli ve okul binası ve işleyişi ile ilgili rapor hazırlamalıdır. Darümuallimat müdiresi de kız ve erkek çocukların beraber okudukları okulları senede bir kez teftiş etmelidir. Fry'a göre, erkek ve kız çocukların öğrenim gördüğü ibtidaî mekteplerin kadınlar tarafından teftiş edilmesi çok önemlidir. Kadınlar, küçük çocukların ihtiyaçlarını ve nasıl rahat edeceklerini erkeklerden daha iyi bilirler (Adivar, 1909a).

Mor Salkımlı Ev isimli hatıra kitabında Halide Edib İstanbul Üniversitesi profesörlerinden Maarif Nezareti müsteşarı Sait Bey'den bahseder. Halide Edib'e göre Sait Bey, Türkiye'de kadın eğitiminin modernleşmesinde başrolü oynayan kişidir. Sait Bey, eğitime dair yazılarını okuduğu Halide Edib'i ziyaret etmiş, Kız Öğretmen Okulu'nda inceleme yapmasını ve ne gibi değişimler gerektiğine dair bir rapor hazırlamasını istemiştir. "Aydın kadın sınıfının, öğretim meselesine yabancı kalmasını şiddetle eleştiren" yazar, bu öneriyi memnuniyetle kabul eder. Halide Edib, Sait Bey'in hatırası önünde hürmetle eğilir (Adivar, 1963:154). Halide Edib'e göre eğitim, kutsal bir görevdir ve buna hizmet eden herkese saygı duyulmalıdır.

Halide Edib, "Beşîği Sallayan El Dünyaya Hükmeder" başlıklı yazısında, eğitim konusunda kadınların erkeklerden farklı görülmesini eleştirir:

Kadınlar erkeklerden ayrı bir cemiyettir diye onları guşe-i tekâsülde bırakmayınız. Bizim kadınlar şöyledir, böyledir diye yarım yamalak yazmaya yeltendiğimiz şeylere, Beyoğlu caddelerinde konuştuğumuz İngilizce'ye, Almanca'ya kapılıp da bizimle iftihar etmeyiniz. Bizi şimdi alıkoymak, bize iyilik değildir. Biz mektep, mektep, daima mektep isteriz. Biz milletin istikbâl-i ilm ü ahlâkını temiz ellerine tevdi ettiğimiz matbuattan, Maarif-i Osmanî'nin iftihar ettiği mütefennin muallimlerden yardım isteriz. (Adivar, 1908b)

Bazı kişiler, kadınlara verilecek eğitimin sınırlandırılmasını savunurlar. Kadınların toplum hayatında bir meslek sahibi olmasını istemeyen ya da bunun gereğine inanmayan bu kişilere göre, kadınlara idadî tahsili vermeye gerek yoktur. Halide Edib, bu görüşlere karşı çıkar:

Artık kadınlara idadî tahsili çoktur, cebir öğretmek neye yarar, teşrih okuyup doktor mu olacaklar, şöyle sathî bir malûmâtla dikiş diksinler, yemek pişirsinler denilecek zaman geçti. Filvaki bu ulûm ve fûnûn ayrı ayrı alınırsa hiç bir işe yaramaz, hususıyla idadî tahsili görmüş bir insanın okuduğu cebir, fizyoloji, hikmet... ilh. onları ne âlim eder, ne mütebahhir, fakat onların heyet-i umûmîsinden kazanacağı mümârese-i

zihniye, dimağlarını muhakemeye, tahayyüle, hakikate, güzelliğe alıştıır ve bütün hayatlarında verecekleri kararda, evlerinde kocalarına tesirlerinde, çocuklarına verecekleri terbiyede görünür ve görünüyor. (Adivar, 1908b)

Halide Edib, "Mehasin'i Okuyan Kardeşlerime" başlıklı yazısında, kadınlara sadece şiirleri süsleyen ince bir varlık gibi davranmaktansa, onlara günlük hayatta faydalı olabilecek bir eğitim verilmesini ister. Türkiye'nin istikbalini eline alacak kadınların en iyi şekilde yetiştirilmesi şarttır. Kadınlara verilecek eğitimin onları kadınlık vazifelerinden uzaklaştırıcı nitelikte olmaması gerekir (Adivar, 1909b). Halide Edib yazısında, kadınlar arasında feminizmin yayılmasından da bahseder. Bu, her ülkede görülebilecek doğal bir süreçtir. Fakat feminizmin yayılması için kadın eğitiminin çok ileride olması gerekir. Hâlbuki Ona göre bizim, kadın eğitimi konusunda atmamız gereken pek çok adım vardır. Ayrıca yazar, feminizmin erkeklere karşı bir hareket olarak görülmesini de doğru bulmaz. Çünkü akli başında pek çok erkek, kadının eğitilerek ilerlemesi için çalışmaktadır. Kadınlar, erkekleri yapacakları işlere engel olan kişiler olarak görmek yerine, onların iyi niyetlerinden istifade etmelidirler. Halide Edib'in bu fikirleri, pek çok millete örnek olacak niteliktedir. Mısırlı Abdülgani Seni isimli biri, Halide Edib'in fikirlerinin Araplara da örnek olmasını ister. Mısır'da yayınlanan Al Mokattam gazetesinde yazdığı bir yazıda Halide Edib'i örnek göstermiştir:

Kadının özgürleşmesi şart ama kademeli olmalıdır... Halide Edip bu konuda şunları söylüyor: 'Türk kadını bir anda özgürleşmemelidir. Köylerde okullar yapılmalıdır, böylece Türkiye'nin yaşamında önemli bir aracı haline gelirler...' Halide Edip, kadının bugününü değil, geleceğini düşünüyor, bunu ben de bütün Mısırlı kadınlar için arzu ederim.(Koloğlu, 1998:53-58)

Yazar, iyi eğitim almış kadınların eğitim almamış kadınları uyandırmak için her konuda konferans veya ders verebileceklerini ve onlara kimsenin engel olmayacağını düşünür. Üstelik bu dersler için süslü salonlara ya da aşırı bir masrafa da gerek yoktur. Eğitimin nerede yapılacağı çok önemli değildir. Avrupa'daki "pazar mektepleri" gibi bizde de "cuma mektepleri" açılmalı, mahallelerde bilgili genç kızlar mahallenin çocuklarını toplayarak onları eğitmelidirler. Yazar bu görüşünü tüm romanlarında tekrarlar. Halide Edib yazısını, eğitilmiş kadının aynı zamanda vatanın çıkarlarını kendi haklarından üstün tutan bir anlayışa da sahip olacağına olan inancını vurgulayarak bitirir (Adivar, 1909b). Kadınlar her yerde hukuklarını ararken, aslında bunu kendileri için değil, vatana yetiştirecekleri evlâtlarına gerekli olan terbiyeyi verebilmek için istemektedirler. Türk kadını her şeyden önce "vatanperver" olmalıdır. Halide Edib, anılarının yer aldığı Türk'ün Ateşle İmtihanı kitabında, kadınlar arasındaki

eğitim farkından doğan çatışmayı ve eğitimi olduklarını iddia edenlerin eğitimsiz kadınlara nasıl yaklaşması gerektiğini anlatmıştır. Yazar, İstanbul ve Ankara kadınlarını ait oldukları sosyal çevre ve eğitimleri açısından mukayese eder. Ankara'daki İstanbul kadınları genellikle memur ya da mebus karısıdırlar. Bunlar, iyi eğitim görmüş, modern ve aktif kadınlardır. Ankara kadınları, İstanbul kadınlarından uzak dururlar. Halide Edib bu çekingenliğin nedenini, Ankara kadınlarının okul eğitimi almamış olmalarına bağlar. İstanbul kadınları aynı zamanda bir yükseklik duygusu içindedirler. Yazar, bu kadınlara uzlaşma teklif eder: "Onlara münevverliğin sırf okumakla elde edilmediğini anlatmaya çalıştım. Kadınlığa karşı vazifelerinden bahsettim. Kadınlar arasındaki ayrılıklara erkeklerin güleceğini söyledikten sonra nihayet lafı vatanseverlik meselesine getirdim" (Adivar, 1962:187).

"Yirminci Asırda Kadınlar", Halide Edib'in kadın eğitimi ve bunun sonunda kadının geldiği yerle ilgili bir konferansının adıdır. Her asrın, her milletin tarihinde başka olayları gölgede bırakan, o döneme damgasını vuran önemli gelişmeler vardır. Yazara göre, on dokuzuncu asırda kadınların faaliyet ve mevkilerinde görülen dikkat çekici değişmelerden dolayı bu asra "kadın asrı" denilmesi uygundur. Bu asra kadar kadınlar, adeta kendilerini hayatın akıntısına bırakmış, iradesiz, cansız eşyalar gibiydiler. Herhangi bir konuda söz hakları olmadığı gibi, bu hakkı elde etmek için çaba da sarf etmiyorlardı. Hatta onlar, yaşamanın bir gayesi olabileceğini bile düşünmekten uzaktılar. On dokuzuncu asır kadınları, hayatın gayesinin farkına vararak yola çıkmışlardır (Adivar, 1913).

Halide Edib, Tanzimat yazarlarının istedikleri eğitimi almış, babası tarafından özenle yetiştirilmiştir. Romanlarında da kendisi gibi iyi eğitim almış kadınları aslı kahraman olarak esere yerleştirir. Fakat bu özenle yetiştirilen kadının duygu eğitiminde boşluklarla karşılaşılır. Bu boşluğu dolduracak kişileri bazı eserlerde kahramanlar doğru seçemezler veya ideallerine kendilerini feda ederler. Handan ve Yeni Turan romanları bunun en iyi örneğidir. Halide Edib, Yeni Turan, Ateşten Gömlek, Vurun Kahpeye romanlarında kadına sosyal hayatta yeni roller oynama fırsatı verdikten sonra, özel hayatlarında bu kadınları pek de mutlu etmez. Yazarın Cumhuriyet'ten sonraki romanlarında, kadınların biraz daha katılaşmış olmaları, topluma bir eğitici olarak yön vermeye kalkıştıklarında duygularını hiç hesaba katmamaları dikkat çekicidir. Zeyno'nun Oğlu'nda ortaya çıkan Mazlume tipi, üniversitede eğitim gören, hayatında sporun, eğlencenin, eski ve yeninin dengeli olarak bulunduğu, taklide, çirkinliğe -annesinde bile olsa-, insafsızca karşı çıkabilecek yeni bir genç kız tipidir (Adivar, 1928). Duyguya hiç yer vermeyen, soğuk, uzaktan kibirli görünen, insanlarla ilişkisi doğruluk esasına göre düzenlenmiş, bunun dışındaki

tezâhürlere kapalı olan bu tiplere yazar Tatarcık'la devam eder. Yazar, büyük sempati duyduğu bu genç kız tipini geleceğin kadın örneği olarak sunar.

Halide Edib'in kadın hareketleri bakımından önemli eseri Yeni Turan'dır. Yeni Turan romanından itibaren Halide Edib, toplum hayatında etkili olan kadın kahramanlara yer vermeye başlar. Ateşten Gömlek romanında Ayşe, Vurun Kahpeye'de Aliye, Tatarcık'ta Lale, iyi eğitim almış ve toplum hayatında aktif rol üstlenmiş kadın kahramanlardır. Berna Moran, Halide Edib'in yarattığı kadın tipinin bir yenilik olduğunu ifade eder:

İslâm-Osmanlı geleneklerine göre ev kadını olarak yetiştirilmiş, kapalı, basit ve cahil kadın, aydın kesimin gözünde geri kalmış bir uygarlığın simgesi gibiydi. Beri yandan, Batılılaşmış "asrî" kadın da köklerinden kopmuş, değerlerini şaşırılmış, serbest davranışları kuşku uyandıran bir kadındı. Adivar'ın kahramanları işte bu çelişkiyi kendilerinde uzlaştırmakla bir özleme cevap veriyorlardı. Çünkü bunlar hem Batılılaşmış hem de ulusal değerlerine bağlı kalmış, hem okumuş ve serbest hem de namus konusunda çok titiz, ahlâkı sağlam kadınlardı. Gerektiğinde bir erkek gibi spor yapan, ata binen bu kadınlar dişiliklerini de korumayı başarmışlardı üstelik (Moran, 1990:118).

Halide Edib, bu romanlarında kadının bir birey olarak toplumda var olup olamayacağını tartışmaya açar, kendini ezdirmemeye kararlı kadınların karşılaştıkları mücadeleleri anlatır (Sirman, 1998:59).

Yeni Turan romanında siyasî ve ideolojik meseleler ön planda olmakla beraber, kadınların eğitimi de sık vurgulanmıştır. Yeni Turan'ın okulları ve oluşturduğu çeşitli dernekler genellikle kadınlara ve kız çocuklarına hizmet eder:

Bir mahalle yoktu ki fakiri, hastası, Yeni Turan Kadınları Fukara Perver Teşkilâtı'nın biri tarafından bizzat bakılmış olmasın; bir mahalle yoktu ki mektep parası veremeyecek kadar fakara olanların çocuklarını Yeni Turan'ın açtığı mekteplerin birinde meccânen okutmasın. Bir mahalle yoktu ki, orada Yeni Turan'ın bina ettirdiği sade, salaş bir salonda, bu kadınların idare ettiği, çocuklara dinî, ahlâkî müfid malûmat veren bir cuma mektebi olmasın! (Adivar, 1924a:14-15).

Yeni Turan, kadınları okutur ve erkekler gibi kadınları da çalıştırır. Bu yaklaşım, Türk kadınına kapalı evden hayatın içine çeker (Hayber, 1993:37). Eserin adı olan Yeni Turan, "Osmanlı İmparatorluğu içinde Türklüğe ve Türk hâkimiyetine dayanan yeni bir uyanış ve devlete yeni bir şekil ve ruh verme" anlamını taşır (Enginün, 1991b:77-86). Esas sorun, yeni Türkiye'yi kuracak insanların yetiştirilmesidir. Bu sorunun temelinde de kadınların eğitimi yatmaktadır. Romanda, İttihat ve Terakki partisinin devamı olan Yeni Turan partisi ile Yeni Osmanlılar partisinin mücadeleleri yer alır. Roman, amcası Hamdi Paşa'nın fikirlerinden etkilenecek Yeni Osmanlılar partisine katılmış olan Asım'ın

ağzından anlatılır. Asım, Mülkiyeden mezun olmuştur. İttihat ve Terakki partisinin görüşlerini beğenmez. Asım'a göre bu partinin okulları Türklük ve feminizm duygusunu yaymaya çalışmaktadır. Yeni Turan, daha çok Türk kadınına eğitime faaliyetleriyle dikkat çekmektedir. Bu parti, kadınları okutmayı ve erkeklerin yanı başında çalıştırmayı hedefler. Romanın kadın kahramanı Kaya, Yeni Turan kadınlarında ahlâkî ve sosyal bir devrim yapmıştır. Kadın, evde oturup kocasını bekleyen pasif kişi olmamalı, alacağı eğitimle erkeğinin en yakın arkadaşı, çocukları ve ülkesi için çalışan biri haline gelmelidir. Yazar burada, Seviye Talib romanında da yer verdiği ideal kadın tipini anlatır. Bu kadın tipi her bakımdan eş ile eşit olmalı, ona fikir arkadaşılığı emelidir.

İyi eğitim almış kadının idealleri vardır. Ülke sorunlarına duyarlıdır. Kaya, Yeni Turan idealini gerçekleştirmeyi her şeyden üstün tutar. Hatta ideali, çok sevdiği Oğuz'dan bile önde gelir. Bu ideal, Kaya'nın çocukluğundan beri ulaşmak istediği tek hayalidir. Ona şekil vermek için yıllarca çalışmış, emek harcamıştır. Yeni Turan romanındaki Kaya ve Ateşten Gömlek romanındaki Ayşe, Halide Edib'in kadın kahramanları içinde asıl benimsediği ve idealleştirdiği tiplerdir (Yalçın, 2001:12-15). Halide Edib, geleceğimizi bu kadın tiplerinin şekillendireceğine inanmaktadır.

Batı Tarzı Eğitim

Türk toplumunda kadınlar asırlar boyunca ezilmiş ve önemsenmemiş bir unsur halindedir. Halide Edib'in bu yazılarının yayınlandığı 20. yüzyılın hemen başlarında ise kadınların üzerinde var olan baskı kaldırılarak onlara özel bir yer verilmeye çalışılmaktadır. Fakat Halide Edib, yaşanan bütün bu olumlu gelişmelere rağmen endişelidir. Çünkü gençler kadın eğitiminde tanıdıkları tek model olan Fransız modelini örnek almaktadırlar. Halide Edib, Fransız modelinin kadınları buldukları düşük mevkiden kurtararak, yüksek, fakat aldatıcı bir konuma getireceğine inanır. Kadınların gerçek dünyadan uzak yetiştirilmelerine karşıdır. Böyle bir dünyada yetiştirilen kadınlar, herhangi bir sıkıntıyla karşılaştıklarında bocalayacak ve ne eşlerine, ne de çocuklarına faydalı olabileceklerdir:

Kadınların teâlisi için mevzûların sırf kadınlığa ait olması lâzım değildir. Kadınlar erkekler kadar öğrenmeye, her şeyi öğrenmeye muhtaçlar. Bu hususta, kadınların mevzu erkeklerinden başka olamaz. Onlar da yıldızların ne olduğunu, dünyanın nasıl taksim edildiğini, nebat ne demek olduğunu, vücûd-ı insanın âzâsını ve vezâifini, etraflarındaki eşyanın safahat-ı hakikiyesini öğrenmek isterler. Çünkü efkâr-ı bâtladan âri, düüst muhakemeli çocuklar yetiştirmek için hem bunları bilmeye, hem bir çocuk lisanına tercümeyle anlatabilmeye muhtaçtırlar. Onlara öğretilen

şeyler ne kadar her günkü hayatımızda temasta bulunduğumuz şeylerin mahiyetini nâtik, ne kadar bu malûmâtı ef'âl ve hareketinde ve muhâkemelerinde kullanabilirse o kadar daha nâfidir (Adivar, 1909b:418).

Halide Edib, her şahıs için ciddî bir okul eğitimini şart koşar. Yazarın tercihi, İngiliz ve Amerikalıların ciddi ve sıkı terbiye sistemidir. Kadınlar için açılacak okullarda, bu iki ülkenin okulları örnek alınmalıdır. Okullar hazırlandıktan sonra çok sıkı çalışmayı tavsiye eden yazar, kadınların disiplinli bir tempoda çalışması durumunda, onların yetiştireceği çocukların da çalışkan olacağına inanmaktadır (Adivar, 1908b).

Çocukluğundan itibaren hem kuvvetli bir yerli kültür, hem de düzenli batı tarzı eğitim alan Halide Edib, yabancı dil eğitimine çok önem verir. "Gene Kadın" başlıklı yazısında, ideal kadın eğitiminde yabancı dil bilmeyi şart koşar. Ancak kadın bu bilgisini gösteriş maksadıyla değil, gerektiğinde kullanacaktır. Eğitilmiş kadın, geleneklerine ve inançlarına bağlı olmalıdır. Müzik eğitimi de kadın için gereklidir. Bunlar, aynı zamanda Tanzimat yazarlarının ideal kadın eğitimi konusundaki düşünceleridir. Ona göre, İngiliz ve Amerikalı kadınların aldıkları iyi eğitim onların iyi bir anne veya eş olmalarını engellemediği gibi tam tersine, onları olumlu yönde etkilemiştir (Adivar, 1947).

Halide Edib, kadın eğitiminin bizde yanlış anlaşılmasından rahatsızdır. Kadını moda olduğu için eğitmek, eğitimi hafife almaktır. İşinin ehli olmayan ve iyi yetişmemiş mürebbiyelerin yetiştirdiği kadınlar, cahil ve Batı taklitçisidirler ve her şeyi gösteriş için yaparlar. Gösteriş için yapılan eğitim, yüzeyseldir. Böyle bir eğitimin bireye hiçbir faydası yoktur, süsten ibarettir. Eğitimi sadece bir gösteriş vasıtası olarak gören kadınların kıyafetleri de davranışları da Batı özentisini çağırıştırılmaktadır. Yazar, çocuğu eğitecek kişilerin dikkatle ve özenle seçilmesi gerektiğine inanır. Halide Edib, bu görüşlerini romanlarındaki kadınların eğitimleri konusunda da belirtmiştir. Yazar, süslü kıyafetler giyip, üstünkörü bir eğitim aldıktan sonra birer süs bebeği gibi, hayatın gerçeklerinden uzak yaşayan kadınlara karşıdır. Sinekli Bakkal romanında Behire Hanım'ın kızları, eğitiminin tamamını Avrupa'da yapmış olan babalarının isteği ile Fransız mürebbiyeler tarafından yetiştirilmişlerdir. Bu kızlar, aldıkları eğitim sebebiyle yerli olan her şeye dudak büker duruma gelmişler, kültürlerinden uzak yetişmişlerdir. Romanın kahramanlarından Peregrini, ders verdiği alafranga zengin kız çocukları ile Rabia'yı karşılaştırır: "Onların hepsi Avrupa çocuklarının saman kâğıdı kopyası gibi idiler; hâlbuki bu kız arkasındaki üç sıkı kumral örgüsüyle, açık yüzüyle, nohudî yemenisiyle İstanbul şehrinin, medeniyetinin, harsının asırlar süren tekâmülünün vücuda getirdiği yerli bir örnek!" (Adivar, 1936:56). Peregrini, Avrupa'da yetişmiş biri olarak Rabia'da yerli değerler

bulunmasından memnundur ve onun istediği yetişme tarzı da budur. Ne Avrupalı, ne Türk olabilmiş yozlaşmış çocuklar onun hoşuna gitmez.

Halide Edib, zaman zaman çeşitli kadın tiplerini eserlerinde eleştiri konusu yapmıştır. Bu kadınlar, modaya uygun yaşayış şekillerine sahip olmadıkları için hemcinsleri tarafından eleştirilirken yazar, eleştiri yapan Batı taklitçisi kahramanlarına olumsuz özellikler yükler. *Ateşten Gömlek* romanında, Salime Hanım'ın gözüyle kadınların eğitiminden beklentiler ve kadına bakış açısı verilir. Batı özentisi içinde olan Salime Hanım, Ayşe'yi basit, sessiz, dil bilmeyen biri olarak görür. Salime Hanım'a göre Fransızca veya İngilizce bilmeyen bir kadının değeri ve toplumda söz hakkı yoktur (Adıvar, 1339). Salime Hanım, yazarın sürekli eleştirdiği ve eğitimi sadece gösteriş olarak algılayan tiplerdendir. *Raik'in Annesi* romanında Siret, etrafında Batı taklitçisi kadınları gördükçe sinirlenir. Bu kadınların, ana dilleri yerine yabancı dille konuşmalarına kızar. Siret, evleneceği kadın tipini tasvir eder. Bu kadın tipi, yabancı dil isterse öğrenecek ama olur olmaz yerlerde yabancı dil bildiğini göstermeyecektir. Fransız kadınlarını taklit etmeyecektir:

Bakınız ben nasıl bir kadın isterim. Lisan, isterse bilsin, hatta iki, üç; fakat hiçbir zaman Beyoğlu'nda Fransızca pazarlık etmesin, Fransız kadınlarını taklit edeceğim diye sahte gülüşler, garip el oğuşturmalar, baş sallamalar, sıçrayarak, hoplayarak yürümeler yapmasın. Her lüzumsuz şeye Fransızca hayret etmesin. Babasını görünce "oh! mon per", bir şeyden korkunca "oh! mon diyö" demesin, mutekid olsun, ara sıra camiye gitsin (Adıvar, 1924b:14).

Siret'in burada belirttiği olumsuz özellikler, Tanzimat'tan sonra toplumumuzda sıkça görülen bir kadın tipini özetlemektedir. Üstelik bu Batı taklitçiliği sadece kadınlarda değil, erkeklerde de görülmektedir. Siret'in evleneceği kadın, klasik müzik öğrenmelidir. Çocuğunu uyutacak ninniler çalabilmelidir. Halide Edib, annenin çocuğu yetiştirecek ilk şahıs olduğu gerçeğini sık sık vurgular. Siret'in dile getirdiği kadın tipi, Halide Edib'in de özlediği ideal kadın tipidir.

Annenin Eğitimi

Halide Edib'e göre kadın, çocuğun ilk yetiştiricisi olduğu için eğitimine özen gösterilmelidir. İyi eğitim almış bir annenin iyi eğitilmiş bir toplumun temeli olduğuna inanan yazarın eserlerinde kadının eğitimi geniş yer tutar. Halide Edib Adıvar'ın ölümü üzerine yazdığı bir yazıda Behzad Bilgin, Halide Edib'in kadının eğitimine verdiği önemden bahseder: "Meclis kürsüsünde, zaman zaman, asıl hüviyetiyle, öğretmen ve profesör olarak konuşmuş, dikkatle

dinlenmiştir. Türk kadınının yükselmesi onun hayat davası idi. Seçim bölgemizde yaptığımız gezilerde, o bizden ayrılarak kadınlar arasına dalar, onlarla uzun uzun görüşürdü" (Bilgin, 1964:2).

Halide Edib, "Kadınlar Arasında" başlıklı yazısında meslekî eğitime temas eder. Yazıda, lise mezunu, yabancı dil bilen, fikirlerine değer verilen biri olan Rukiye Hanım'ın görüşleri aktarılır. Okumayı çok seven ve günlük olayları yakından takip eden Rukiye Hanım'a göre, kadının sayısız vazifeleri arasında en önemlisi, kızlarını yetiştirmektir. Ona göre, kızları yetiştirme gayesiyle açılan sanat okulları, "israf yuvası"dır:

Mektep için diyeceğim yok. Ama hepsi israf yuvası. Oraya giden kızlar, kırk türlü pasta, kek, alafanga tatlı öğreniyor ama ispanak pişirmesini belki öğrenmiyor. Sanat mektepleri orta halli aile kızlarına hem doyuran hem de besleyen en ucuz tarafından yerli yemekler öğretseler sıkıntımız kalmaz. (Adıvar, 1956)

Halide Edib'in burada vurguladığı eğitim açısından çok önemli bir sorundur. Özellikle sanat eğitiminde, verilen bilgilerin kullanılabilir olması çok önemlidir. Sanat okullarında öğrencileri kitaba dayalı ve günlük hayatın ihtiyaçlarına cevap vermeyen bilgilerle donatmak doğru değildir.

Halide Edib'in kadınların eğitimi konusunda en çarpıcı yazısı, "Beşiği Sallayan El Dünyaya Hükmeder" başlığını taşır. Kadının eğitimi, toplumun devamlılığı açısından hayatî önem taşır. Vicdan ve ahlâk terbiyesini gelişmiş bir toplumun temeli sayan yazar, bu terbiyeyi verecek kişilerin de kadınlar olduğunu belirtir. Türk kadınları, henüz bu terbiyeyi verecek düzeyde değildirler. Türk kadınlarının medenî milletlerin kadınlarının seviyesine yükseltilmesi şarttır:

En ileri gitmiş bir heyet-i ictimâiyede de insanı ya yaşatır ya öldürür bir nüfuz-ı maneviye vardır. O da terbiye-i vicdaniye ve ahlâkiyedir. Bu terbiyeyi kimler yapar? Kadınlar. Fakat biz Türk kadınları bunu yapamayız. Onu yapacak hale gelmek için şekil ve kıyafet-i haricîmizle değil, terbiye-i dimağiyeye ve ahlâkımızla da akvâm-ı mütemeddine kadınları arasında ahz-ı mevkî etmeliyiz. Bu mevkîe bizi kim is'âd edecek? Yine kadınlar değil midir? Biz henüz ihtiyacâtımızı bilmiyoruz. Çocuklarını adam görmek, hayat arkadaşları için hayatı güzelleştiren lezzet-i temeddünü vatanın saadetinde bulmak felâketlerinde kendilerinin elini tutarak, beraber çalışmak imtiyazını, sabır ve iktidarını kadınlara yine erkekler verebilir ve vermelidirler; çünkü kendileri de insan-ı kâmil olmak için şâyân-ı iftihâr bir mevkî-i ictimâî tutmak için kadınlara muhtaçtırlar. (Adıvar, 1908b)

Yeni yeni okullar açılarak bu okullarda çok iyi mühendis, öğretmen ya da doktor yetiştirilebilir. Fakat bu, ülkenin ilerlemesinde tek başına etkili değildir. İnsanların daha beşikte iken doğruluk, çalışkanlık gibi olumlu duygularla yetiştirilmeleri gerekir. Bunu yapacak olanlarsa kadınlardır.

Halide Edib, "Gedikpaşa'da, Doktor Vivian'ın Osmanlı Hanımlarına Bir Nutku" başlıklı yazısında Üsküdar Amerikan İnas Mektebi müdürü Doktor Vivian'ın verdiği bir konferansı özetler. Annelerin ülkenin geleceğini belirlemede önemli role sahip olduğuna inanan Doktor Vivian, Türk kadınlarının eğitilmesi gereği üzerinde durmuştur. Ona göre, "bir ülkeye önce sağlıklı insanlar gereklidir." Bu sağlıklı insanları yetiştirecek olanlarsa kadınlardır. Çocuğun ilk eğitici olan kadın, iyi eğitilmiş olmalıdır. Her şey evde, anneye başlar. Çocuklardaki vatan sevgisinin azlığı ya da çokluğu bile annenin elindedir (Adivar, 1909c). Halide Edib, Amerikalılarla birlikte, Türk kadınları için Teâlî-i Nisvân derneğinin kurucuları arasında yer almış ve bu dernekte verdiği konferanslarla ilgili yazılar yazmıştır. Halide Edib, Teâlî-i Nisvân'da verilen bir yemekte yaptığı konuşmada, iyi eğitim almış kadına duyulan ihtiyacı bir kez daha vurgulamıştır (Adivar, 1914). Eğitilmiş kadın her yerde ve her zaman çalışkanlığı ile ön plânda olmalıdır. Meşrutiyetle birlikte kadının toplumdaki yeri tartışılmaya başlanmış, toplumda kadın eskiye oranla daha aktif hale gelmiştir. Bu devirde kadınların eğitimi konusunda en çok yazı yazanlarsa erkeklerdir. Yine bu devirde pek çok kadın derneği açılmış, bunlar arasında sadece Teâlî-i Nisvân uzun ömürlü olmuştur.

Halide Edib, anılarından oluşan *Türk'ün Ateşle İmtihanı* kitabında, Türkiye'nin durumunu anlattığı bir konuşmasının ardından kendisini dinleyen bir köylü kadının duygularını anlatır:

Senin ne dediğini anladığımı söylemek istiyorum. Benim Darümuallimat'ta bir kızım var. O da hizmet edecek, sulh yapacaktır. Ben fukara bir çamaşırcı kadınıyım. Ona bu öğrenimini verebilmek için her gün çalışıyorum. O da bir gün hoca olacak. Senin konuştuğun gibi konuşacak. Benim oğlum Çanakkale'de öldü. Ağlamıyorum. İşimi bırakmıyorum. Çünkü kızıma tahsil veremem. (Adivar, 1962:189)

Halide Edib, kendisi eğitim görmediği halde eğitimin önemini bilincinde olan bu kadını, Türkiye'nin geleceğini kuracak insanlardan biri olarak görür. Bu köylü kadın aslında yazarın özlemine yansıtılmaktadır. Eğitilmiş ya da eğitimsiz, kadın ya da erkek, herkes kadınların eğitimine destek vermeli, bu konuda üzerine düşeni yapmalıdır.

Erkeğin Eşini Yetiştirmesi

Halide Edib'in ilk romanlarında- Tanzimat yazarlarında olduğu gibi- erkek kahramanına kadını eğitmek görevini verdiği görülmektedir. Erkek, kadını

eğiterek onu kendi seviyesine çıkartmayı amaçlamaktadır. Ancak Halide Edib'in Tanzimat döneminin erkek yazarlarından farklı bir yanı vardır. Tanzimat yazarları, iyi eğitim almış kadının sosyal hayattaki yerini düşünmezler. Bu yazarların çoğunda, eğitim düzeyi ne olursa olsun "kadının yeri evidir" görüşü hâkimdir. Dış dünyayı ve sokağı tanımak için kadına fırsat verilmez. Halide Edib, eğitilmiş kadının sosyal hayatta aktif rol almasını bekler. Eşler arasında eğitim düzeyi düşük olan, dönemin sosyal hayatına uygun olarak genellikle kadındır ve eğitilmiş erkekler eşlerini yetiştirme çabasıdadırlar. Bu değiştirme çabası, evlendikten sonra olabileceği gibi, evlenmeden, evleneceği kişiyi istediği düzeye getirmek şeklinde de görülebilir.

Kadının yetiştirilmesi ve sosyal hayatta aktif rol alması, Halide Edib'in romanlarda en fazla üzerinde durulan konulardır. Yazar, ilk dönem romanlarında ve özellikle Seviye Talib, Handan ve Yeni Turan'da, eşini yetiştiren erkeklerden bahseder. Handan romanında Nazım, iyi eğitim almış olan Handan'ı maksadı doğrultusunda eğitmek ister. Nazım, Handan'ın "dimağını, ruhunu okutmağa" karar vermiştir (Adıvar, 1924c). Seviye Talib'te yazar, roman kahramanı olarak seçtiği iki kadında bu durumu farklı açılardan ele almıştır. Seviye, eşi tarafından mükemmel bir müzisyen olarak yetiştirilmiştir. Macide ise yine eşi tarafından, modern bir anne ve eşinin "kafa arkadaşı" olarak yetiştirilir. Ancak bu iki şahıs da, erkeklerin duygularına yenilmeleri yüzünden mutsuz olurlar. Bir meslek kadını olarak yetiştirilen kadınların bu mesleği icra edecek ortamı bulamamaları, Halide Edib'in bu ilk eserlerinde ortaya koyduğu bir problemidir.

Kadınların eğitim meselesini sadece bir meslek edinme mücadelesi olarak görmeyen Halide Edib, kadınların alacakları eğitimle bakış açılarını zenginleştirmelerini, daha iyi bir eş ve anne olmalarını bekler. Halide Edib, "Beşiği Sallayan El Dünyaya Hükmeder" başlıklı yazısında, erkeklere verilen eğitimin faydalarından bahseder. Bunun nedeni, kadınlara verilecek eğitimin önemini daha iyi vurgulamaktır. Yazara göre, sadece idadî eğitimi vermek, erkekleri bir meslek sahibi yapmak için yeterli değildir. Erkekler, idadî eğitiminden sonra daha ileri gitme ihtiyacını duymuşlar ve dârülfünun tahsiline başlamışlardır. Bu erkekler, çalışmalarının sonucunda yeni açılacak dârülfünun kürsülerine gençler yetiştirmişlerdir. Halide Edib'e göre kadınlar da bunu gerçekleştirebilirler. Yazar, kendini tüm kadınların sözcüsü olarak görür:

Biz Dârülfünun isteyip istemeyeceğimizi idadî tahsilinden sonra kendimiz takdir ederiz. Biz rüştiyeler (fakat eski rüştiyeler değil), yeni usulde idadîler, dar'us-sana'alar isteriz. Size arkadaş, size valide olmak, sizin âmâl-i sa'yinize iştirak etmek, sizinle beraber bu yokuşu çıkmak isteriz. Bu talep, bu müşkil temeddün ve terakki yokuşunda tırmanan çocuklarımız bazen ayaklarına taş batar, yorulur, muvaffak olamaz, dönerse biz arkalarında anneleri, zevceleri, ileri diye onları teşci edelim.

Bizim vücudlarımızı çiğnemenen ilimden, fenden, temeddünden, doğruluktan geri dönmesinler. Bizi kendinizden ayırmayınız; şu paşa babaların açtığı süs tahsilini çiğneyerek bize ciddi bir tahsil, sıkı bir terbiye veriniz. Bize -İngilizlerin tabiriyle- yuvarlak bir tahsil lâzım; zihnimizi kocakarı masallarından temizleyecek zaman geldi. Bizi rafa konulup bakılacak, gözlerimizin hazzı için imal edilmiş bilirler? yahut evinizde istirahat-ı maddiyenizi temin edecek hizmetkârlar sırasına koymayınız. Biz, âmâlinizi kuvveden fiile getirecek düşünür, kavî, iradeli, mesul erkekler yetiştirmek için düşünür, kavî, iradeli, mesul kadınlar olmak isteriz. Biz bugün daha kadın imzalı âsâr-ı nefise vücuda getirebiliriz iddiasında değiliz. Bu dev-i işihar, gösteriş devri değildir. Bu devir çalışmak devri. Bize mektep, bize on senelik bir himmet, bize kadınların anlayacağı ve onlara çalışmak lüzumunu anlatacak tarzda âsâr yazınız. Osmanlılığın cinsi tefrik edilmiyor, niçin kadınları edilsin. Her cemiyet-i mütemeddine gibi Osmanlı da ailelerden mürekkep bir heyet-i içtimâiyedir. Bu heyet-i eczasıyla ayrı ayrı vazifesi var ve aileleri iki kuvvetten müteşekkildir: Kadın, erkek! Erkekler bu milleti adam edecek, fakat erkekleri de kadınlar adam edecek. Bize mektep! Mektep! Mektep! (Adivar, 1908b)

İyi eğitim almış bir erkek, eşinin de iyi eğitim almasını isteyecek, bu konuda ona yardımcı olacaktır. Halide Edib'in eserlerindeki iyi eğitim almış erkek kahramanları eşlerini eğitmek için büyük çaba sarf ederler. Yazar, sadece gösterişten ibaret olan eski eğitim sistemini de eleştirir. Tüm kadınlar adına, kadınların sözcüsü olarak, iyi eğitim verecek okullar açılmasını isteyen Halide Edib, bu konuda kadın-erkek ayırımı yapılmasına karşıdır. Erkekler vatan için cephede çalışırken, kadınlar da cephe gerisinde çalışacaklardır. Geleceğin iradeli ve kuvvetli erkeklerini de iyi eğitilmiş kadınlar eğitecektir. Halide Edib, "Mehâsin'i Okuyan Kardeşlerime" başlıklı yazısında yine erkeğin kadını yetiştirmesinden bahseder. Genç nesil, hürriyeti idrâk ettiği günden beri Osmanlı kadınlarını Avrupa kadınları seviyesine getirmek için uğraşmaktadır. Yazar, gençlerin bu konudaki girişimlerini anlatır: "Bu teşebbüsler bir iki risâle-i mevkute şeklinde, kadınlara mektep açmak arzusunda, konferans vermek, tiyatro oynamak sûretinde tecellî ediyor. Yüksek emel! Necât-ı millet, içtimaî bir nokta-i nazardan ancak bu fikirlerin, bu teşebbüslerin muvaffakiyetiyle hâsil olur." Halide Edib yazısında, kadınların ilerleme ve öğrenmeye istekli olduklarını belirtir. Fakat bu kadınların, istedikleri hedefe doğru giderken en kısa ve makul yolu tutup tutmadıkları tartışmaya açıktır (Adivar, 1909b).

Ziya Gökalp'ın Türkçülüğe büyük bir kıymet verdiğiğine dikkat çektiği (Gökalp, 1990: 14) Yeni Turan romanında Oğuz, bir yatsı namazından sonra Fatih Camii'nden çıkarken aklı dengesi bozuk biri tarafından vurulur. Bu adamın Oğuz'u vurma sebebi, Yeni Osmanlılar partisinin politikaları ile örtüşmektedir: "Şeriatı kaldırmak ve kadınların başlarını açtırmak". Yeni Turan partisinin muhalifi Yeni Osmanlılar, halkı Yeni Turan'a karşı kıskırtmak ve oy toplayabilmek amacıyla en çok, bu partinin kadın eğitimine verdiği önemi kullanırlar. Halide Edib, hatıralarında Yeni Turan'ın bir ütopya olduğunu ve

bütün ütopyalar gibi gerçekleştirilmesi mümkün olmayan gayeleri içerdiğini belirtmiştir. Yeni Turan romanında millî kültür ve millî eğitimin önemi üzerinde durulur. Kaya, Oğuz, Ertuğrul ve Sungur için eğitim esastır. Bunlar, aynı zamanda kendilerini çok iyi yetiştirmiş gençlerdir. Tarih, coğrafya, din ve ferdi sorumluluk duygularıyla yetiştirilen bu gençler, etraflarındaki insanları eğitmek isterler. Romanda, evin okul haline getirilmesi ve burada, kızlarla erkeklere birlikte ders verilmesi çok önemlidir. Özlenen sosyal değişme ancak bu gençler sayesinde mümkün olacaktır. Halide Edib, Yeni Turan romanında kadınların seçme hakkına sahip olacağı, hayat ve insan ilişkilerinin akla uydurulduğu bir devri hayal eder.

Seviye Talib romanında, Avrupaî fikirlerle yetişmiş olan Fahir, halasının kızı Macide ile evlenmiştir. Fahir ile Macide arasında eğitim farkı vardır ve buna bağlı olarak bu iki kişinin dünya görüşleri de farklıdır. Fahir, eşi Macide'yi tekdüze biri olarak görür. Sık sık onun kişiliği ve dünyaya bakışı üzerinde düşünen Fahir, Macide'nin şahsında, eşinin ruh dünyasına hitap etmeyen, sadece ev işleriyle uğraşan kadınları değerlendirir. Bu kadınların bütün dünyaları ve uğraşları, ev işleridir. Fahir, ev işi yapmayı bir kadında olması gereken bir özellik olarak görmekle beraber, kadının eşinin ruhuna hitap etmesini ve onun en yakın arkadaşı olmasını öncelikli şart koşar. Bu düşünceleriyle Fahir, adeta yazarın sözcüsü gibidir:

Onlar bir sınıf genç kızlardır ki, gazete okuyabilecek, mektup yazabilecek kadar okur, yazarlar; sonra bütün zamanlarını ev hayatına hasrederler. Onlar için en tabii şey, dikmiş dikmek, ortalık süpürmek, yaygıları temiz, düzgün bulundurmak, ortalıkta döküntü bırakmamaktır. Bunlar istihfâf edilecek şeyler değildir. Fakat onların bu kadınlıklarında bir erkeği sıcak kucağına koşturacak bir şey yoktur. Ne köşelerde tebessüm eden bir iki çiçek, ne de temiz, zarif, sizi anlamağa, sizi eve ısındırmağa müheyya bir kadın görebilirsiniz. O, daha arkasından iş entarisini çıkartmağa vakit bulmadan, siz eve gelirsiniz. Siz ona efkâr-ı hususiyenizden bahsederken onun endiş-nâk gözleri konsolun üzerinde toz arar... (Adıvar, 1924d:4,5)

Kadınların eğitimine destek veren, hatta onları bizzat eğiten erkekler yanında, buna şiddetle karşı çıkan, engellemeye çalışan erkekler de vardır. Yazar, "Türk Kadınları Hakkında" başlıklı yazısında, kendisine Samsun'dan mektup yazan bir erkeğin kadınlara yönelik eleştirilerine cevap verir. Halide Edib, bu şahsın adını açıklamaz. Mektupta, Dârülmuallimat öğrencilerinin ahlâkı eleştirilmektedir. Bu eleştiri üzerine fikirlerini anlatan Halide Edib, kendini yetiştirerek çalışma hayatına atılan kadının tüm dünyada örnek olduğunu ve övgü ile karşılandığını, aksini düşünenlerin eğitilmiş ve çalışan kadınları karalama yolunu seçtiklerini belirtir (Adıvar, 1919). Halide Edib, Türk kadınının ilerlemesinden ve sosyal

hayatta geldiği konumdan rahatsız olduğu için böylesine çirkin iftiralarda bulunan insanları şiddetle kınar.

Yazarın, Cumhuriyet Türkiye'sinde bulunabilecek her görüşten insana yer vermeye çalıştığı Tatarcık romanında, bir kampta toplanan yedi gençten biri olan Haşim, kadınların eğitimi ve bunun sonunda meslek yaşamında edindikleri yer konusunda olumsuz fikirlere sahiptir. Romanın aslı kadın kahramanı ve yazarın ideal kadın tiplerinden biri olan Lale gibi aktif, kendini yetiştiren kadınlar Haşim'in can düşmanıdır. Ona göre, okullarda dirsek çürütüp Avrupa'ya daha iyi bir eğitim için giden erkekler, eğitimlerini tamamlayıp yurda döndüklerinde iş bulamazlar. Haşim'e göre bunun nedeni, erkeklerin istedikleri işlere kadınların tayin edilmiş olmasıdır ve o, Lale'nin de bu kadınlardan olduğuna inanmaktadır: "Tatarcık, erkeğin ağzından lokmasını alan, erliği ile meşhur olan bir cemiyete kadın tahakkümünü sokan tip (Adivar, 1939:60)." Haşim, böyle kadınları yere vurmak için uğraşır. Hatta bu uğurda kendisine "eski kafalı" denilmesini bile göze almıştır. Halide Edib'in Haşim aracılığıyla eleştirdiği bu fikirler, o dönemde pek çok erkeğin görüşlerini yansıtmaktadır. Salim ise arkadaşı Haşim'in aksine, erkeğin kazancını yiyen, erkeği kendi ihtiyaçları için çalıştıran, sömüren, "odalık ruhlu" kadınları sevmez. Yazarın bu fikirlerini bir erkek kahramanın ağzından vermesi son derece anlamlıdır. Salim, bir anlamda yazarın sözcülüğünü yapmaktadır. Romanda davranışlarıyla örnek bir kahraman olan Lale de Halide Edib'in görüşlerinin temsilcisidir. O da yazar gibi kadının çalışarak toplumda söz sahibi olacağı fikrini savunur. Kamptaki yedi gençten biri olan Safa, Lale'den hoşlanır. Safa'nın Lale'yi beğenme sebebi, biraz da onu inandığı fikirlere yakın bulmasıdır. Safa, Recep'in Lale'ye olan yakınlığını kıskanır. Safa'ya göre Lale, "kadıncık" değil, "gerçek kadın"dır. Komünizmin yetiştirdiği yenedünyanın kadın tipidir. Safa, Lale ile el ele verip dünyayı komünist yapabileceğine inanır. Avrupa'da eğitim almamış olan Safa, kadınların daha çok Avrupa'da eğitim alan erkeklerden hoşlandığını düşünür. Bu nedenle, grubunda Avrupa eğitimi almış olan Salim ve Recep'i kendisine rakip olarak görür. Nesillerin macerasının anlatıldığı Tatarcık romanında, duyuş, davranış, ideal ve düşünceleri farklı dört nesil vardır: En yaşlı nesil, orta yaşlılar nesli, gençlerin nesli ve çocukların nesli. Romanın asıl kahramanları, Lale, Zehra, Saffet, Haşim, Safa, Şinasi, Ahmet, Hasan ve Salim'in yer aldığı gençlerin neslidir (Uğurcan, 1984:286-305). Halide Edib bu romanında, birbirinden çok farklı görüşlere sahip olan bu gençleri bir araya getirerek, yeni Türkiye'nin genç neslinin genel durumunu vermiştir. Her biri başlı başına bir şahsiyet olan bu gençlerin hepsinden yazar sevgi ile bahseder ve hepsine eşit mesafededir.

Halide Edib'in romanlarında kadınların eğitiminin genellikle kadınların çalışma hayatına atılmasıyla bağlantılı görüldüğü ve roman kahramanlarının

buna göre tavır aldığı görülmektedir. Yazarın eserlerinde kadınların eğitim almasını destekleyen kahramanlar, onların iş hayatında yer almasında herhangi bir sakınca görmezler. Döner Ayna romanının kahramanlarından Hacı Murat, etrafındaki herkese hükmeden, nüfuzlu bir köy ağasıdır. Hacı Murat, Kızı Hanife'yi okula göndermek istemez, oğlu Hasan ders çalışırken, kızı Hanife'nin Hasan'ın yanına yaklaşması bile Hacı Murat'ı rahatsız eder. O, son zamanlarda kadınların her şeye "burunlarını soktuklarını" düşündüğü için hiç olmazsa emri altında olan kadınların eğitimlerini engelleyerek bir nevi "dizginleri elinde tutmaya" karar verir. Hacı Murat, kızı Hanife'ye sadece namaz surelerini ezberletecek, bunun dışında eğitim aldırılmayacaktır. Hacı Murat, kadının eğitim alması konusunda tek ayrıcalığı, annesi Satı Nine'ye tanımıştır. Hem eski, hem de yeni harfleri bilen Satı Nine, köydeki kadınlara "vaaz eder" gibi kitap okur. Hacı Murat, sağlam gelenekler içinde yetişmiş olan Satı Nine'nin eğitim almasında bir sakınca görmez. Çünkü aldığı eğitimin onu hiçbir şekilde olumsuz yönde değiştirmeyeceğine inanmaktadır. Oysa kızı Hanife, "dünyayı küfür ve fesat sardığı" dönemde doğmuştur ve alacağı eğitimden olumsuz etkilenebilir:

Son zamanlarda kadınların her şeye burunlarını sokmalarına karşı içinde hudutsuz bir isyan vardı. Hiç olmazsa kendinin hükmü geçebilecek kadın taifesinin, hattâ o kadar sevdiği Hanife'nin bile dizginlerini elinde tutmağa karar vermişti. Her halde İzmir'de genç bir kadın müddeiumumî gördükten sonra, Hanife'ye namaz sûrelerini ezberletmekten fazla tahsil vermemeğe karar verdi. (Adıvar, 1954:38)

Hacı Murat'ın kızı Hanife'nin eğitim almasına karşı çıkmasının bir başka nedeni de, kadınların var olma nedenlerinin sadece "erkeğin rahatını ve zevkini temin etme" olduğuna inanmasıdır.

Akile Hanım Sokağı romanında da kadının iş hayatında edindiği yerden rahatsız olan kahramanlardan bahsedilir. Bu rahatsızlık, *Tatarcık* romanındaki kadar yoğun vurgulanmaz ve belli bir kahramanın rahatsızlığı olarak verilmez. Yazar, *Akile Hanım Sokağı* romanında genel ifadelerle bu rahatsızlığa dikkat çekmiştir (Adıvar, 1958). Eserleri aracılığıyla toplumu eğitmeyi hedefleyen Halide Edib, kadının eğitimine destek veren erkekleri yüceltirken, buna engel olanları olumsuz tipler olarak çizmiştir.

Sonuç

Bir milletin kadınlarının eğitim oranı, o milletin gelişmişliğinin ya da geri kalmışlığının göstergelerindedir. Eğitilmiş kadın, eğitilmiş toplumun da temelidir ve kadın mutlaka sosyal hayatta yerini almalıdır. İyi eğitilmiş kadın ülke

sorunlarına duyarlı ve vatanseverdir. Geleceğimizin güvencesi olan çocukların ilk eğitimcisinin kadınlar olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir. Kadınların eğitimine bir sınır koymak, onların fazla eğitime ihtiyacı olmadığını savunmak yanlıştır. Üniversite eğitimi almak hem kadın, hem de erkekler için şarttır. Tanzimat'tan itibaren başlayan Batı etkisi kadın eğitimine de yön vermiş, her alanda Batı özentisi baş göstermiştir. Her bireye olduğu gibi kadına verilen eğitimin de yaşayış tarzımıza uygun olması ve yüzeyde kalmaması çok önemlidir. Özenti ile başlayan ve gösteriştten ileri gitmeyen bir batı taklidi doğru değildir. Kadınların eğitiminin temelinde erkeklerin eğitimi vardır. Halide Edib'in eserlerinde yer verdiği erkek kahramanlar genellikle kadının eğitimine önem verir, bunun için gayret sarf ederler. Kadının sadece insan üreten bir makine olduğuna inanan insanlar, kadın eğitimine karşı çıkmaktadırlar. Bazıları ise kadının fazla eğitime ihtiyacı olmadığını düşünerek, kadın eğitiminin okuma yazma ile sınırlandırılmasını istemektedirler. Günümüzde de var olan bu yanlış bakış tarzını değiştirmek gerekir. Erkeklerin kadının eğitim almasından ve çalışmasından çekinmelerinin en önemli sebepleri şunlardır:

1. Erkeklerin eğitimsiz olması.
2. Kadınların toplumda, özellikle iş sahasında erkeğin yerini almasından duyulan endişe.
3. Kadının yeri evidir, kadın eşine hizmet etmelidir düşüncesi.

Başta iyi eğitim almış erkekler olmak üzere, toplumun her ferdinin kadınların eğitimine gerekli özeni göstermesi ve bunu desteklemesi ülkemizin geleceği açısından hayati önem taşımaktadır. Millet olarak geçmişte ve günümüzde yaşadığımız sıkıntıların gelecekte de yaşanmaması için cinsiyet ayırımı yapılmaksızın her bireyin en iyi şekilde eğitilmesi şarttır.

Kaynaça

Adivar, H. E. (1908a). Bazı Endişelerim. *Tanin*, nr. 42, 29 Ağustos 1324 / 11 Eylül, İstanbul.

Adivar, H. E. (1908b). Beşiği Sallayan El Dünyaya Hükmeder. *Tanin*, nr. 6, 24 Temmuz 1324/ 6 Ağustos, İstanbul.

Adivar, H. E. (1909a). Kız Mektepleri Hakkında Bir Mütalaa-i Mühimme. Miss Fry'ın raporunun tercümesi. *Tanin*, nr.167, 18 Kânûn-ı Sâni, İstanbul.

- Adivar, H. E. (1909b). Mehâsin'i Okuyan Kardeşlerime. *Mehâsin*, nr.6, Eylül 1324, İstanbul.
- Adivar, H. E. (1909c). Gedikpaşa'da, Doktor Vivian'ın Osmanlı Hanımlarına Bir Nutku. *Tanin*, nr.209, 16 Şubat 1324/29 Şubat, İstanbul.
- Adivar, H. E. (1913). Yirminci Asırda Kadınlar. *Mektep Müzesi*, nr.1-3, 1 Mayıs-1 Haziran 1329/ 14 Mayıs-14 Haziran, İstanbul.
- Adivar, H. E. (1914). Bir Ziyafet ve Bir Nutuk. *Tanin*, 1 Mart 1330/ 14 Şubat, İstanbul.
- Adivar, H. E. (1919). Türk Kadınları Hakkında. *Büyük Mecmua*, nr.15, 13 Teşrin-i Sani, İstanbul.
- Adivar, H. E.(1339). *Ateşten Gömlek*. İstanbul: Teşebbüs Matbaası.
- Adivar, H. E. (1924a). *Yeni Turan*. İkinci Baskı. İstanbul: Orhaniye Matbaası.
- Adivar, H. E. (1924b). *Raik'ın Annesi*. İstanbul:Orhaniye Matbaası.
- Adivar, H. E. (1924c). *Handan*. Üçüncü Baskı. İstanbul: Orhaniye Matbaası.
- Adivar, H. E. (1928). *Zeyno'nun Oğlu*. İstanbul: İlhami-Fevzi Matbaası.
- Adivar, H. E. (1936). *Sinekli Bakkal*. İstanbul: Ahmet Halit Kitabevi.
- Adivar, H. E. (1939). *Tatarcık*. İstanbul: Ahmet Halit Kitabevi.
- Adivar, H. E. (1947). Gene Kadın. *Akşam*, nr.10146, 16 Ocak, İstanbul.
- Adivar, H. E. (1954). *Döner Ayna*. İstanbul: Ahmet Halit Yaşaroğlu Kitapçılık, Güven Basımevi.
- Adivar, H. E. (1955). *Türkiye'de Şark, Garp ve Amerikan Tesirleri*. İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları A.Ş. Basımevi.
- Adivar, H. E. (1956). Kadınlar Arasında. *Yeni İstanbul*, nr.2387, 9 Temmuz, İstanbul.

- Adivar, H. E. (1958). *Akile Hanım Sokağı*. İstanbul: Ahmet Halit Yaşaroğlu Kitapçılık, Yeni Matbaa.
- Adivar, H. E. (1962). *Türk'ün Ateşle İmtihani*. İstanbul: Çan Yayınları.
- Adivar, H. E. (1963). *Mor Salkımlı Ev*. İstanbul: Yeni Matbaa,.
- Ahmet Mithat Efendi (2001). Diplomalı Kız. İçinde: Gökçek, F. & Çağın S. (Haz.). *Letâif-i Rivâyâ*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Argunşah, H. (2001). Maarif ve Kadınlar. İçinde: Ömer Seyfettin *Bütün Eserleri Makaleler I*. Birinci Baskı. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Argunşah, H. (2002). *Bir Cumhuriyet Kadını Şükûfe Nihal*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Atatürk'ün Maarife Ait Direktifleri* (1985). Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Bilgin, B. (1964). "Halide Edip..." *Yeni Asır*, 14 Ocak, İstanbul.
- Caporal, B. (1999). *Kemalizmde ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını II (1919-1970)*. (Çev.) Ercan Eyüboğlu. İstanbul: Yeni Gün Basın ve Yayıncılık.
- Doğramacı, E. (1989). *Türkiye'de Kadının Dünü ve Bugünü*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Durakbaşa, A. (2000). *Halide Edib Türk Modernleşmesi ve Feminizm*. Birinci Baskı. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Enginün, İnci (1991a). Namık Kemal'in Eğitim Konusundaki Görüşleri. İçinde: *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*. Genişletilmiş İkinci Baskı. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Enginün, İ. (1991b). Ziya Gökalp ve Halide Edib, İçinde: *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*. Genişletilmiş İkinci Baskı. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Ersoy, M. A. (1987). *Safahat*. Yayına Hazırlayan: Düzdağ M. E. İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

- Gökalp, Ziya (1990). *Türkçülüğün Esasları*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Hayber, A. (1993). *Halide Edip, Yakup Kadri ve Reşat Nuri'nin Romanlarında Nesil Çatışmaları*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Kaplan, M. & Enginün, İ. & Emil, B. (1993). *Maarif. İçinde: Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi II (1865-1876)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Kerman, Z. (1998). *Romancılarımızın İdeal Kadın Tipleri. İçinde: Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Koçer, H. A. (1970). *Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi (1773-1923)*. Birinci Baskı. İstanbul: Talim ve Terbiye Dairesi Yayınları, Millî Eğitim Basımevi.
- Koloğlu, O. (1998). *Halide Edip, Devrimler ve Demokrasi. Tarih ve Toplum, Sayı 177*.
- Kurnaz, Ş. (1991). *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Kurnaz, Ş. (1996). *II. Meşrutiyet Döneminde Türk Kadını*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Moran, B. (1990). *Sinekli Bakkal. Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış, 1Cilt, 3. Baskı*. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Okay, O. (1989). *Batı Medeniyeti Karşısında Ahmet Mithat Efendi*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Önertoy, O. (1965). *Halide Edib'in Yeni Turan'ı ve Ziya Gökalp. Türkoloji Dergisi, 2 (1)*.
- Sirman, N. (1998). *Müsavattan Eşitliğe. İçinde: Üç Kuşak Cumhuriyet*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.

- Tansel, F. A. (1989). *Ziya Gökalp Külliyyâtı- I Şiirler ve Halk Masalları*. Üçüncü Baskı. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi,
- Yalçın, M. (2001). Halide Edip Adıvar. İçinde: *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*. Cilt I. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Taşkıran, T. (1964). Kaybettiğimiz Büyük Romancı. *Son Havadis*, Yıl 12, Sayı 1238, İstanbul.
- Tekeli, Ş. (1998). Türkiye Aydınlanması Kadınlara Nasıl Baktı?. İçinde: *Türkiye'de Aydınlanma Hareketi, Dünü, Bugünü, Sorunları*. Tanilli, S. (Ed.) İkinci Baskı. İstanbul: Adam Yayınları.
- Türkçe Sözlük (1988). Sekizinci Baskı, Cilt I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 549
- Uğurcan, S. (1981). Modern Bir Cumhuriyet Kızı: Ayten. *Millî Kültür*. Kültür Bakanlığı Tanıtma ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı, 3 (5).
- Uğurcan, S. (1984). Kiralık Konak ve Tatarcık Romanlarında Nesiller. İçinde: Kolektif, *Mehmet Kaplan'a Armağan*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Uğurcan, S. (1997). Türk Kadın Yazarları Hakkında İnci Enginün'ün Görüşleri. *İnci Enginün'e Armağan*. Birinci Baskı. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Women and Children Education in Halide Edib Adıvar's Works

Abstract

In this work, the overview of the author about the education of women both in his articles and his novels is examined. The subject of education of women which our writers have often brought into light since Tanzimat is emphasized deeply in the works of Halide Edib. Halide Edib regards education of men as a necessary tool for the education of women. An educated man doesn't object to education of woman. In addition, he works hard for the education of his wife, and an educated woman plays a vital role as the first teacher of her child. An educated mother is the most important factor to grow healthy generations. So the education of women is regarded as the basis of education of a society. Furthermore, the education of women provides two important advantages like women's gaining an active role in social life and being aware of the problems of the country. The fact that women are educated as well as men and are supported by each member of the society is essential.

Key Words: *Woman, woman education, child education, having a job, Halide Edib Adıvar.*

To Branch or Not To Branch? Women and Political Parties in Turkey¹

Gamze Çavdar^{*}
Colorado State University

Abstract

This essay discusses the impact of the women's branches in political parties on the role of women in Turkish politics, specifically in the secular Republican People's Party (Cumhuriyet Halk Partisi-RPP) and the now-defunct Islamist Virtue Party (Fazilet Partisi-VP). The study examines the advantages and disadvantages of organizing women separately from men. The comparison demonstrates that the women's branches fall short of being an effective way of challenging men's domination in politics because they reinforce the traditional gender division of labor, lack institutional autonomy, and remain outside the decision-making process of the central party organizations. It argues that the secularist-Islamist confrontation encourages women and men to take a unified-party position vis-à-vis their contenders and hinders women's struggle for intra-party equity.

Keywords: *women's political participation, politics and women, women's branches, Islamist parties and women, RPP and women.*

Introduction

Recent studies on women and politics in Turkey have noted women's increasing visibility in both secular and Islamist politics since the 1980s. These studies have generally focused on women who have aligned themselves with a particular ideological camp through participation in demonstrations, involvement in civil society organizations, and election to parliament (Şenol, 2006; Y. Arat, 1998,

^{*} Assist. Prof. Dr. Gamze Çavdar, Colorado State University, College of Liberal Arts, Department of Political Science, Colorado-USA. E-mail: gamze.yasar@colostate.edu

2000 & 2004; Coşan & Cindoğlu, 1999; Göçek, 1999; İlyasoğlu, 1998). Much less attention has been given to women's political participation through women's branches of political parties. This study aims to fill that gap in the literature by comparing the women's branches of two ideologically opposite parties: the secular Republican People's Party (*Cumhuriyet Halk Partisi*, or RPP) and the Islamist-oriented Virtue Party (*Fazilet Partisi*, or VP). The essay focuses on issues related to women's political participation through these branches.

Such a comparison between women's branches is important for three reasons. First, in contrast to the great amount of general literature on women's participation in politics through elections, political parties, and political institutions, few studies exist regarding the impact of separate organizations for women on their political participation. Systematic analysis of the women's branches is especially important in the case of Turkey given that, over the last decade, separate organizations for women have become a major tool for channeling women into politics. This essay analytically examines this impact and attempts to answer the following questions: Could women's branches help women to challenge male domination in politics? What are the advantages and disadvantages of organizing women separately from men in political parties?

Second, a comparison between the women's branches of the secular and Islamist parties sheds light on the strategies these movements have adopted towards women in Turkey and explores the commonly held assumption that the RPP and VP hold diametrically opposite positions toward women. With the establishment of the Turkish Republic in 1923, the republican elite launched wide-ranging reforms to create a secular nation-state. As a significant part of these reforms, Islam's public role was restricted and women were granted civil and political rights equal to those of men. With the increase of Islamic influence in Turkish politics in the 1980s, proponents of Islamist politics strongly challenged these reforms as well as the images of modern Turkish women often portrayed by the secularist camp. As the role of Islam in the public sphere has become more contested and the Islamist-secular confrontation has dominated the political arena of the 1990s, women's political activism has markedly increased. Today, in both secular and Islamist politics, women actively participate in demonstrations, write petitions, and engage in activities of civil society organizations and political parties. This dynamic role distinguishes the polarization of secularists and Islamists from that of other opposing groups, such as Turks vs. Kurds, Sunni vs. Alevi, rightist vs. leftist and so on. Although secularists and Islamists are far from being homogenous groups and support various political parties, the RPP and the VP often characterized themselves as representatives of what are widely perceived to be two opposite political

groups.² Established by Mustafa Kemal Atatürk, the founder and the first president of Turkey, the RPP was the first political party to carry out republican reforms, and the VP distinguished itself as a party that represented Islamists' voices in the political arena. An examination of women's branches of the RPP and the VP makes it possible to investigate the roles and the limitations of these political organizations and examine their claims of best representing women's interests.

Third, the comparison also illuminates the role of the VP in representing the Turkish Islamist movement in transition to a more moderate and ultimately right-wing line. In the post-1980 era, the Islamist movement in Turkey was first represented by the Welfare Party (*Refah Partisi*, or WP), established in 1985. Having achieved great success in the general elections of 1995, the WP formed a coalition government (1996-97), but a constitutional court order closed down the WP in January 1998 on the grounds that the party posed a great danger to the secular nature of the Turkish state. The VP—the successor of the WP—was established in December 1997, but it also was closed down by another constitutional court order in June 2001 on the grounds that the party was a “continuation” of the WP. However, the VP's goals and objectives, as reflected in party documents, sharply differed from those of the WP. The VP did not advocate the WP's radical ideology of “just order,” and it carefully avoided promoting radical changes in domestic politics and foreign policy. Although the VP cannot be fully characterized as an Islamist party *par excellence* but rather as one in transition, the VP has been commonly considered part of the Islamist movement (*milli görüş*) in Turkey (Yıldız, 2003; Yeşilada, 2002; Saktanber, 2002). A genuine ideological transformation was later brought about by one of the successors of the VP, the Justice and Development Party (*Adalet ve Kalkınma Partisi*, or JDP). The comparison in this essay will shed light on the VP—one of the least-studied and shortest-lived political parties that played a crucial role in transforming the Islamist movement.

This essay is largely based on the examination of party handbooks, reports, and newsletters as well as media briefings and statements of members of the women's branches. The study also benefited from in-depth interviews with the heads of women's branches in two parties, namely Güldal Okuducu of the RPP and Gülten Çelik of the VP.³ These interviews took place between January and April 2001, with the time frame of the research limited to the period between December 1997 and June 2001 because of the short life of the VP.⁴ During the time frame of the study, the VP was the main opposition in parliament after having received 15.4 percent of the total votes in the 1999 general elections. The RPP was not represented in the Grand National Assembly between 1999

and 2002, as it had failed to pass the 10 percent threshold in the 1999 general elections.⁵

This essay has three objectives. First, the essay analyzes the importance of separate women's organizations within political parties, highlighting the distinct characteristics of women's political participation through branches. Second, after providing a historical overview of women's branches in Turkey and describing their significance, the study looks at the similarities and differences between the units. Lastly, the essay evaluates the significance of women's branches by identifying the advantages and disadvantages of establishing separate women's organizations. The analysis demonstrates that the women's branches fall short of being an effective way of challenging male domination in politics because they reinforce the traditional gender division of labor, lack institutional autonomy, and remain outside the decision-making mechanism of the central party organizations. It will be argued that the secular-Islamist tension encourages women and men to take a unified-party position vis-à-vis their contenders and hinders women's struggle for intra-party equity.

Women's Branches: an Analytical Framework

As a form of political participation, women's organizations within political parties have received little attention from traditional and feminist studies, if any at all. In traditional political science, studies about women have long focused almost exclusively on their voting patterns (Barnes & Kaase, 1979; Inglehart, 1977). Following the assumption that political participation takes place within formal and government-oriented institutions, this approach considers the "public" domain to be the only relevant realm of politics and disregards the activities that take place in the "private" domain, deeming them "apolitical" and therefore irrelevant. Thus, activities of women's branches, most of which take place outside of formal institutions through home gatherings, tea parties, private meetings, etc., have been glossed over and considered social but not necessarily political. If women's activities are anything but political, why, then, have political parties long been interested in building separate organizations for women within the parties?

Leading explanations are based on the assumption of rational actor behavior and emphasize the competitive nature of political parties, characterizing their specific policies as expected outcomes of inter-party competition to maximize votes.⁶ This approach argues that since the ultimate goal for political parties is to win elections in democratic and semi-democratic regimes and to control and

shape the minds of the masses in authoritarian ones, it is to be expected that parties will choose the option that would best serve them achieve this goal (Schlesinger, 1975). Because political parties, like other organizations, exist for the very purpose of furthering *common* interests (Olson, 1971), seeking strategies for greater women's participation could easily be considered part of that strategy. Then, it is rational and therefore expected that political parties will establish separate women's organizations to reach a larger constituency of women. From this perspective, no puzzle or dilemma exists since the women's wing of political parties seems to be in line with expected rational behavior and strategic calculation.

Although competition with other ideological groups or political parties is undoubtedly a concern for political parties operating in a multi-party system, the explanation of rational actor behavior fails to provide a sufficient analytical framework for understanding the need for women's branches on at least two counts. First, political parties' concern about competition does not answer the question as to why no similar separate organizations are established for men; rather, these auxiliary organizations are provided only for women and youth. The theoretical framework envisions that it would be only "rational" for political parties to strategically establish similar organizations for men as well, to recruit and mobilize a larger number of men, and the number of these organizations would be expected to rise during times of high competition. A closer look at political party organizations in both democratic and authoritarian regimes demonstrates, however, that separate and auxiliary organizations in various countries have been established for women, or youth, or both, but not for men. The build-up of a women's structure within a political party or an organization is a phenomenon that many countries in North America and Europe have long shared (Lovenduski, 1993; Saxonberg, 2000; Henig & Henig, 2001), and as political parties have emerged in the developing world, similar organizations for women have also been established there (Karam, 2000). These organizations within party structures mainly aim to reach female voters while providing a structure offering the opportunity for political participation, either as party members or as volunteers.

Reaching out to greater numbers of women seems to gain momentum especially in times of great social transformations, such as nation-building projects. Fascist Italy and Nazi Germany tried to limit women's participation in the workforce, as well as their access to higher education, on the grounds that there are indisputable differences between men and women (De Grand, 1995:75-79; Stephenson, 2001:23-46). At the same time, however, women were encouraged to participate in organizations dealing with working women, motherhood, and

political mobilization, where they enjoyed a degree of autonomy (De Grand, 1995:79,80). These organizations helped mobilize women for political purposes but kept them behind the scenes and away from competing politically with men. National Socialist Womanhood (*Gertrud Scholtz-Klink*, or NSF), German Women's Leadership (*Deutsche Frauenwerke*, or DFW), League of German Girls (*Bund Deutscher Mädel*) and Italian Fascist Women (*Fasci Femminili*) were among these organizations (Ibid.:80; Reese 2006). Defining the boundaries of permissible political action for women has been essential to nation-building since "controlling women becomes a way of protecting or reviving the nation" (Albanese, 2006:17).

The second major shortcoming of arguments based on party competition is that they do not explain women's limited representation in central party organizations despite their active involvement in women's branches. While focusing on inter-party competition, the rational actor behavior model assumes political parties to be unitary actors, glossing over the likely pattern of social and institutional hierarchies along gender lines. These hierarchies can be easily observed to be held by men in both number and power, unless women take extensive and conscious measures to fight against the gender inequity.

Thus, a better explanatory framework needs open the black box of political parties and present the very existence of women's branches from a gendered perspective. Undoubtedly, since the women's branches challenge the dichotomy, such an analysis has to build on previous feminist claims against the public and private distinction (Randall, 1987; Pateman, 1988; Carroll, 1989a, b; Elstain, 1993; Karam, 2000), and examine the implications of women's branches for women's political participation and representation.

Existing empirical studies that attempted to examine the utility of women's branches for challenging male domination in politics have produced mixed results. Several scholars have indicated the positive impacts of women's branches in increasing women's representation and considered women's branches as an opportunity to introduce women's concerns into the party agendas (Henig & Henig, 2001:44-46; Bussemaker & Voet, 1998), and have indicated that women's branches provide numerous women with political training and create a pool of women politicians (Kittilson, 1997).

Assessments of separate women's organizations have not always been positive, however, with some indicating, for example, that separate women's organizations keep women away from central party politics by creating "ghettos" of women, which generally enjoy a degree of autonomy within their own organizations but have little to no impact on the central party organization, where all the significant decisions are made. In her discussion on women's

representation in unified Germany, for instance, Eva Kolinsky found that the “women’s track” of politics “has been essentially separate and with limited political impact on the main party organization or access to positions of political power” (Kolinsky, 1993:128).

In addition to discussing the relevance of the above findings with respect to Turkey, a strong endeavor will be made here to locate the analysis within the context of the secular-Islamist confrontation that unfolded during the 1990s. As detailed in the sections below, ideological competition and polarization between seculars and Islamists obscures the issues of male domination and women’s subordination within political parties and further complicates the questions at hand. Although studies in the literature have examined the impact of ideology by generally finding that left-wing and right-wing parties exhibit significant differences in their treatment of women within political parties (Kittilson, 2006; Freidenvall, 2003), the possible implications of the secular-Islamist distinction have not been examined. As detailed in the discussion below, the secular-Islamist polarization has diverted attention away from intra-party gender hierarchies and lack of democratic practices. Thus, attention must go beyond examining the benefits and drawbacks of women’s organizations within political parties to address the ideological polarization along the secular-Islamist divisions that further complicate the predicaments of women within political parties.

What can the Turkish case tell us about women’s branches as vehicles for the political participation of women in Turkey? Are these branches an effective way to challenge male domination in politics? What are the similarities and differences between women’s branches in ideologically different parties? Before these questions are addressed, a brief history of the women’s political branches in Turkey and their significance will be presented.

Women’s Branches in the Face of Secular-Islamist Polarization in Turkey: A Brief Overview

The Turkish Republic, established in 1923, initiated a number of reforms that were, the republican elite believed, indispensable for establishing a western-type, secular nation-state. In order to achieve this goal, in its early years the republic experienced a period of radical transformation in political, economic, and social life. Limits were placed on the role of Islam in public life because the republican elite believed Islam was responsible for Turkey’s underdevelopment, and as a symbol of the new republic, Turkish women were granted civil and political rights equal to those of men. In 1926, for instance, Shari’a, the Islamic

law, was replaced by the Civil Code. The Civil Code abolished polygamy, recognized the right to divorce, granted parental authority and custody to women, gave men and women equal rights in matters of inheritance and succession, and established equal status for women as witnesses in court. Furthermore, in 1930, women were given the right to vote and run for office in municipal councils, and in 1934, women were granted the right to vote for members of parliament and be elected themselves (Tekeli, 1982; Petek-Salom & Hüküm, 1986; Z. Arat, 1994). The Dress Code prescribed Western clothes for both men and women, beginning the movement away from the headscarf for women. Initially, legal regulations concerning the headscarf were not formally implemented, but the republican elite, as Burçak Keskin argued, “informally discouraged the veil as the ultimate symbol of traditional backwardness” (Keskin, 2003:189), and “the unveiled woman’s body soon became the symbol of women’s emancipation” (Keskin, 2002:247).

By granting such rights to women, the founders hoped to achieve the goal of breaking from Turkey’s Islamic/Ottoman heritage, thereby strengthening their secular system (Göle, 1998:53-70). In setting the parameters of this instrumental approach to women’s liberation, the republican elite exercised strict control over women’s groups since no activity beyond these parameters was acceptable. For instance, although it was long believed that the civil and political rights of Turkish women were granted by the republican elite despite the lack of a women’s movement that demanded equality with men (N. Arat, 1996), research later revealed that the women’s movement did exist but was suppressed by the national independence movement (Basbuğu, 1999). These studies have shown that the women’s movement in Turkey dates back to the second half of the nineteenth century in the Ottoman Empire (Kandiyoti, 1991), and that the movement even organized itself in the form of a political party in 1923 but was forced to dissolve itself (Toprak, 1988).⁷ Thus, the facts that women’s rights were granted as part of a nation-building process and that the republican elite did not really intend to achieve gender equality significantly compromised the contents of these reforms as well as undermined their implementation even though they were considered progressive at the time. These limitations of the republican reforms that manifested themselves in the discourse, legal system, and educational strategies of the early republic to a large extent shaped women’s roles in political, economic, and social life (Y. Arat, 1989; Z. Arat, 1994; Keskin, 1997).

The establishment of the multi-party party system brought further changes to women’s political participation and representation since the electoral competition forced the parties to try to reach more women voters. Thus, while their visibility

and participation as representatives and politicians declined with the introduction of the multi-party system, women became more influential than before as actual voters.⁸ The first women's branches were established by the Republican People's Party (RPP) in 1955, after it had lost its monopoly in government to the Democrat Party (DP) in the elections of 1950.⁹ Since the early 1960s, the RPP's women's branches have organized separate meetings and gatherings to discuss the organization's goals and objectives (CHP Kurultayları, 2005) and have so far organized 10 conventions (10. CHP Kadın Kolları Kurultayı, 2004).¹⁰ Because the RPP monopolized the government until 1950, it takes full credit as well as pride in the republican reforms, particularly the ones concerning women. This self-assigned task of defending women's rights and of raising women's consciousness constituted a major focus of attention for the RPP's women's branches even then. One of the earliest reports by the branches, for instance, argued that the republican reforms concerning women were being undermined by the ruling party, the DP (Cumhuriyet Halk Partisi 1958-1959 Kongresi Raporu, 1959:11-13). Following in the footsteps of the RPP, other political parties also established similar women's units within their party organizations, especially in the post-1980 era.¹¹

A turning point in the history of women's branches occurred in the 1990s as the secular-Islamist confrontation began to dominate the political arena. The separate women's unit within the Welfare Party (WP), known as the Ladies' Commission (*Hanımlar Komisyonu*, or LC), successfully mobilized thousands of women to vote in the general elections of 1995, helping the Islamist WP to emerge as the largest party in parliament. Women were the major actors behind the electoral success of the WP—a success that enabled the WP to form a coalition with the secular True Path Party (*Doğru Yol Partisi*) from July 1996 to June 1997. This success led to concerns among the secular establishment, particularly the military, about an Islamist revivalism and prompted the women's branches of the secular parties to adopt strategies similar to those adopted by Islamist women's branches. Following the strategy of Islamist women, for instance, the women's branches of the Republican People's Party (RPP-WB) established centers for women in 70 cities and intensified the party activities for women in an attempt to reach the widest possible constituency ("Kırk İilde Kadın Danış Merkezi," 1997). With the establishment of the VP, most members of the previous women's branches in the WP joined the new party and formed a similar structure for women activists.

As noted above, the VP adopted a moderate line compared to its predecessor, the WP, and carefully refrained from explicitly criticizing the principles of secularism. Unlike the WP, for instance, the VP supported Turkey's

application for EU membership and agreed to work with principles of neo-liberal economic policies (Yıldız, 2003). While portraying itself as non-confrontationist in other areas, the VP challenged the French *laïcité*-inspired Turkish secularism, specifically concentrating on issues related to women. An examination of party documents reveals explicit criticism of republican reforms concerning women, although the party admits that the republican reforms had also brought positive developments into women's lives. For instance, Yazıcı, a party activist in a position of power at the VP-WB, argued that "these changes [the republican reforms with respect to women] in the name of the rule of law have been most harmful to women since the establishment of the Turkish republic" (Yazıcı, 1999:31). For Yazıcı, the headscarf ban seemed to be the most significant barrier to women's participation in politics. In fact, the major contention between the VP and the secular establishment took place over the headscarf.¹² The VP-WB criticized the exclusion of veiled women from universities and from employment opportunities in government institutions, and took the position that these state actions were human rights violations (Çelik, 1999:13). Çelik argued that "the intolerance for difference has been primarily a result of the intolerance on the part of the politicians" implying that the headscarf has been a common practice among women in Turkey (Ibid.). In fact, in the parliamentary elections of 1999, VP candidate Merve Kavakçı was elected to the parliament, and her first appearance with a headscarf in the parliament caused protests by many deputies, who considered it an act of defiance to secularism. Eventually, Kavakçı lost her seat and her Turkish citizenship as well because of a technicality about her dual citizenship (Göçek, 1999:523), although the decision was a political one.¹³ Around the same time, female members of the party—including Gülten Çelik, the head of the VP-WB—were not allowed to visit the mausoleum of Atatürk because of their headscarves ("Çelik'in Türban İnadı," 2000).

The VP's criticism of the republican reforms' vision of modern women and the headscarf ban brought the VP and the RPP into direct opposition. As a party that vehemently opposes the headscarf as a symbol of fundamentalism, that criticizes compulsory religious education, and that disallows any criticism of the republican reforms, the RPP backed the anti-Islamist measures of the late 1990s that came to be known as the February 28 process. The period started when the National Security Council, dominated by top-level generals, dictated to the government a set of legal and administrative measures designed to curb the influence of Islamism. Then Prime Minister Necmettin Erbakan, of the WP, had to sign the National Security Council decisions; he ultimately resigned, bringing the WP-dominated government to an end (Cizre-Sakallıoğlu & Çınar, 2002). The confrontation between the secular establishment and the WP leading to the

February 28 process and the subsequent era of anti-Islamist measures have further highlighted the RPP's self-assigned role as the defender of secularism vis-à-vis an Islamist threat. In the meantime, the RPP began to portray itself as the most progressive party with respect to gender ("Eğitim," 2000; "Merkez Sağ," 1999). Deniz Baykal, the chairman of the RPP, even went so far as to call the right-wing parties "macho," while describing his own party as "the only feminine party" (Sazak 1999; "CHP'nin Kadınları Gelecek Projesi," 1999). While defending a 25 percent quota for women, Baykal argued that equal representation of men and women in the parliament must be achieved to prevent Turkey becoming "a republic of men" (Göğüş, 1999).

The discussion above has laid out the two parties' ideological disposition especially concerning women and has attempted to provide the political context within which these parties operated during the period under examination. Against this background, the following sections will examine the activities, organizational structure, and goals of the two women's branches as well as assess their claims of being diametrically opposed when it comes to gender.

The Women's Branches of the RPP (RPP-WB)

As the oldest political party, the RPP has been a major political actor since the beginning of the republic except for a short period of time during which the organization ceased to exist.¹⁴ The party's ideology has significantly evolved over time. In the 1960s, the RPP defined itself as central left, whereas during the 1970s, the party became a staunch defender of the leftist movement and labor rights, shifting its ideology farther left (10. CHP Kadın Kolları Kurultayı, 2004:6-10). When the RPP was reopened in 1992 after having been closed down by the 1980 coup (along with all other political parties), the party found itself in the middle of an unfolding political conflict between the secular state institutions—including the military and the civilian bureaucracy—on the one hand and the Islamist camp led by the Welfare Party on the other. In this polarized political setting, expectedly, the RPP aligned itself with the secular camp, and its name almost became synonymous with Kemalism, the official ideology of the state.

The RPP-WB, like the party itself, has transformed its ideology over the years. According to the program of the RPP-WB, women's issues are those of democracy, justice, and secularism (Kadınlar Geliyor Türkiye, 1999: 10). Problems such as internal migration, under-representation in politics, economic dependence on men, domestic violence, illiteracy, and many other issues faced by women in Turkey are included in the program, and possible solutions for

these problems are offered. The RPP-WB's program clearly indicates that the goals of women's branches are to mobilize women's support in elections, to spread the party's ideas and values among its female constituency, and to offer solutions to the problems that women face in their personal and social lives (CHP Kadın Kolları, 1999:2; Güneydoğu'da Kadın Olmak, 1998:17-78). Defending the republican reforms and the principle of secularism constitutes the centerpiece of those values.

The RPP has a unique position in the Turkish political system owing to its comprehensive program regarding women. One of the distinct characteristics of its program is the commitment to a quota system (CHP Kadın Programı, 2002:13). The program promises, if the party wins enough votes to form a government, to make the legal changes needed to keep a minimum of 25 percent female leadership in government institutions, the Grand National Assembly, municipalities, and even civil society organizations (CHP Kadın Kolları, 1999:32-33). As Güldal Okuducu, then head of the RPP-WB, put it, the quota system will "have long term consequences for the party" and "help the RPP adapt itself to the changing conditions and demands" of our time (Okuducu, 6 February 2000).

The RPP-WB is hierarchically organized, with provincial and district levels tied to the central women's branch in Ankara and the head of the women's branches placed under the hierarchy of the central organs of the party (CHP Kadın Kolları, 1999:1-24). The hierarchies of the women's branches and the central organs of the party influence the branches' authority in making decisions on most issues. According to Güldal Okuducu, "all strategic" decisions are made by the central organs of the party, although the women's branch is "mostly" free to make decisions related to its internal functioning, such as creating its agenda and deciding upon its division of labor. (Okuducu, personal communication, April 2001).¹⁵

Members of the RPP-WB are involved in a wide range of activities. These activities include making home visits, organizing demonstrations, presenting workshops and panels, and writing petitions. New members and volunteers are primarily identified and recruited through home visits, during which the members of the branches discuss party objectives and values with constituents. Experts from the party present workshops, conferences, and panels to train women and help them improve their skills in communication and politics (CHP Kadın Kolları, 1999:30; CHP Kadın Programı, 2002:87). The party believes that the southeastern part of Turkey poses unique challenges because of widespread human rights violations, violence, and poverty, and it organized its first regional convention in Siirt, a southeastern province, in 1998 (Güneydoğu'da Kadın

Olmak, 1998). The participants promised to create policies tailored to the unique needs of the region.

The average age of female members and volunteers reflects the time of life when many women are often involved in politics—76 percent of the women are 39-58 years old. The youngest activists, who constitute only 6 percent of the total activists, are 19-28 years old (Partili Kadının El Kitabı, 1998:101). The average education for the members seems to be high: 31 percent of the activists have education beyond high school and 16 percent have only primary school education. The high average age of the members suggests that women are involved in party activities after their children have grown up (“Kadınlardan Buruk Kutlama,” 1996; Partili Kadının El Kitabı, 1998:101-102). Okuducu also indicated that the branches “recruit its members through personal connections within the party” and that “many members of the branches are wives of male members,” although no exact ratio or number was provided (G. Okuducu, personal communication, January 2001). It should be emphasized that women’s involvement in party activity does not free them from household responsibilities. Okuducu stated that women remain primarily accountable for child care and housework, and must get their husbands’ consent before becoming involved in party activities (Ibid.).

Undoubtedly, one of the most important educational issues for the RPP-WB with respect to its members, volunteers, and constituency is the issue of secularism. Secularism, the RPP-WB believes, is an indispensable part of democracy as well as the best policy for advancing women’s development and gender equality. The RPP-WB opposes any policy that could possibly encourage political Islam and undermine the principle of secularism. The branches are highly critical of state strategies during the early 1980s that tolerated and even encouraged Islamists (Neden, 1999:13-14). A party document, for instance, stated that the state tried to resolve the turbulence caused by the 1980 coup and the polarization between right-wing and left-wing groups by promoting the Turkish-Islamist synthesis and even encouraging an increasing role for Islam in public life.

The 1980s were the years of mass migration from rural areas to the big cities. No social help mechanism was created to meet the needs of those who migrated. As a result of the injustice they faced, millions of people who began living in the slums of big cities fell into the hands of political Islam. The state did not even remember its responsibilities. It remained silent in the face of the Islamists taking control of the social welfare mechanisms. It consciously shied away from the principles of the social state (Ibid.:13, translated by the author).

The RPP-WP often organizes public gatherings, holds press conferences, prepares reports, video recordings and distributes newsletters to educate the public against the dangers of Islamism. Güldal Okuducu, who during the interviews emphasized that the RPP-WB identified itself as an alternative organization to the popular women's organizations of religious parties and insisted on the necessity of educating women against the threat of the headscarf, later on became highly critical of Kemal Derviş, then RPP deputy, who had criticized the headscarf ban. Okuducu argued that;

Defending headscarf is an overt opposition to the republican reforms. It is a step toward reintroducing the old political practice of keeping women under control behind veil and in a cage. It is a declaration that women are second-class citizens. Therefore, it is inconceivable to explain the support for headscarf by logic and science. Derviş says "I am progressive." I wonder what sociological teaching considers headscarf and progression compatible. ("CHP Kadın Kolları Genel Başkanı," 2004, translated by the author)

Kemal Derviş, an economist who had worked for the World Bank, was recruited by the party to increase its popularity and his criticism of the ban by no means represented the RPP's position regarding the headscarf issue. The party line of the headscarf opposition remained intact despite Derviş's criticism and today constitutes one of the party ideology's main pillars. As a distinguished scholar, Ayşe Saktanber, explained that "secular forces have defined covered women's participation in public life as one of the biggest challenges to the republican project of civilization which foresaw the emancipation of women as the most indispensable characteristic of modernity" (Saktanber, 2002:72). The headscarf ban, which became a national policy during the February 28 process, is therefore neither negotiable nor subject to compromise for the RPP-WB since it is considered a guarantee by the party that women will lead modern lives.

The Women's Branches of the VP (VP-WB)

The Islamist movement of the 1980s and 1990s in Turkey brought about a new phenomenon in Turkish politics: the activism of Islamist women. Islamist parties and their women's branches are not new to Turkish politics; separate Islamist women's organizations date back to the 1970s. The National Order Party (*Milli Nizam Partisi*-MNP [1970-1971]) was the first party to organize a separate unit for women within its party structure, followed by the National Salvation Party (*Milli Selamet Partisi*-MSP [1972-1980]). However, these organizations were

active mostly during electoral campaigns and did not engage in long-term projects (Y. Arat, 1999:14; Y. Arat, 2005:109-115).

Islamist women's success in attracting female voters first drew attention during the early 1990s. Women organized under the Ladies' Commission (*Hanımlar Komisyonu*, or WP-LC) were the hardest-working group of the WP and played a major role in the party's emergence as the largest party in the 1995 general elections (Arat, Y., 1999). The activities of the WP-LC ended with the party's closure in 1997. The same year, following in the footsteps of the earlier Islamist women's branches, the VP-WB was established and organized at the district and province levels. Activities continued until June 2001, when the VP party was closed down by another constitutional order (Morris, 2001).

As with the RPP-WB, the central organs of the VP were placed higher than the VP-WB in the hierarchical order. When Gülten Çelik, former head of the VP-WB, was asked about the extent to which the women's branches of the VP were independent from the central organs, she responded by clarifying that "coordination" rather than "independence" was the rule in their interaction with the central party organs (G. Çelik, personal communication, January 2001). Çelik was not critical of the hierarchical relationship between the central party organizations and the VP-WB; she noted that "the women's branches could decide on all issues that were necessary for their organization. The head of the women's branch and her deputies could freely make all such decisions" (Ibid.). When asked if women's activities were criticized by the central party bodies, Çelik referred to critiques as "constructive," adding that they were usually conveyed through the Commission of the General Administration (*Genel İdare Komisyonu*) and the party's elected representatives.

Like the secularist RPP-WB, the VP-WB had as its main activity the arranging of home visits. During these visits, members met informally with women in a particular neighborhood so they could distribute party propaganda. Because home visits were intended to help branch members meet other women, the branches arranged the visits at a time when men were not at home.

Traditional values and Islam were two of the issues that the women discussed. Members informed the women they visited about the party's goals and about social and cultural issues. Party documents reveal that reference to Islam and Islamic values constituted a significant focus for the VP-WB. For instance, the branches provided the needy with food during *Ramadan*, celebrated the week of the mosque and the week of the fight against alcohol (*Yeşilay Haftası*), and held conferences, discussion groups and press briefings to educate the public concerning religious freedom and to criticize the headscarf ban. Without doubt the headscarf ban was their number one priority ("Öncelikli Konumuz Türban,"

1998). Gender segregation was clearly apparent in the party building where the women's branches were located. The VP-WB was housed in a special area of the multi-level VP building and its door was always kept shut. In other words, like the RPP-WB, the VP-WB tried to create women's branches parallel with but alternative to the secular ones. In the limited political space they had, these women tried to emphasize their differences. For instance, while the VP-WB celebrated women's days it also organized alternative ones. Recai Kutun, then chairman of the party, explained that the regular women's day was organized and celebrated by a few women "who are bored with their lives," whereas the VP organized and celebrated this day because "we value women because of our faith" ("Türbanla Geliyoruz," 1999). It is not clear how many members of the VP-WB agreed with him, but no objection was raised.

Like the RPP-WB, members of the VP-WB organized and attended seminars and workshops where experts participated and gave training aimed mainly at improving women's skills in communicating with one another, and those who attended such programs were awarded certificates of completion. Compared to the RPP-WB, the average age of the members in the VP-WB was lower because the Islamist movement has been successful in attracting younger generations. With members involved in party activities during the day, the care of their small children became an issue; some members would have to leave their children with relatives or in child-care units. As in the case of the secular party women's branches, the primary responsibilities of members of the VP-WB were taking care of their children and doing housework, so those women had to get their husbands' approval before becoming involved in party work. As Çelik put it, "Our women undertake a number of difficult party activities that require sacrifice. They work hard to balance their responsibilities at home and at the party. Of course, their husbands' support and approval is a must" (G. Çelik, personal communication, 2001).

Although information about the education levels of the members of VP-WB was not available in any of the party documents, the activity report of 1998-1999 indicated that all the female heads of the city-level organizations had university degrees (Hanım Kolları Faaliyet Raporu, 1999:14-21). Members of the VP-WB were mostly the wives of male members of the VP, although in some cases women influenced their husbands to become members of the party. It was also often the case that both the wife and husband were involved in party activities (Ibid).¹⁶ Although the VP strongly advocated women's political activism and promised to overcome obstacles, including the headscarf, it was against the quota system, considering it a form of discrimination ("Siyasi Parti Liderleri," 2000).

RPP-WB and VP-WB: An Evaluation

An examination of the women's branches reveals that women's organizations are an effective way of getting women into politics. The branches help women create a space where they share their concerns, ideals, and solutions with other women and spread their parties' ideology. These branches are effective in mobilizing the female constituency, recruiting new members, and facilitating sympathizers. The women's branches also provide invaluable political training to women. Many women received their first political training in these branches; some have become public figures, like Sibel Eraslan, a lawyer initially involved in the WP and who later contributed to the VP's organization; Halise Çiftci (VP), a lawyer; and Gülten Çelik. Although the branches are apparently effective in recruiting women for party activism, their role in increasing women's representation in parliament seems to be limited. Some of the women in the branches have been nominated by their parties as parliamentary candidates, such as Güldal Okuducu (RPP) and Merve Kavakçı (VP), but more often the central party organizations nominate women candidates outside the branches, such as Nazlı Ilıcak (VP, journalist), Oya Akgönenç (VP, academician), Oya Araslı (RPP, academician), and Birgen Keleş (RPP, economist). It appears that the behind-the-scenes women of the branches are disadvantaged in the nomination process, not only against men but also against famous women who hold visible public positions.

Undoubtedly, women's branches have significant influence in that they bring concerns and issues into politics that are different from those focused on by men. These women are aware of the challenges other women face in their daily lives. For instance, the women in both branches were committed to increasing women's participation in politics, decreasing illiteracy among women, and taking all necessary actions against domestic violence. Members of both branches also worked with KA-DER, a civil society organization, to increase the number of women politicians in its lobbying activities during the hearings of the Civil Code, which was finalized in June 2001 and altered a number of discriminatory clauses (Akyol, 2000).

Yet, the examination of the women's branches also reveals serious limitations, suggesting that both branches lacked autonomy. The women were tied to their parties in a hierarchical way, with men at the top and women at the bottom of the organizations. Characteristically, the central organs, which were mostly made up of men, had the power to make important decisions for the parties in general and for the branches in particular. In other words, to be able to make decisions about the issues directly related to them, the women's branches had to

get the approval of the male-dominated organs. Neither of the branches was able to elect the head of the unit without the consent of their parties central administration; the selection was left to the central decision-making bodies, which operated according to the needs and preferences of the top leadership and could remove the women from their tasks, as happened to Okuducu in 2007. That is, these central party units largely set the parameters of permissible action for the branches.

Moreover, women were systematically excluded from the decision-making mechanism of both political parties. The following figures demonstrate the exclusion of the women's voices in central party organizations. Despite the commitment to a 25 percent quota system in government, in the RPP's Central Administration Commission (*Merkez İdare Kurulu*), as Table I shows, only 2 of 21 members were women ("CHP'de Görev Dağılımı," 2000).

Table I: Women's Representation within the Party Organizations of the RPP and the VP (1999-2001)

	Republican Peoples' Party (RPP)	Virtue Party (VP)
Central Administration Commission (<i>Merkez İdare Kurulu</i>)	2 (out of 21)	2 (out of 20)
High Discipline Commission (<i>Yüksek Disiplin Kurulu</i>)	4 (out of 15)	N.A.
Nomination for mayoral positions (1999 Elections)	3 (out of 80)	None (out of 80)
Number of Parliamentarians (1999-2002)	N.A.*	3 out of 102**

* The Republican People's Party could not pass the ten-percent threshold in the 1999 general elections and remained outside the parliament for the term of 1999-2002. ** The number of women parliamentarians dropped to 2 after Merve Kavakçı was expelled from the Grand National Assembly.

Sources: "CHP'de Görev Dağılımı," (The RPP Appointments) (2000, November 26). *Cumhuriyet*; The RPP's Web Page (www.chp.org.tr); The VP's Web Page (now defunct).

These figures were not unique to the period under examination; in the 2004 Commission, only 3 of 21 representatives are women (<http://www.chp.org.tr>, 2004). Similarly, in the High Discipline Commission (*Yüksek Disiplin Kurulu*) 4

women served with 11 men. In the general elections of 1999, only 3 women were nominated from the RPP for mayoral positions out of 80 districts. These figures indicate that despite its claims to the contrary, the RPP's quota system does not extend to the party organization itself (Table I).

The figures for the VP were not markedly different. In the Central Administration Commission (*Merkez İdare Kurulu*), only 2 women served as opposed to 18 men. In the general elections of 1999, only 3 women parliamentarians out of 102 were elected from the VP. Soon after, the number of women parliamentarians dropped to 2, as Merve Kavakçı was expelled from the Grand National Assembly. In the same year, the VP did not nominate any female candidate for mayor out of 80 districts (Table I).

Women's exclusion from the central decision-making mechanisms of each party has had important consequences, especially for women running for political office. One of the largest institutional obstacles for women politicians in the general and local elections is the nominee system.

The central organs of the parties, namely the Central Administration Commissions, participate in the anti-democratic practice of determining the nominees and their ranking in the party lists. The small number of women representatives demonstrated that both parties clearly favored male candidates in the nomination process.¹⁷ When women were nominated, the nomination was for positions to which they had no chance of being elected.¹⁸ The concentration of power in the hands of the few even left Okuducu outside the nominees' list in 1998. According to the accounts published in the media, Okuducu's last-minute inclusion in the list was due to the intervention by Baykal ("Değişim Baskısı," 1998).

The women's branches also seemed to pose little challenge to the traditional gender division of labor at home.¹⁹ Female members of the branches carried out their party activities in addition to their household and motherhood duties. When family duty conflicted with party activity, the former was likely to prevail. In the case of the RPP, the high average age of members shows that women wait until their children grow up before they become involved in political activities. Since the VP attracted the younger generation, the average age of the women in the VP was much lower (in their 30s) and the women sometimes had to leave their young children with relatives in order to participate in party activities. In both branches, women's availability to participate in political activities was restricted by their commitment to their husbands not to neglect their family duties.

These limitations of the women's branches, namely the lack of autonomy, women's exclusion from decision-making mechanisms, and reinforcement of the traditional gender division of labor, were testaments to the "auxiliary" nature of

these branches within their respective party organizations.²⁰ Women's branches thus played the dual role of mobilizing women into a potential constituency that the political parties needed and simultaneously keeping women away from powerful positions that might challenge the dominant positions of male politicians. Rather than confronting the patriarchy, the branches to a large extent reinforced and reproduced male domination and female subordination both inside and outside the home.

It would be a mistake to assume that the women of the women's branches always remained silent regarding male domination within their own party structures. As reflected in the media, women voiced criticisms concerning the central party organs' setting of parameters of the branches. For instance, significant tension arose between two female representatives in the Central Administration Commission—one of them the head of the women's branches—and the male representatives when the VP's central party organs initially decided not to nominate any headscarf-wearing women as candidates ("FP'de Çok Başlı Çekişme," 1999; "FP'de Kadın Muhtırası," 1998). The VP-WB also criticized the central party organs for not consulting them during the period when the VP was divided into two separate political parties between the reformists, represented by the Justice and Development Party (JDP), and the traditionalists, represented by the Felicity Party. Women members complained that only men were consulted during the splitting process, while women "who contributed to the VP more than men did" were left out. Women argued,

Only men have been consulted with during the process of forming a new political party. All meetings are taking place among men. As women, we are left out of the process despite the fact that we deserve more credit than men in the success of the party. We would like to be part of the process and consulted as well ("FP'li Kadınlar," 2001, translated by the author).

Çelik agreed that women should be part of the process but seemed to be disturbed by the level of criticism expressed by women and claimed that "the lack of consultation would not cause significant problems since our women will always obey the commands" (Ibid.). Çelik's comment is significant in that it distinguishes between criticizing the lack of women's voices in the decision-mechanism and concurring with the decisions nonetheless.

Tensions also arose between the RPP-WB and the central party organization. The RPP-WB did not remain silent regarding their exclusion from the writing of the RPP-WB charter, when the central party organs held meetings without inviting the RPP-WB. Members of the RPP-WB harshly criticized the dismissive attitude of the party with respect to an issue that directly and clearly fell under

the jurisdiction of the women's branches ("Kadın Gerginliği," 1999 and "Parti Meclisinde," 1999). The nomination process in the RPP-WB, which is highly politicized, even left the heads of the women's branches out prior to the 1999 elections. Okuducu was quite clearly critical of the process, pointing out that the system "is a power struggle that undeniably favors men" (G. Okuducu, personal communication, January 2001). Okuducu expressed her criticism on other occasions as well, arguing that the politics had a degenerative effect on her and that one needs to give up in order to survive in the process of political activism: "The more one is involved, the more [one] faces the realities, and the more [one] loses the smile on her face" (Korkmaz, 2003). While such criticism was reported in the media, and perhaps also expressed behind close doors, no similar comments appeared in the party documents with a few exceptions. The most explicit criticism by the RPP-WB was ironically articulated in a report in the 1950s. The Istanbul unit of the women's branches complained about the limited scope of their jurisdiction that did not give the freedom "even enjoyed by the youth branches" (CHP 1958-1959 Kongresi Raporu, 1959:8). The report complained that the central party organizations remained indifferent to their concerns and complaints and repeatedly excluded women candidates from the central decision-making mechanisms (Ibid.:9). No similar criticism was printed in later reports.

Sharing similar organizational problems, the women's branches from various political parties did try to cooperate with each other vis-à-vis their central party organs. Thanks to an initiative by KA-DER, women sought ways to ensure autonomy within their party organizations, inclusion in the decision-making mechanism, and the right to choose their own leaders (Özkan, 2000). The initiative did not result in a concrete outcome because shortly after its introduction, the public prosecutor brought a case against the VP and the party was closed down by a constitutional order in 2001. This was the second blow to the Islamist movement after the closure of the Welfare Party (WP). Because of the headscarf ban of the February 28 process that led to the exclusion of hundreds of female students from universities, and also the Merve Kavakçı incident, the VP-WB was dominated by the headscarf issue, criticism of the secularist camp, and discussion of the cruel practices that Islamist women had to endure at the hands of the secularists. The unfair treatment of the headscarf-wearing women in general and Merve Kavakçı in particular became an almost routine topic of the meetings. Debates often broke in the effort to find the best strategy, discourse regarding victimization at the hands of the secular camp was extensive, and even the Teachers' Day turned into an occasion to remember those teachers who were dismissed from their jobs because of the headscarf ban ("Fazilette

Başörtüsü," 1998; Ilıcak, 1999; "Dikbaşı," 2000; "Kutan," 2000). In the meantime, defining itself in a completely opposite direction, the RPP-WB's reference to the danger of Islamist activism became an almost daily occurrence. The education system was carefully scrutinized to identify the impact of the brotherhoods (*tarikât* in Turkish), reports and essays were written to explain what happens to women living under the Islamic law, and the RPP was declared to be "the only party that does not bargain with reactionaries" ("Merkez Sağ," 1999; "Eğitim," 2000; "İran'da Kadınlar," 2000; Okuducu, 2000). It is not only that the February 28 process recreated, exacerbated, and deepened the polarization between the secularist and Islamist women's branches, reducing their political activities to narrowly defined secular-Islamist distinction. The polarization also restricted women's activities to their narrowly defined party interests, emphasizing their similarities to the men in their own political group and their differences from the women in the other one (Göçek, 1999). The striking similarity between the way both women's branches participated in politics, mobilized the female constituency, faced exclusion within the party organization, and lacked autonomy were glossed over in the hubbub surrounding these political developments.

The above comparison suggests that the differences between the RPP and VP regarding gender were not as radical as the parties and opponents of secularism and Islamism have maintained. In a major study that compares secular and Islamist discourses on women in Egypt, Mervat Hatem finds convergence rather than divergence between the two discourses by arguing that the domesticity of women is central to both the secular and the Islamist definitions of femininity (Hatem, 1994). This examination of women's branches in secular and Islamist parties in Turkey agrees with Hatem's findings: the ideological differences between the parties were not decisive in terms of the way women were involved in politics. The Islamist and secular parties successfully mobilized women for their political agendas along instrumental lines with little commitment to power-sharing. In both cases, the voices of women as citizens were excluded from political discussions in the parties except those regarding so-called women-related issues.

Conclusion

It is not uncommon for political movements seeking to bring about major political and societal changes to attribute considerable significance to women and women-related issues. Issues pertaining to women's rights and their multi-faceted

roles in society become central concerns to new regimes, which believe that women could play a role in establishing the new order and undermining the old one. Two recent examples are the socialist regime of the Soviet Union and the Islamic/clerical regime of Iran. The former claimed to “emancipate” women by freeing them from economic dependence on men, while the latter argued that its Islamic legal code would provide the ultimate solution to women’s problems. These promises initially attracted wide support from women for both regimes. Clearly, while the Soviet and Iranian regimes had fundamental differences between them, their records show that they shared a tendency to relate to women as subjects of social and political control (Attwood, 1999; Esfandiari, 1997). In both cases, women suffered from a pattern of political, socio-economic, and cultural marginalization.

In Turkey, particularly during the last decade, issues relating to women have become the focus of confrontation between secularists and Islamists. This essay has examined the claims of the secular RPP and the Islamist VP by assessing women’s roles in their party branches and concluded that both women’s branches reinforced the traditional gender division of labor, women’s lack of autonomy, and women’s exclusion from the decision-making process. Accordingly, the women’s branches did not play a successful role in renegotiating existing gender roles in Turkish politics but rather recreated them. Further research is necessary, however, to determine the long-term impact of these branches on women’s political participation as well as representation in the polity, particularly in the urban centers.

Increasing numbers of feminist activists in various political movements in Turkey have engaged in lively debates about gender relations and women’s participation in politics. Although they are divided by their multiple understandings of gender equality, participants in these debates call for women to have a much greater role in the political life of Turkey. Women’s branches may offer the opportunity for women to be equal citizens in political life if their activists manage to overcome a cluster of historical legacies and societal obstacles.

Notes

¹ An earlier version of this essay was delivered to the annual meeting of International Studies Association (ISA) in February 2003, in Portland, Oregon. I would like to thank the heads of the Women’s Branches, Güldal Okuducu of the RPP and Gülten Çelik of the VP, for kindly agreeing to answer my questions. I also would like to thank Ibrahim Karawan, Mervat Hatem, Yeşim Arat, Binnaz Toprak and Peregrine Schwartz-Shea, and the two anonymous reviewers of this journal for

their invaluable comments and suggestions on the earlier versions of this essay. I am also grateful to Özgür and Yavuz Yaşar, Funda Gencoğlu, and Necla Sönmez for their help with gathering the data.² It is necessary to distinguish between the terms “Islamic,” “Islamist,” “secular,” and “secularist.” The term “Islamic” refers to practices, attitudes and actions pertaining to Islam, while Islamism describes an ideological movement (Holiday, 1995; Karawan, 1997). Although a certain degree of overlap exists between the concepts and there is no scholarly consensus as to what constitutes an individual adherence to Islam and what amounts to an ideological position, the distinction is necessary for analytical purposes. An Islamist party goes beyond being a party that consists of pious members; rather, its main goal is to restructure the state institutions and social practices according to what it believes the Islamic law requires. As explained in the main text, the Virtue Party was a party in transition from its Islamist predecessor, the Welfare Party, to the Islamic Justice and Development Party. A similar distinction exists between the terms “secular” and “secularist.” Unlike a secular one, a secularist party promotes the state’s active involvement in religious practices of pious Muslims in such a way as to define the role a religion played in a society and impose authoritarian measures, if necessary. Although all current political parties advocate the principle of secularism—albeit the definition may vary—the Republican People’s Party could be best characterized as a secularist one.

³The interviews with Güldal Okuducu were both face-to-face and telephone interviews. The communication with Gülten Çelik was made possible through her secretary at the headquarters of the women’s branches of the VP in Ankara, Turkey. Because of time constraints for conducting the research, the interviews had to be limited to the heads of the women’s branches rather than being extended to other women activists within the organizations.

⁴This closure sped up the reform debates within the Turkish Islamist movement and led to a split between the traditionalists, who were united under the Felicity Party (*Saadet Partisi*), and the reformists, who established the Justice and Development Party (*Adalet ve Kalkınma Partisi*, or JDP). The latter won both the November 2002 elections and the July 2007 elections and formed the majority government for two consecutive terms.

⁵The RPP received 19.3 percent and 20.8 percent of the votes in the 2002 and 2007 general elections, respectively, and became the main opposition.

⁶The neo-institutionalist approach takes the organizations of political parties as constraints on the process of decision-making under which rational actors are involved, while the rational choice theory emphasizes the individuals’ utility-maximizing concerns. For neo-institutionalism, see Kato (1996). An examination of the rational choice approach to political party can be found in Schlesinger (1975).

⁷Although the name of the organization was Women’s People Party, the organization did not mean to engage in political activities, but rather to encourage “women’s social and economic activities,” the most significant of which are “first motherhood and then household responsibilities” (Toprak, 1988: 30).

⁸Between the years of 1935 and 1946, women constituted 4.5 percent of the deputies (18 deputies). The relatively high ratio was a result of Atatürk’s efforts to increase women’s visibility in the Grand National Assembly. It seems that the practice was *de facto* rather than *de jure*, arising from a desire to increase women’s representation in the parliament, and it came to an end with the Democrat Party’s government. See Kadınlar Geliyor Türkiye, 65.

⁹The decision to establish separate units for women and youth was made during a RPP convention that took place on November 26, 1951. The women’s branch began its activities in 1955 and gained legal status in the 1960s.

¹⁰The last convention was held in 2004.

¹¹The Democrat Party, which was abolished with the military coup of 1960, did not have separate and permanent women’s organizations. The first Islamist parties, the National Order Party (*Milli*

Nizam Partisi-MNP [1970-1971]) and the National Salvation Party (*Milli Selamet Partisi*-MSP [1972-1980]), did follow the trend by establishing separate units for women. However, these units were not permanent and operated only during the elections. In the post-1980 era, the creation of a women's unit became a common practice for every political party.

¹²Wearing a headscarf does not categorically make a woman Islamist since "Islamism" refers to a political ideology that envisions restructuring the state and society rather than individual adherence to Islam. The RPP in particular and Kemalists in general argue that the headscarf (*turban* in Turkish) is categorically a symbol of Islamism, whose aim is to overthrow the existing regime, and therefore the headscarf ban in universities and government-owned buildings is justified. See Fatma Göçek's discussion of multi-layered meanings of the decisions to veil, unveil and not to veil (Göçek 1999).

¹³The European Court of Human Rights (ECHR) ruled in 2007 that Turkey violated international human rights standards by ejecting Merve Kavakçı from parliament because of her headscarf. The Court awarded Kavakçı damages.

¹⁴The RPP was closed down along with all other political parties after the 1980 military coup. The party reopened in September 1992. During the period between 1980 and 1992, three parties that represented the political position of the RPP were established: the Populist Party (*Halkçı Parti*, or PP), the Social Democracy Party (*Sosyal Demokrasi Partisi*, or SDP) and the Democratic Left Party (*Demokratik Sol Partisi*, or DLP). In 1985, the HP and the SDP converged and adopted the name of the Social Democratic Populist Party (*Sosyal Demokratik Halkçı Parti*, or SDPP). After the RPP was reopened, it merged with the SDHP in 1995 (Turan 2000: 43-64; Güneş-Ayata 2002).

¹⁵Okuducu did not appear to be overly critical at the time of the interview about the central party organ's overwhelming power on the women's branches. However, Okuducu later became highly unfavorable of the fact that the central party organs held a veto power. The RPP's failure in the 2007 elections caused greater intra-party divisions. Criticizing the lack of democracy within the party organization, and accusing Deniz Baykal, the Chairman of the RPP, of heavy-handedness and lack of transparency, Okuducu sided with a group of opposition within the RPP. As a result, Okuducu was removed from her post as the Head of the RPP's Women's Branches in November 2007 ("CHP'li Muhallif," 2007). In a press conference, Okuducu expressed harsh criticism of the RPP administration that, she argued, had acted like the jury of Athens in relation to the infamous defense of Socrates: "None of RPP's party organizations has been elected with the exception of the party congress. Therefore, the Central Administration Commission's decision to end my post will remain as an honor in my personal history. Socrates refused to escape because of his respect for the law of the land. Socrates is still alive today but nobody remembers the jury of Athens who sentenced him to death." ("CHP Yönetimine 'Atina Hakim'i' Benzetmesi," 2007, translation mine).

¹⁶The information that many members and activists of the VP-WB were in fact spouses of the VP politicians was not provided in any of the party documents but was obtained from reports printed in the media, which indicate that a significant number of VP parliamentarians' spouses are formally or informally involved in party activities. These include Gülten Çelik, wife of Zeki Çelik, Nermin Erbakan, wife of Necmettin Erbakan, Sevinç Öztürk, wife of Oğuzhan Öztürk, Zübeyde Kamalak, wife of Mustafa Kamalak, Hayrinüsa Gül, wife of Abdullah Gül ("FP'de Kadın," 2000; "RP'nin Kapatılacağını Rüyasında Görmüştü," 2005; "Öncelikli Konumuz," 1998; "Gül'ün Eşi," 2001).

¹⁷It is necessary here to emphasize that the quantitative examination of the gender composition in the decision-making mechanisms should not suggest that male domination is a matter of number. As often the case, male domination could be defended by women, just as it is possible for men to take positions against women's subordination. Women's active involvement and contribution to male domination should not come as a surprise since women and men alike are products of the same cultural and social structures. In addition to socialization, which is to a large extent unconscious, women's strategic behavior is also a response to their new challenges in the face of great socio-

economic changes of our times as they constantly strategize and negotiate for security (Kandiyoti, 1988). This last point can be clearly seen on the part of Okuducu, who at times appeared critical of the male domination but chose to remain silent until she was fired.

¹⁸This assertion was made by Okuducu during the interview not only in reference to the RPP but other political parties in Turkey as well. I do not have further data that belong to the time period under examination to back this up; however, the fact that the number of women representatives is so small despite women's active involvement within the party speaks for itself. Further evidence exists in relation to the most recent elections. As reported by KA-DER in www.adrena.com, in the 2007 elections, for instance, despite the largest number of applications by women for the party lists, both RPP and the Justice and Development Party, the VP's successor, nominated only 5.5 percent women as their top three candidates.

¹⁹This ascertain is primarily based on the interviews conducted by the heads of the branches and their response that the members of the women's branches remained in charge of their household responsibilities and their participation in the party activities required their husbands' consent. No further evidence exists in the party documents.

²⁰In her analysis of civil society organizations, Belkis Kümbetoğlu concludes that women's organizations suffer from a lack of democratic practice within the organization.

References

- Akyol, T. (2000, March 8). Kadın Faktörü. (The Woman Factor) *Milliyet* (Turkish daily). Retrieved August 26, 2007, from www.milliyet.com.tr.
- Albanese, P. (2006). *Mothers of the Nation*. Toronto: University of Toronto Press.
- Arat, N., (Ed.) (1996). *Kadın Gerçeklikleri*. (Women Realities) İstanbul: Say Yayınları.
- Arat, Y. (1989). *The Patriarchal Paradox: Women Politicians in Turkey*. Toronto: Associated University Presses.
- (1998). A Woman Prime Minister in Turkey: Did it Matter? *Women and Politics*, 19: 2-21.
- (1999). *Political Islam in Turkey and Women's Organizations*. İstanbul: Egemen Matbaası.
- (2000). From Emancipation to Liberation. *Journal of International Affairs*, 54: 107-123.
- (2004). Rethinking the Political: A Feminist Journal in Turkey, Pazartesi. *Women's Studies International Forum*, 27: 281-292.

- (2005). *Rethinking Islam and Liberal Democracy Islamist Women in Turkish Politics*. New York: State University of New York.
- Arat, Z. (1994). Kemalism and Turkish Women. *Women and Politics*, 14:7-81.
- Attwood, L. (1999). *Creating the New Soviet Woman: Women's Magazines as Engineers of Female Identity, 1922-1953*. New York: St. Martin's Press.
- Barnes, S. H. & M. Kaase. (1979). *Mass Participation in Five Western Countries*. Beverly Hills: Sage.
- Basbuğu, A. Y. (1999). *Türkiye'de Kadınların Siyasi Temsili*. (Political Representation of Women in Turkey) Istanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Bussemaker, J. & R. Voet. (1998). *Gender, Participation and Citizenship in the Netherlands*. Brookfield: Ashgate.
- Carroll, S. J. (1989a). Gender Politics and the Socializing Impact of the Women's Movement. In: Siegel R. W. (Ed.), *Political Learning in Adulthood*: Chicago: University of Chicago Press:306-339
- Carroll, S. J. (1989b.) The Personal is Political. *Women and Politics*, 9:51-67.
- Çelik, G. (1999). Introduction. *Hanım Kolları Faaliyet Raporu 1998-1999*. (Activity Report of Ladies' Commission). Ankara: Fazilet Partisi.
- CHP Kadın Kolları*. (RPP's Women's Branches) (1999). Ankara: CHP (internal party documentation).
- CHP Kadın Kolları Genel Başkanı Okuducu "Türbana Destek, Laiklik Karşıtlığına Destektir. Derviş Ne Yaptığını Bilmiyor" Dedi. (The Head of the RPP-WP Said "The Support for Headscarf is Equal with the Support for Anti-Regime Activities. Derviş Does not Know What He is Talking About) (2004, July 16). *CHP Anasite* (RPP Home Page). Retrieved August, 5, from www.chp.org.tr.
- CHP'de Görev Dağılımı. (The RPP Appointments) (2000, November 26). *Cumhuriyet*. Retrieved September 3, 2001, from www.cumhuriyet.com.tr.

CHP'li Muhallif Güldal Okuducu'ya Tırpan. (Elimination of the RPP's Opposition, Güldal Okuducu) (2007, November 3). *Radikal*. Retrieved November 3, 2007, from www.radikal.com.tr.

CHP'nin Kadınları Gelecek Projesi. (RPP's Project for Future with Women) (1999, February 8) *Cumhuriyet*. Retrieved September 3, 2001, from www.cumhuriyet.com.tr. *CHP Kadın Programı*. (RPP's Program for Women) (2002, March 8). Ankara: CHP (internal party documentation).

CHP Kurultayları. (The RPP Conventions) (2005). Ankara: CHP (internal party documentation).

Cumhuriyet Halk Partisi 1958-1959 Kongresi Raporu (1959). (RPP's Convention Report for 1958-1959). İstanbul: Refah Basımevi.

CHP Yönetimine 'Atina Hakim'i' Benzetmesi. (The Comparison between the RPP Administration and Athen's jury). (2007, November 7). *Yeni Şafak*. Retrieved 7, 2007, from www.yenisafak.com.

10. *CHP Kadın Kolları Kurultayı*. (The RPP's 10th Convention for Women) (2004, December 5). Ankara: CHP (internal party documentation).

Cizre-Sakallıoğlu, Ü. & M. Çınar. (2003). Turkey 2002: Kemalism, Islamism and Politics in the Light of the February 28 Process. *South Atlantic Quarterly*, 102:309-332.

Coşan, S. & D. Cindoğlu. (1999). Women's Organizations in 1990s Turkey: Predicaments and Prospects. *Middle Eastern Studies*, 35:178-185.

Çelik'in Türban İnadı. (Çelik's Stubbornness about Headscarf) (2000, May 21) *Milliyet*. Retrieved June 1, 2007, from www.milliyet.com.tr.

De Grand, A. J. (1995). *Fascist Italy and Nazi Germany*. New York: Routledge.

Değişim Baskısı. (Pressure of Change) (1998, May 25). *Hürriyet*. Retrieved June 1, 2007, from www.hurriyet.com.tr.

Dikbaşlı Koleçli. (The Stubborn One) (2000, February 11) *Zaman*. Retrieved August 5, 2007, from www.zaman.com.tr.

- Elstain, J. B. (1993). *Public Man, Private Women: Women in Social and Political Thought*. Princeton: Princeton University Press.
- Eğitim Tarikat Etkinliği Altında. (Education has Come under the Influence of Brotherhoods) (2000, March 5) *Cumhuriyet*. Retrieved September 3, 2001, from www.cumhuriyet.com.tr.
- Esfandiari, H. (1997). *Reconstructed Lives: Women and Iran's Islamic Revolution*. Washington: Woodrow Wilson Center Press.
- Fazilette Başörtüsü Kavgası. (Fight Over Headscarf in the VP) (1998, July 27) *Sabah*. Retrieved July 7, 2007, from www.sabah.com.tr.
- FP'de Çok Başlı Çekişme Başladı. (Itra-Party Divisions Have Started in the VP) (1999, February 2) *Cumhuriyet*. (Turkish daily) Retrieved September 3, 2001, from www.cumhuriyet.com.tr.
- FP'de Kadın Muhtırası. (Women's Ultimatum in the VP) (1998, May 17). *Hürriyet*. Retrieved June 1, 2007, from www.hurriyet.com.tr.
- FP'de Kadın Parmağı. (Woman's Role in the VP) (2000, May 3) *Radikal*. (Turkish daily) Retrieved September 1, 2001, from www.radikal.com.tr.
- FP'li Kadınlar İsyanda. (VP's Women Complain (2001. July 1) *Hürriyet*. Retrieved September 3, 2001, from www.hurriyet.com.tr.
- Freidenvall, Lenita. (2003). Women's Political Representation and Gender Quotas—The Swedish Case. *Working Paper Series*, 2003, 2. Retrieved August 3, 2007, from www.statsvet.su.se/quotas.
- Göçek, F. M. (1999). To Veil or not to Veil the Contested Location of Gender in Contemporary Turkey. *International Journal of Postcolonial Studies*, 1:521-535.
- Göğüş, Ziya. (1999, February 8). Erkek Cumhuriyeti, (Republic of Men) *Sabah*. (Turkish daily) Retrieved June 3, 2007, from www.sabah.com.tr.
- Göle, N. (1998). Islamism, Feminism and Post Modernism: Women's Movement in Islamic Countries. *New Perspectives on Turkey*, 19:53-70.

- Gül'ün Eşi Başı Çekiyor. (Gül's Wife Leads) (2001, July 7). *Sabah*. Retrieved September 3, 2001, from www.sabah.com.tr.
- Güneş-Ayata, S. (2002). The Republican People's Party. *Turkish Studies*, 3:102-121.
- Güneydoğu'da Kadın Olmak*. (Being a Woman in the Southeast) (1998). Ankara, CHP (internal party documentation).
- Hanım Kolları Faaliyet Raporu 1998-1999*. (The Activity Report of the Ladies' Commission for 1998-1999) (1999). Ankara: Fazilet Partisi (internal party documentation).
- Hatem, M. (1994). Egyptian Discourses on Gender and Political Liberalization: Do Secularist and Islamist Views Differ? *Middle East Journal*, 48:661-676.
- Henig, R. & S. Henig. (2001). *Women and Political Power*. New York: Routledge.
- Holliday, F. (1995). Review Article: The Politics of 'Islam'—A Second Look, *British Journal of Political Science*, 25:399-417.
- İlıcak, Nazlı. (1999, December 9). Türkiye'nin Zencileri, (Turkey's Africans) *Yeni Şafak*. (Turkish daily) Retrieved June 1, 2007, from www.yenisafak.com.tr.
- İlyasoğlu, A. (1998). Islamist Women in Turkey: Their Identity and Self Image. In: Arat Z. (Ed.), *Deconstructing Images of the Turkish Women*: 241-263. New York: St. Martin's Press.
- Inglehart, R. (1977). *The Silent Revolution: Changing Values and Political Styles among Western Public*. Princeton: Princeton University Press.
- İran'da Kadınlar Başardı. (Women in Iran Have Succeeded) (2000, February 27) *Cumhuriyet*. Retrieved September 3, 2001, from www.cumhuriyet.com.tr.
- Kadın Gerginliği Sürüyor. (Tension over Women Continues) (1999, November 7) *Cumhuriyet*. Retrieved September 3, 2001, from www.cumhuriyet.tr.
- Kadınlar Geliyor Türkiye!* (Women are Coming Up!) (1999). Ankara: RPP.

- Kadınlardan Buruk Kutlama. (Bitter Celebration from Women) (1996, December 6) *Milliyet*. Retrieved June 1, 2007, from www.milliyet.com.tr.
- Kandiyoti, D. (1991). End of Empire: Islam, Nationalism and Women in Turkey. In: Kandiyoti, D. (Ed.), *Women, Islam and the State* Philadelphia: Temple University Press: 22-47.
- (1988). Bargaining With Patriarchy. *Gender and Society*, 2:274-290.
- Karam, A. (2000). Democrats without Democracy: Challenges to Women in Politics in the Arab World. In: Rai, S. M. (Ed.), *International Perspectives on Gender and Democratization*. Basingstoke: Macmillan: 66-82.
- Karawan, I. A. (1997). *The Islamist Impasse*. New York: Oxford University Press.
- Kato, J. 1996. Institutions and Rationality in Politics Three Varieties of Neo-Institutionalists. *British Journal of Political Science*, 26:553-587.
- Keskin, Burçak. (1997). Political Participation Pattern of Turkish Women. *Middle East Review of International Affairs*, 1. Retrieved November 4, 2004, from <http://www.biu.ac.il/SOC/besa/meria/journal/1997/issue4/jv1n4a5.html>, November 2004.
- (2002). Confronting Double Patriarchy: Islamist Women in Turkey. In Bacchetta, P. and Power, M. (Eds.), *Right-Wing Women from Conservatives to Extremists around the World* London: Routledge: 245-257.
- Keskin-Kozat, B. (2003). Entangled in Secular Nationalism, Feminism and Islamism. *Cultural Dynamics*, 15:183-211.
- Kittilson, M. C. (1997). Women's Representation in Parliament: The Role of Political Parties. *Center for the Study of Democracy*. Retrieved August 20, 2007, from <http://repositories.cdlib.org/csd/97-08/>.
- (2006). *Challenging Parties, Changing Parliaments*. Columbus: Ohio State University.

- Kırk İlde Kadın Danış Merkezi. (Women's Consultation Centers in Forty Cities) (1997, November 27) *Milliyet* (Turkish daily). Retrieved June 1, 2007, from www.milliyet.com.tr.
- Kolinsky, E. (1993). Party Change and Women's Representation in Unified Germany. In Lovenduski, J. & Norris, P. (Eds.), *Gender and Party Politics*. London: Sage Publications: 113-146.
- Korkmaz, Tamer. (2003, February 15). Siyaset Yüzümdeki Tebessümü Azalttı ama Sabretmeyi Öğretti, (Politics Has Lessened the Smile on my Face but Taught Me Patience) *Zaman*. (Turkish daily) Retrieved June 1, 2007, from www.zaman.com.tr.
- Kutan: Ailece Başörtüsü Mağduruyuz. (Kutan: My Family Has Been Victimized because of Headscarf) (2000. November 25) *Zaman*. Retrieved August 5, 2007, from www.zaman.com.tr.
- Kümbetoğlu, B. (1998). Kadın Gruplarında Yapı ve Katılım Sorunları. (Problems of Organization and Participation in Women's Groups) *ODTÜ Gelişme Dergisi*, 25:559-583.
- Lovenduski, J. (1993). Introduction: The Dynamics of Gender and Party. In: Lovenduski, J. & Norris, P. (Eds.), *Gender and Party Politics*. London: Sage Publications.
- Merkez Sağ Ödün Veriyor. (Central-Right Makes Concessions) (1999, December 1) *Cumhuriyet*. Retrieved June 7, 2007, from www.cumhuriyet.com.tr.
- Morris, C. (2001). Turkey's High Court Keeps Religion at Army's Length. *Christian Science Monitor*, 93:7.
- Neden?* ("Why") (1999). Istanbul: RPP (internal party documentation).
- Okuducu, G. (2000, February 6). Kadınların Eşitlik Anlayışı Adalet Arayışıdır. (Women's Understanding of Equity is about Justice) *Cumhuriyet*. Retrieved September 3, 2001 from www.cumhuriyet.com.tr.
- (2000, April 23). Demokrasimiz Kadınsız. (Our Democracy Lacks Woman) *Cumhuriyet*. Retrieved September 3, 2001, from www.cumhuriyet.com.tr.

- Olson, M. 1971. *The Logic of Collective Action*. Cambridge: Harvard University Press.
- Öncelikli Konumuz Türban. (Headscarf is our Priority) (1998, May 16) *Yeni Yüzyıl*. (Turkish daily) Retrieved August 22, 2007, from www.yeniuyuzuil.com.tr.
- Özkan, Funda. (2000, January 2). Sekiz Trilyonluk Arsaya Güvendik. (We Trusted an Eight-Trillion-Land) *Radikal*. (Turkish daily) Retrieved September 2, 2007, from www.radikal.com.tr.
- Parti Meclisinde Örgüt Tartışması. (Organization-Related Debates in the Party Administration) (1999, December 21) *Cumhuriyet*. Retrieved September 3, 2001, from www.cumhuriyet.tr.
- Partili Kadının El Kitabı*. (Handbook for the Party Woman) (1998). Ankara: RPP (internal party documentation).
- Pateman, C. (1988). *The Sexual Contract*. Cambridge: Polity.
- Petek-Salom, G. and P. Hüküm. (1986). Women's Emancipation after the Atatürk Period. In M. Gadant (Ed.), *Women of the Mediterranean*. New Jersey: Zed Books Ltd.
- Randall, V. (1987). *Women and Politics: An International Perspective*. Chicago: University of Chicago Press.
- Reese, D. (2006). *Growing up Female in Nazi Germany*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- RP'nin Kapatılacağını Rüyasında Görmüştü. (She Had Dreamed about the Party's Closure) (2005, October 27) *Milli Gazete*. (Turkish daily) Retrieved September 2, 2007, from www.milligazete.com.tr.
- Saktanber, A. (2002). Whose Virtue is This? The Virtue Party and Women in Islamist Politics in Turkey. In: Bacchetta, P. & Power M. (Eds.), *Right-Wing Women from Conservatives to Extremists around the World*, London: Routledge: 71-123).
- Sazak, Derya. (1999, November 2). Maçolar Ve Kadınlarımız. (Machos and Our Women) *Milyet*. Retrieved June 1, 2007, from [at www.milliyet.com.tr](http://www.milliyet.com.tr).

- Saxonberg, S. (2000). Women in East European Parliaments. *Journal of Democracy*, 11:145-158.
- Siyasi Parti Liderleri Kotayı Değerlendirdi. (Party Leaders Assessed the Quota) (2000, August/September) *Kazete*. (Turkish monthly) Retrieved June 7, 2007, from <http://www.kazete.com.tr/arsiv/2000/19/haberler/pol1.html>.
- Şenol, F. (2006). Mobilizing Women for Participating in Local Governance. *Women and Environments International Magazine*, Spring/Summer: 47-49.
- Schlesinger, J. (1975). The Primary Goals of Political Parties: A Clarification of Positive Theory. *The American Political Science Review*, 69:840-849.
- Stephenson, J. (2001). *Women in Nazi Germany*. London: Longman.
- Tekeli, Ş. (1982). Türkiye’de Kadının Siyasi Hayattaki Yeri. (Turkish Women’s Role in Political Life) In N. A. Unat (Ed.), *Türk Toplumunda Kadın*. (Women in Turkish Society) İstanbul: Araştırma, Eğitim, Ekin Yayınları, ve Türk Sosyal Bilimler Derneği.
- Toprak, Z. (1988). Kadınlar Halk Fırkası. (Women’s Party) *Tarih ve Toplum*, 5:30-31.
- Turan, Ş. (2000). *Cumhuriyet Halk Partisi*. (Republican People’s Party) İstanbul: Tüses Yayınları.
- Türbanla Geliyoruz. (We are Coming with Headscarf) (1999, March 9). *Hürriyet*. (Turkish, daily). Retrieved September 3, 2001, from www.hurriyet.com.tr.
- Yazıcı, R. (1999). Women’s Role in Politics. In: *Hanım Kolları Faaliyet Raporu 1998-1999*. (Activity Report of the Ladies’ Commission) Ankara: Fazilet Partisi: 30-31.
- Yeşilada, B. (2002). The Virtue Party. *Turkish Studies*, 3:62-81.
- Yıldız, A. (2003). Politico-Religious Discourse of the Parties of the National Outlook in Turkey: A Critical Perspective. *Muslim World*, 93:187-209.

Kadın Kolları? Türkiye Örneğinde Kadın ve Politik Partiler

Öz

Bu yazı genelde siyasi partilere bağlı kadın örgütlerinin, kadının siyasetteki rolüne etkisini araştırmata, özelde ise bunu Cumhuriyet Halk Partisi (RPP) ve 2001 yılında Anayasa Mahkemesi kararıyla kapatılmış olan Fazilet Partisi (VP) arasında bir karşılaştırma yaparak tartışmaktadır. Çalışma, kadınların erkeklerden ayrı bir kurumsal yapı içinde örgütlenmesinin, kadının siyasi katılımı açısından olumlu ve olumsuz yönlerini irdeler. Karşılaştırma göstermiştir ki kadın kolları siyasetteki erkek egemeliğine etkin bir biçimde karşı koyacak mekanizmaya sahip değildir. Bunun nedeni kadın kollarının kadın ve erkek arasındaki geleneksel iş bölümünü teşvik ediyor olması, örgüt içinde özerk bir yapısının olmaması, ve de parti içindeki karar verme mekanizmasının dışında yer alıyor olmasıdır. Laikçi-İslamcı cepheleşmesinin, parti içindeki kadın ve erkeklerin diğer partilerdeki rakiplerine karşı tek bir cephe halinde hareket etmelerini teşvik etmekte ve kadının parti içinde yürütmekte olduğu mücadeleyi sekteye uğratmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadının siyasete katılımı, kadın ve siyaset, kadın kolları, İslamcı partiler ve kadın, CHP ve kadın.

A Pleasure Trip through Teasdale's Garden

Feryal Çubukcu*

Abstract

This article tries to trace the Lacanian and post Freudian perspective into some poems by Sarah Teasdale and find the underlying recurrent themes and insights in these poems. What is aimed at is to home in on some aspects of Lacanian theoretical interventions to the love poems written by Teasdale.

Key Words: *Lacan, Teasdale, jouissance, narcissism*

We are all mad here
Alice in Wonderland

Introduction

Jacques Lacan, a French psychoanalyst, originally trained as a psychiatrist in the 1930s and 40s and then developed his own version of psychoanalysis. Lacan can be viewed as the sum of Freud and Saussure and Levi-Strauss with some seasoning of Derrida. Lacan holds that the ego cannot take the place of the unconscious. He is interested in how the infants get the illusion we call a "self". He notices that Freud's dream analyses, unconscious symbolism, studies on pun are chiefly verbal. Hence, he follows the ideas laid out by Saussure. Lacan maintains that all wishes, desires and images are signifiers. For Lacan, there are no signified. There is nothing a signifier ultimately refers to. If there were one particular signified for one signifier, then the meaning would be stable. He traces the footsteps of Derrida and believes in the jouissance. One signifier is what it is because it is not something else. For example; a rose is a rose because it is not a tulip or a daisy. A rose is not a rose because of its colour, shape and smell. Lacan says there is no anchor giving meaning or stability to the signifier. The chain of signifiers is constantly in play, one signifier leading to another.

* Assist Prof. Dr. Feryal Çubukcu, Faculty of Education, Dokuz Eylül University, İzmir, Turkey, e-mail: feryal.cubukcu@deu.edu.tr

Lacan creates different categories than the anal, oral and phallic stages advocated by Freud from the infancy to the adulthood. He talks about three concepts: desire, demand and need that roughly correspond to three phases: The Symbolic, the Imaginary and the Real.

Lacan's infant starts out as something inseparable from its mother. There is no distinction between self and other, between baby and mother. The baby is driven by the needs: food, comfort, safety, love. These needs are satisfiable and they can be satisfied by an object. The realm of the Real is a place where there is no absence or loss or lack or language.

The infant must separate from its mother and form a separate identity in order to take its place in civilization. When the child knows the difference between itself and its mother, it loses the primal sense of unity, the loss of merging with others.

The fact of otherness creates an anxiety, a sense of loss. The baby demands to be filled by the other, to return to the sense of original unity. The baby at this stage will look at the mirror image, looks back at a real person, its mother and then look again the mirror image. It moves from fragmented body to a vision of its totality, this identification is misrecognition. The idea of self is created through an imaginary identification with the image in the mirror. The mirror image is known as an ideal ego.

The child's first development of an ego, of an integrated self image, happens in what Lacan (1977) calls as "the mirror image". Between the ages of six and eighteen months, the child happens to notice a unified image of it reflected back to itself. This self is narcissistic. In terms of language, a child looking into the mirror is a signifier and the image is signified. The image the child sees is how he sees himself, who he is. It is important to note that this is illusionary. The child misperceives the image to the degree that what he sees is the unity that is not there. Because the child is in a state of total dependence on his own mother and has no autonomy as such, that is why his identification with the image is misrecognition. The process of identifying with imaginary ideals continues throughout his life and forms the basis upon which the imaginary ego is built.

If I were a bee and you were a rose,
 Would you let me in when the gray wind blows?
 Would you hold your petals wide apart?
 Would you let me in to find your heart?
 If you were a rose?
 If I were a rose and you were a bee,
 You should never go when you came to me,
 I should hold my love on my heart at last,
 I should close my leaves and keep you fast,
 If you were a bee.

Sarah Teasdale's depiction of her image and the lover's is just like the child's constructing his own identity. She is totally dependent on the bee and rose images and even substitutes one for another holding the concept of misrecognition. Her desire, to form the unity with the Other and to blend into each other, is to shatter the harmonious unity of signifier and signified. The image she sees in her lover, the Other is a unified image of herself, identical to herself in appearance and name. It is in these images of the bee and rose, Teasdale achieves a unified image of herself, a "Gestalt" as Lacan calls it. In Lacan's mirror image, the ego takes its form from and formed by the qualities of the Other. The poetess' unified image of herself as a bee and as a rose is based on how she sees herself and how she thinks the other sees her. In the first part when she takes up the image of her lover, there are all question marks, demanding him to do what she wishes him to whereas in the second stanza, there are all affirmations on her part to do what she thinks will lead to a unity. Teasdale identifies herself with the Other in the mirror, by making that identification, she misperceives herself. The illusion of the Other as possessing autonomy and wholeness is problematic. Her desire for the perfect unity with the Other is what she lacks in her life. The desire to integrate with that image is suggested by the desire to be the Other, two becoming one in a kind of blissful and erotic union.

When the child understands the otherness, the child begins to enter the symbolic realm. We have to enter that stage in order to become speaking subjects. Teasdale tries to shatter the discrepancy between herself and the Other and trying to merge with the Other. However, nothing can be at the centre with the Other. The desire to be the Other is something that cannot be fully fulfilled. Lacan argues that the mirror stage is the origin of a fundamental alienation in the individual's sense of self.

Lacan says the ego can never be autonomous. Instead it is forever subordinated to the images with which it identifies in its early development. Sartre (1957:83) asserts that a person does not have any privileged knowledge of the ego. Not only is the ego external to consciousness but it is only present to consciousness in the reflexive act: the ego is an object which appears to be a reflection since it only appears in the reflection.

For starters, there are some prerequisites to follow the Lacanian perspective apart from these three realms of the Symbolic, Imaginary and Real. The first of all is that the human subject does not or cannot exist outside of language. To be human requires both a biological entity and a being endowed with language. Without language, one cannot be a human.

The next step is acceptance of the idea that to be a human is to be subject constituted by signifiers.

The other step is "desire" .Desire is defined as what it is on the basis of what it is not. Desire is always desire of what is not since one cannot desire what one already has or is. For many, desire is conceived as a desire for something that can be fulfilled. The desiring subjects no longer desires what it has, once possessed, the object loses its desirability. Desire is neither affirmative nor negative but a complex dialectic (Bataille, 1954). Lacan (1982) holds that our conscious selves are not coherent but fractured or inconsistent. Desire is part of our subconscious and surfaces through the cracks in our self consciousness. For Lacan our unconscious precedes the development of our self-consciousness. This development necessitates a split of the libidinal unity (Butler: 1987). The child becomes aware that it is a separate being from the mother. Desire is longing for a return to the original mother-child unity. Teasdale's desire shows a great similarity with the child's desire to form a unity with its mother. She wishes to form a unity with the Other: interestingly, the things she desires are to be enveloped in the petals of the rose and taking shelter in the heart of the flower if she were a bee. She would already do that if he were a bee and she were a rose .Sheltering in the Other's heart and forming such a unity stands in great parallel with the child's desire to be going back to the past days and to form the unity with his mother. A return to unity would entail a negation of the very individuality of the subject and so desire becomes a longing for something that cannot be achieved. It is possible to her longing for the Other and to establish a unification and melting into the Other in her other poems as well.

I Would Live in Your Love

I would live in your love as the sea-grasses live in the sea,
 Borne up by each wave as it passes, drawn down by each wave that recedes;
 I would empty my soul of the dreams that have gathered in me,
 I would beat with your heart as it beats, I would follow your soul as it leads.

It is so apparent to trace Teasdale's desire to have the heart, the soul of the Other here. Her never ending craving to follow the Other everywhere and especially in the sea, a metaphor for womb is worth noting her desire to form a wholeness .The poem below illustrates the basic needs of the child and the contrast with those of the poetess: She is seeking for a complete care, tenderness and love from the Other as a child can demand from his mother.

Love Me
Brown-thrush singing all day long
In the leaves above me,
Take my love this April song,
"Love me, love me, love me!"

When he harkens what you say,
Bid him, lest he miss me,
Leave his work or leave his play,
And kiss me, kiss me, kiss me!

Lacanian desire stems from an unconscious recognition of a lack rooted in a repressed Oedipal desire and Freud's castration complex. It is the repression of Oedipal desire that both constitutes and limits desire: desire can only be present with its own prohibition. For Lacan the child's desire is not for the mother but for the third term beyond the mother that refers to the father as a function rather than as an entity (O'Shea, 2002: 929). This term functions as the law that is both beyond the mother-child dyad and ruptures it and is represented as an imaginary phallus. A "desire for" that satisfies lack is symbolic.

Desire is the desire for the Other (Lacan, 1982). Desire comes from the unconscious but reveals it as something that we cannot fully know and hence we cannot fully know ourselves although we may attempt to do so. Desire is not some move by the conscious rational subject to know itself but the difference between our biological need or drive and a demand for love, for thorough recognition through the recovery of pre-Oedipal union (Butler, 1987:192). Desire comes from our unconscious as an unfulfillable, unconscious yearning to reunite with the mother. The solution for this inability to form a unity is reflected in one of her other poems very poignantly: death.

The dreams of my heart and my mind pass,
Nothing stays with me long,
But I have had from a child
The deep solace of song;
If that should ever leave me,
Let me find death and stay
With things whose tunes are played out and forgotten
Like the rain of yesterday.

What Teasdale constantly is trying to capture in the Other can be viewed as narcissism. Narcissus is first used by Havelock Ellis after the Greek story about Narcissus who has got a very charming appearance and turns down the nymph Echo who dies as a result of her unrequited love and who asks the gods to take

her revenge, that is why he sees his own reflection when he looks into the pond some day and trying to catch onto his enticing reflection , he gets drowned.

The features of narcissism can be summarized as the inflated ego, indifference to the others' feelings, the vagueness in perceiving his own body, difficulty in demarcating the self and the others, the inability to form a continuous tie and attachment. The narcissistic people are apt to choose the following types inadvertently.

- People like themselves
- People whose pasts are like themselves
- People who they try to be like
- People who were once a part in their lives

There are two types of narcissism: the primary and secondary. "Libido" in the primary one is trapped in the self and the person believes that he is perfect and indefatigable. The secondary narcissism is the withdrawal of libido as a result of great disappointments. We cannot classify people as narcissist or no narcissist. Each person shows some narcissism to some extent. When looked at her poems and her desire to form a unity with the Other, Teasdale can be said to fit into the second group.

The narcissistic person wishes to be loved and appreciated for the attributes s/he does not have or s/he thinks s/he does not have. The fears and disappointments the narcissistic person has experienced in their childhood have had a deep and lasting impact on their present life. Such people cannot develop an ability to initiate the things and improve their potentialities and capacities, that is why their relationship with the others is tinged with some suspicion and they cannot establish a good rapport with the others and fail to love the others and themselves.

The narcissistic people try to believe that they are extraordinary in many senses to avoid thinking and feeling the void they believe they have. The more alienated they get towards themselves and the others, the closer they get to the destruction.

The symptoms of the inflated ego can be presented in the following way:

- The loss of production
- More expectations from the world
- Decline in the human relationships

Narcissism has nothing to do with loving and knowing about oneself but his getting alienated. The ego tries to protect himself against the feeling of destruction and emptiness. People suffering from this disorder see their kids,

lovers as the extension and reflection of themselves and try to find the object to reflect their own ego and worship that person since they cannot know how to give in real sense; they expect to get the things from the others. As Lacan (1991:142) puts it, "That's what love is (it is narcissistic). It's one's own ego that one loves in love, one's own ego made real on the imaginary level". Lacan (1964:89) then argues in "Of the Gaze as *Objet Petit a*" saying:

there is an intimate relationship between the *objet petit a* (which coordinates our desire) and the Gaze (which threatens to undo all desire through the eruption of the Real. The *objet petit a* (the object of our desire) is ultimately nothing but a screen for our own narcissistic projections, to come too close to it threatens to give us the experience precisely of the Lacanian Gaze, the realization that behind our desire is nothing but our lack.

As is seen from her poems, Teasdale tries to achieve her desires in the ways that have been mentioned above. All human activity is trying to fill the lack, the desire. This illusory unity of the imaginary stage of Teasdale shows that her desire cannot be fulfilled. She acts out in a very unconscious manner the way in which a child goes through the Oedipal stage and enters into the society. We too are born into a symbolic order of language and we try to contend with that life. To go on the imaginary world means the inability to cope with life and die just like Teasdale got an overdose of sleeping pills and left the world. Nothing is anything but simple, stable and whole. Desire is an interpretation itself and there is no truth in the post-modern world but one runs after it all the same.

References

- Bataille , George (1954) *Inner Experience* (trans by L. A. Boldt) New York: State University of NY.
- Butler, Jeremy (1987), *Subjects of Desire*. New York: Columbia University Press.
- Culler, Jonathan (1982), *On Deconstruction*. New York: Ithaca
- Eagleton,Terry (1983), *Literary Theory*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Freud, Sigmund (1971), *The Complete Psychological Works of Sigmund Freud*, London: Hogarth Press.
- Gectan,Engin (1990), *Varoluş ve Psikiyatri*.Istanbul: Remzi Kitabevi.

Kristeva , Julia (1982), *Revolution in Poetic Language* (trans by M. Waller).
New York: Columbia University Press (1984)

Lacan, Jacques (1977), *Ecrits A Selection* (translated by: Alan Sheridan) London:
Tavistock

Lacan, Jacques (1979), *The Four Concepts of Psychoanalysis* (ed. Jacques Alain
Miller). Sgeridan: Penguin

Lacan, Jacques (1982), *Feminine Sexuality* (ed by J. Mitchell and J. Rose). New
York. W.W.Norton

Lacan, Jacques (1985), *Intervention on Transference* (trans by Jacqueline Rose)
New York: Columbia University Press.

Lacan, Jacques (1991), *Freud's Papers on Technique 1953-1954. The Seminar
of Jacques Lacan, Book 1. Trans. John Forrester. Ed: Jacques-Alain Miller.*
New York: Norton.

Parker, Kim (1999), *Mirror, Mirror On the Wall*, *JSOT* 83 :19-29

Sartre, Jean Paul (1943), *Being and Nothingness* (trans by H. E. Barnes) London:
Rutledge (1958)

O'Shea, Anthony (2002), *Desiring Desire* .BSA Publications Volume 36 : 925-
940

Urribarri, Fernando (2002), *Castoriadis : The Radical Imagination*, *Thesis
Eleven*, Number 71, November 2002: 40-51

Teasdale'in Bahçesinde Zevkli Bir Gezinti

Öz

Bu çalışma, Lacan ve Freud sonrası psikoanalistlerin görüşleri doğrultusunda Sarah Teasdale'in şiirlerindeki temaları ve altında yatan sebepleri incelemektedir. Lacan'ın psikoanalitik teorisinin ışığı altında şiirlerdeki "arzu", "oyun" ve "narsizim" tutkularını ve onların yansımalarını ortaya çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Lacan, Teasdale, arzu, narsizm

Jale Parla (2002). Babalar ve Oğullar/Tanzimat Romanının Epistemolojik Temelleri, (Üçüncü Baskı) İstanbul: İletişim Yayınları. (157sayfa) ISBN No: 9789754700770

Tanzimat romanının doğuşu, gelişimi ve içeriği şimdiye kadar pek çok araştırma ve incelemenin konusu olmuştur. Temeli 1980'li yıllarda Jale Parla ve bir grup öğrencisinin oluşturduğu Tanzimat Romanının Doğuşu konulu projeye dayanan bu kitapta "Jale Parla, Türk romanının doğuşunda belirleyici olan bilgi kuramını, babalar ve oğullar eğretilmesi çerçevesinde inceliyor." (Arka Kapak) Bu eğretilmenin sadece edebiyatta/romanda değil toplumsal anlamda da geçerli olduğuna inanan yazar kitabın ilk bölümü olan 'Babasız Ev' başlığı altında kültürün ve toplumun simgesel babasını araması üzerinde bilhassa durmaktadır.

Tanzimat'la birlikte oluşturulan her kurumun, yapılan her yeniliğin, daha genel bir ifadeyle sistemin bütününe, gelişmekte olan bir çocuğa benzetildiğini belirten Jale Parla, devrin tüm aydınlarının bilinçaltılarında baba/adil hükümdar arayışının var olduğunu savunur. Oysa, "(...) Tanzimat'ın arkasında durmaya çalışan on altı yaşındaki Abdülmecid en çok babaya gereksinim duyulan bir dönemde bu yeri doldurmaya çalışan bir çocuktu"r. (s.15) Bu dönemde sadece kurumlar değil edebî eserler özellikle roman aynı baba/hükümdar arayışının peşindedir.

İlk bölümde yazarın ele aldığı ve ilerleyen bölümlerde doğruluğunu kanıtlamaya çalışacağı husus Tanzimat'ın sanıldığı aksine Osmanlı kültürel hayatında bir ikilem yaratmadığıdır. Bu ikilemin klişeleşmiş bir kanaat olduğuna inanan yazar, Tanzimat aydınlarında -Beşir Fuad'a dek- böyle bir ikilemin varlığının oldukça tartışılır olduğunu söyler. Büyük kısmını edebiyatçıların meydana getirdiği bu aydınlar, hakim "(...) bir islâm kültürünün şemsiyesi altında, (...) Osmanlı normları ve kültürünün egemen olduğu bir dünya görüşü (...)"yle (s.13) sınırları belirlenmiş bir modernliğe taraftardır. Bu nedenle devletin kurtuluşuna hizmet etmeyi ana amaç sayan yazarlar, kendilerini, toplumu ikileme sürükleyecek 19. yüzyılın gerçekçi romanlarından çok idealizmlerine uygun romantikleri örnek olarak seçerler. Jale Parla, düşünce yapısı ve hedeflerini bu şekilde belirlediği yazarların, tam bir otorite olarak kabul ettikleri İslam kültürü ve epistemolojisi çerçevesinde bir Türk romanı oluşturduklarını savunmaktadır. Yazar ilk bölümün son kısımlarını da doğduğu ve geliştiği dönemde bu romanın sınırlarını çizen unsurları maddelendirmeye ayırır.

Kitabın 'Mutlak Metin' başlığını alan ikinci bölümünde öncelikle bu kavramla neyin anlatılmak istendiği açıklanır. Osmanlı'nın hayat ve bilim anlayışının dayandığı temel değerleri çeşitli kaynakların yardımıyla netleştirilir ve bunların yeni bir medeniyetin eşiğindeki bir toplum için ifade ettiği değerler sorgulanır. Yazara göre Tanzimat, yeni bir dünyaya ve sisteme açılan kapı olmasına rağmen, felsefenin ve sorgulayıcılığın reddedildiği skolastik zihniyetin de yıkılamadığı, devam ettiği mutlak bir gerçektir. Yine Tanzimat'la getirilen yeniliklerle ilk aşamada kabuk değiştirilmeye başlanmış, ancak yaşam felsefesinin, düşünce sisteminin Avrupa uyanışına paralel şekilde dönüşümü mümkün olmamıştır. Zaten bu dönem devlet adamlarının ve aydınlarının medenileşme anlayışını Şinasi'nin 'Asya'nın akl-ı pirânesi ile Avrupa'nın bık-ı fikrini izdivaç ettirmek' sözü temsil etmektedir. Yazara göre "Asya'nın erkek, Avrupa'nın kadın olarak şahıslandırıldığı bu evlilik eğretilmesinde egemen olan, Doğunun mutlakçı düşünce sistemidir." (s.17) Osmanlı'nın bağlı olduğu bütün bu değerleri 'mutlak metin' kavramı ile ifade eden yazar, aydınlar için asıl sorunun bu değerleri koruyup, devam ettirilmesini sağlayacak otoriteden, bir baba otoritesinden yoksun kalmak olduğunu belirlemiştir. Bu yoksunluk romanlara ise 'babasız karakter' şeklinde yansımıştır. İlk olarak Ahmet Mithat Efendi'nin kahramanlarını inceleyen yazar, bu metinlerde babasızlığın yanlış terbiyeyle eşit tutulduğunu, kuvvetli bir ahlak anlayışına sahip olmayan kahramanların babanın yokluğu yüzünden kötü sonlarla karşılaştıklarını tespit etmiştir. Ahmet Mithat'ın romanlarında, örneğin, babasız Rakım'ın kurtuluşunu sağlayan İslami metinlerle sınırları çizilen müspet ilimlerdir. Diğer Tanzimat romanlarından da örnekler veren Jale Parla, bu romancılar için de İslam düşünüşünün Batı'ya karşı mutlak bir üstünlüğünün geçerli olduğunu savunmaktadır. Yazar, "Bu yazarların 'yenilikçilik'lerinin onları bir Doğu-Batı ikilemine ittiği kanımca bir Cumhuriyet ideolojisi yorumudur. Bu yorum da ya yakın tarihimize bir kültürel ikilem yakıştırarak, bu ikilemin Cumhuriyet'le en 'hayırlı' biçimde çözüldüğü yanılsamalarından, ya da Cumhuriyetçiler'in kendi ikilemlerini önceki kuşaklara yansıtmalarından kaynaklanıyor olabilir. Hiç değilse Tanzimat düşünce ve edebiyatına egemen olan özellik ikilem değil, tersine İslam düşünce, felsefe, dünya görüşü ve bilgi kuramının tartışılmaz belirleyiciliğidir." (s.37) diyerek kitabının temel tezini ortaya koymaktadır.

Yazarın 'Babalar' olarak isimlendirdiği kitabın üçüncü bölümünde genel olarak Tanzimat romancısının roman kişilerine karşı tavrı konu edinilmektedir. Başlıca amaçları toplumu eğitmek ve ona yol göstermek olan Tanzimat yazarları metinlerine ve kişilerine her şeye vâkıf, bir anlamda da otoriter baba kimliğiyle yaklaşmışlardır. Tanzimat yazarları kendilerinden önce gelen divan edebiyatı nesillerine, bir bakıma babalarına karşı isyan etseler de, kendileri aynı hürriyeti

oğullarına ve kızlarına tanımazlar. Yazar, bu bölümde romancıların öğretici üslubunu benimsemelerini çok yönlü babalık rolüyle açıklamaktadır.

Kitabın beşinci bölümü 'Oğullar ve Süfli Lezzetler'dir. Jale Parla bu kısımda romancıların materyalizm ve içeriğine karşı oldukları tavırlar üstünde durmuştur. 'Menfaat-i şehvaniye' ve 'menfaat-i nakdiye' onlara göre materyalizmin şiddetle sakınılması gereken iki yönüdür. Bunlardan özellikle ilki, gençler için büyük tehlike olarak kabul edilmiştir. Tanzimat yazarları, eserlerinde süfli lezzetlere alışan korunmasız oğulların düştükleri acı durumları dile getirirler. Bu eserlerden biri de Namık Kemal'in *İntibah'*ıdır. Jale Parla *İntibah'*ı Ali Bey'in cinsel uyanışı olarak değerlendirmiş ve Namık Kemal'in de -kimi zaman bilinçsiz de olsa- buna işaret ettiğini göstermiştir. Süfli lezzetlere değer veren Ali Bey'in düşüşünü kolaylaştıran en önemli etken ise baba yokluğudur. Yazar aynı bakış açısıyla *Zehra* romanının Suphi'sini de değerlendirmiştir. Jale Parla, materyalizmin bu cephesine karşı alınan olumsuz tavrın sadece roman alanında sınırlı kalmadığını, bunun Batılı eserlerden yapılan tercümelerde de sergilenen bir tutum olduğunu belirler. Örneğin bu yıllarda yapılan Shakespeare çevirilerinde cinselliği çağrıştıran kısımlar, bizzat çevirmenleri tarafından değiştirilmişlerdir. Kitabın beşinci bölümünün başlığı olan 'Güneşe Uzanan Oğul' yazarın Beşir Fuad için kullandığı bir tanımlamadır. Tanzimat'ın sebep olduğu söylenen ikilemin başladığı nokta Beşir Fuad'dır. Tanzimat'ın sadece şekil değiştirmekten ibaret olamayacağını, tam bir sistem/felsefe değişiminin zorunlu olduğunu kavrayan Beşir Fuad bu dönüşümü tek başına sağlayabileceğine inanmıştır. Onun bu inancı kendisini Dedalus'un oğlu İkarus'a yaklaştırır. Ne yazık ki sonu da onun gibi trajik olmuştur. Yazara göre Beşir Fuad, yerleşik sistemle olduğu kadar devir edebiyatı ve edebiyatçıları (babalar) ile de kavga hâlinindedir. Edebiyata romantizmin değil realizm ve natüralizmin hâkim olması gerektiğini savunur.

Jale Parla 'Metinler Labirentinde Bir Sevda; *Araba Sevdası*' adlı son bölümü Türk edebiyatının ilk modern romanı kabul ettiği *Araba Sevdası* romanının değerlendirilmesine ayırmıştır. Yazar romanı, "Çağının bilinç kargaşasına bu bilincin dışından, alternatif bir bilinçle bakabilen, çağını seyredabilen ve bu irdeleyici bakışı kendine de yöneltebilen, yani iki yönlü sorgulayabilen (karşısındakini ve kendini)" (s.130) bir eser olduğu için modern olarak nitelendirmektedir. *Araba Sevdası* içeriği, üslubu daha doğrusu tüm yapıyla Tanzimat'ı, Tanzimat romanlarını ve dilini yadsır. Roman bu bakımdan kendisini de hiçleyerek son bulur.

Jale Parla kitapta ele aldığı tüm metinlerin ayrı yazarlar tarafından kaleme alınmalarına rağmen aslında ortak bir dünya görüşünün ürünleri olduklarına inanmaktadır. Bu ortak sistem ise İslam epistemolojisidir. Bu epistemolojinin

mutlak doğruluğuna inanan yazarlar, kendilerine çizdikleri sınırları aşmadan Batı'yı ve Batı edebiyatını örnek alırlar. Bu kitap da onların serüvenlerine tanıklık eden, edebî ve edebiyat dışı metinlerde Batılılaşmanın ilk izlerini arayan bir rehber olarak değerlendirilmelidir.

Araş. Gör. Ayşe Demir
Erciyes Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Kayseri - Türkiye

Birinci Uluslararası Multi Disipliner Kadın Kongresi: Değişim ve Güçlenme

13-16 Ekim tarihleri arasında dünyanın gözleri ve kulakları İzmir'deydi. İzmir'de Türkiye'nin köklü üniversitelerinden 9 Eylül Üniversitesi'nin gerçekleştirdiği geniş kapsamlı bir kongre yapıyordu. Uluslararası Multidisipliner Kadın Kongresi, Türkiye'de bugüne kadar düzenlenmiş en büyük kadın zirvesi olarak değerlendirildi.

Toplumların gelişmesinin büyük ölçüde insanların iyi yetiştirilmesine bağlı olduğuna inanan ve bunun da ancak nitelikli bir eğitim sürecinin sonunda mümkün olabildiği bilinciyle, eğitim faaliyetlerini sürdüren Dokuz Eylül Üniversitesi, insanlara nitelikli eğitim koşulları yaratarak kendilerini gerçekleştirme ve bu yolla özgür olma olanakları sunduğunu her fırsatta dile getiren bir üniversitedir.

Kıbrıs Türk Kadın Dayanışma Konseyi olarak yer aldığımız Kongre Türkiye'nin bugüne kadar yapılmış en büyük kadın zirvesi olmasının yanı sıra 9 Eylül Üniversitesi'nin düzenlediği ilk kadın kongresiydi.

Türkiyeli kadının seçme ve seçilme hakkını almasının 75. Yıldönümü dolayısıyla **'Değişim ve Güçlenme'** ana temasıyla düzenlenen kongrede 842 bildiri

sunuldu. Poster bildiriler ile 1000'i aşan bildiri sayısı, dünyada cinsiyete dayalı eşitsizliklerin ortadan kaldırılması için kolları sıvayan akademisyenlerin, bilim insanlarının sayısını işaret ediyordu. Pek çok farklı ülkeden, pek çok farklı disipline ait çalışmaların sunulduğu kongrede, toplumsal cinsiyet konusu ve kadın sorunsalının evrenselliğine bir kez daha parmak basılmıştır.

Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörü, Fen Edebiyat Fakültesi Dekanı, Türkiye Cumhuriyeti Kadından Sorumlu Devlet Bakanı, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği komisyonu Başkanı ve KTKDK Başkanı tarafından yapılan açılış konuşmaları da en az bildiriler kadar dikkat çekiciydi.

KTKDK Başkanı Oya Talat'ın barışa ve Kıbrıs Türk kadınının bu yöndeki çalışmalarına vurgu yapan konuşması büyük ilgi ile dinlenmiştir. Talat çözülmemiş Kıbrıs sorununun KKTC'deki günlük yaşamın ve özellikle eşitlik mücadelesi üzerindeki olumsuz etkilerine ve KKTC'de yaşayan kadınların her türlü engele rağmen çatışmaların çözümüne yönelik çalışmalarda en önde yer almalarına vurgu yaparak her türden eşitlik mücadelesinin barış mücadelesi olduğu gerçeğine dikkat çekmiştir.

Türkiye'deki kadının statüsüne, Avrupa Birliği uyum çalışmaları çerçevesinde değişen ve geliştirilmeye çalışılan kadına bakış açısına, okumaz-yazmaz nüfus içerisinde kadınların sayısının fazlalığına, kadının sağlık hakları konusundaki bilincine eksikliğine, kadınların her düzeydeki karar alma mekanizmalarında daha fazla sayılarla temsiliyetlerinin önemine vurgu yapan diğer konuşmacılar, tüm gelişmelere rağmen kadın insan hakları ihlallerinin sürdüğü gerçeğine dikkat çekmişlerdir.

Kongre toplumsal cinsiyet alanındaki yeni yaklaşımlardan haberdar olma, fikir teatisinde bulunma ve bu alanda çalışan bilim insanlarıyla, sivil toplum temsilcileriyle tanışma ve işbirlikleri geliştirme açısından çok önemli fırsatlar sumaktaydı.

Kongredeki paylaşımlar sayesinde 42 değişik ülkeden akademis, siyasetçi, sivil toplum destekçileri ve feminist aktivistler arasındaki iletişim ve işbirliği bir adım daha ileriye taşındı. 'Kadın Çalışmaları' alanındaki uzmanlar, bu samimi ve paylaşımcı ortamda bir araya gelerek alandaki son gelişmeleri katılımcılarla paylaştı. Kadının toplumdaki yeri ve hukuki varlığı, sunulan bildiriler, düzenlenen paneller ve konferanslar ile vurgulanarak, kadın üzerine oluşan mevcut algı ve kurguların yerine uluslararası düzeyde tartışılması hedefleniyordu. Kongre için bir çok ülkeden gelen katılımcılar ülkelerindeki kadına bakışı, toplumsal cinsiyet anlayışını, eşitliği anlattılar: Eğitim, sağlık, medya, siyaset ve daha pek çok alandaki sorunların bildirildiği ve tartışmaya açıldığı konferansta devlet yapılanmamızın ne kadar erkek egemen, geleneksel, ataerkil bir yapıya sahip olduğunu bir defa daha anladık.

Açılış günü olarak belirlenmiş 13 Ekim günü, bilimsel bildiriler sunulmadı. Siyasetçilerin, sivil toplum destekçilerinin ve feminist aktivistlerin düşünceleri, deneyimleri ve önerileri kongre katılımcıları ile paylaşılarak temennilerde bulunuldu. Türkiye Cumhuriyeti devletinin bu konu ile ilgili çalışmalarının da mercek altına alındığı bu günde günümüz Türkiye'sinin siyasal çatışmalarının da rahatlıkla izlenebildiği bu paneller dizisi, sosyal yaşamın üniversiteye aktarıldığı deneyim paylaşımının ta kendisi oldu.

Dünyanın her yerinden yüzlerce araştırmacı, akademisyen, aktivist bir araya gelmiş ve kadın sorununun evrensel dinamiklerini tartışmaları. Katılımcıların farklı vizyon ve bakış açılarıyla zenginleşen kongre kadın çalışmalarının ulaştığı düzey ve yaygınlığı bakımından tatmin edici, heyecan uyandıran, ve umutlandıran bir tablo sergilemekteydi..

Uluslararası Multidisipliner Kadın Kongresi'nde sunumlar 18 ana başlık altında gruplandırılmıştı.

1. Edebiyatta Kadın	10. Kadın ve Çeviri
2. Din ve Felsefede Kadın	11. Kadın ve Denizcilik
3. Feminizmler	12. Kadın ve Dil
4. Hukukta Kadın	13. Kadın ve Eğitim
5. İstatistiklerle Kadın	14. Kadın ve Göç
6. Kadın, Bilim ve Teknoloji	15. Kadın ve Kültür
7. Kadın Emeği	16. Kadın ve Sağlık
8. Kadın ve Avrupa Birliği	17. Kadın ve Siyaset
9. Kadın ve Cinsellik	18. Kadın ve Tarih

Bu 18 başlık, kongrenin ikinci gününden itibaren 18 salonda tartışılmaya başlandı. Bunun dışında 3 gün boyunca aynı anda, gün boyu devam eden paneller ve konferanslar da vardı. En çok değinilen konular biri toplumsal cinsiyet eşitliğine farkındalığının önemi; bu konudaki güç birliğine duyulan gereksinimiydi.

Bilimsel çalışmalar, konferanslar ve sivil toplumun düzenlediği etkinlikler toplumsal farkındalığın artırılmasında son derece önemli. Kuzey Kıbrıs'ta da, daha pek çok sorun gibi Kıbrıs sorununun gölgesinde kalan toplumsal cinsiyet çalışmaları son zamanlarda artmıştır. Artan çalışmalar sayesinde farkındalık gelişimi de hızlanmıştır. Sivil toplum örgütleri arasında önemli bir yere sahip olan kadın örgütleri özel alanda kendilerine atfedilmiş geleneksel rollerine benzer çalışmaları sürdürürken, sosyal, politik ve ekonomik alana dair çalışmalarda da yer almaya başlamıştır. Alışılmış çalışmaları dışında ki

alanlarda da çalışmalar yapmaya başlayan Kıbrıslı Türk kadın daha dikkati çekmekte, bu sayede çeşitli alanlardak akademik çalışmalara konu olabilmektedir. Akademisyen kadın sayısındaki artışın da etkisi ile bilimsel çalışmalara malzeme oldukları kadar araştırmacı da olan kadınlar Kıbrıs'taki bilimsel yaşama daha fazla katkı koyabilmektedir. Son yıllarda Doğu Akdeniz Üniversitesi Kadın Araştırmaları ve Eğitimi Merkezi'nin yanısıra Yakın Doğu Üniversitesi ve Girne Amerikan Üniversitesi'nde toplumsal cinsiyet çalışmalarının yapılmasına yönelik girişimlerde bulunulmuştur. Bütün bunlar gelişmekte ve bilinçlenmekte olan kadın hareketi ile doğru orantılı olarak artış göstermektedir.

Medyada düşünsel aktiviteleri ve toplumsal cinsiyete duyarlılığı ile görünür olan kadın sayısındaki artış da içinde bulunduğumuz döneme has önemli bir gelişmedir. Yazılı ve görsel basında, bugüne kadar hep kadınlığı ve bedeni üzerinden konuşulan kadın, her ne kadar yerini henüz tam olarak bırakmasa da, eş zamanlı olarak düşünen, düşüncesine değer verilen kadınlara da yer verilmeye başlanmıştır.

Kuzey Kıbrıs'ta ivme kazanmış olan toplumsal cinsiyet çalışmalarında, Avrupa Birliği'nin etkisi azımsanmayacak bir boyuttadır. Kıbrıs sorununun içinde bulunduğu durumdan kaynaklanan nedenlerle sosyo-politik, ekonomik ve kültürel yaşamda kadına daha fazla ihtiyaç duyulduğu da açıktır.

Gelişmekte olan çalışmalar sayesinde ileriye taşınacak kadının statüsü, toplumsal yaşamda farklılıklara ve bireye saygıyı da beraberinde getirecek bir olgudur. Her geçen gün artacak toplumsal cinsiyet eşitliği bilinci, eşit bireylerin yaşama eşit katılımlarını sağlarken, toplumsal gelişime de ivme kazandıracaktır.

Çiğdem Dürüst Falay

Kıbrıs Türk Dayanışma Konseyi (KTKDK)

Karar Alma Mekanizmalarına Katılım Proje Grubu Dönem Başkanı

LEFKOŞA-KUZEY KIBRIS

Doğu Akdeniz Üniversitesi Kadın Araştırmaları ve Eğitimi Merkezi Kadın/Woman 2000

Yayın İlkeleri

Genel İlkeler

- 1) Yazarlar, *Kadın/Woman 2000*'de yayımlanmasını istedikleri bilimsel çalışmalarını aşağıdaki e-posta adresine göndermelidirler:
jws.cws@emu.edu.tr
- 2) *Kadın/Woman 2000*, Türkçe ve İngilizce olmak üzere iki dilde yayınlanır.
- 3) *Kadın/Woman 2000*'e gönderilen yazılar, başka bir yerde yayımlanmamış olmalıdır. *Kadın/Woman 2000* Yayın Kurulu tarafından yayımlanmak üzere kabul edilen yazılarda, DAÜ – Yayınevi bütün yayın haklarına sahiptir. Ancak yazarlar yayınlanan bilgileri kısmen *Kadın/Woman 2000*'ne atıfta bulunmak üzere başka yayınlarında kullanabilirler.
- 4) Yazılardaki düşünce, görüş, varsayım, tez ya da savlar yazarlarına aittir. Doğu Akdeniz Üniversitesini veya Kadın Araştırmaları ve Eğitimi Merkezini bağlamaz.
- 5) Tüm yazılar, yazar(lar)ın kimliği saklı tutularak konu ile ilgili en az iki akademik danışman tarafından incelenir. Yapılan değerlendirme hakem isimleri gizli tutularak yayın kurulu başkanı tarafından yazarların bilgisine sunulur.
- 6) Yayın Kurulu, yayıma gönderilen yazılarda düzeltme yapabilir. Bunlar yayımdan önce yazarın bilgisine sunulur.

Yazım Kuralları

- 1) Yazılar yayına uygun olarak hazırlanmış figür ve tablolar ile birlikte elektronik olarak gönderilmelidir.

- 2) *Kadın/Woman 2000*'e gönderilecek yazılar, tercihen New Roman Times fontu ile 12 punto olarak yazılmalıdır. Yazıların uzunluğu makalelerde 25-30 sayfayı veya 9000 kelimeyi aşmamalı, kitap tanıtımlarında ise 1-7 sayfa veya 500-2500 kelime arasında olmalıdır.
- 3) Türkçe yazılarda Türk Dil Kurumunun İmlâ Kılavuzu esas alınmalı, yabancı sözcükler yerine olabildiğince Türkçe sözcükler kullanılmalıdır. Türkçede pek alışılmamış sözcükler yazıda kullanılırken ilk geçtiği yerde yabancı dildeki karşılığı parantez içinde Türkçe ve İngilizce olarak verilmelidir. İngilizce yazılarda ise *Oxford English Dictionary* veya ekleri örnek alınmalıdır.
- 4) Yazılar başlık sayfası, ana metin, kaynaklar, ekler, tablolar, şekil başlıkları, şekiller, yazar notları ve yazışma adresi ile yazı Türkçe yazılmış ise İngilizce, İngilizce yazılmış ise Türkçe olarak genişletilmiş özet (Abstract) bölümlerini içermelidir. Yazarın makalesini hem Türkçe hem de İngilizce olarak göndermesi halinde yazısı iki dilde de yayımlanabilecektir.
 - a) Başlık sayfası en fazla 10-12 kelimedenden oluşan makale başlığını, (kelimeler arasındaki boşluklar ile beraber en fazla 50 karakter), yazarların adı ve soyadı, ünvanı ve çalıştığı kurumu içermelidir.
 - b) Türkçe ve İngilizce olmak üzere 'Özet' ve 'Abstract' başlıkları altında her iki dilde de 300 kelimeyi geçmeyecek şekilde hazırlanmalıdır. Türkçe ve İngilizce özetin her biri yeni bir sayfadan başlamalıdır. Bunların altında ayrıca 'Anahtar Kelimeler' ve 'Key Words' başlıkları ile makale ile ilgili önemli anahtar kelimeler (en fazla 10 kelime) yazılmalıdır.
 - c) Ana metin yeni bir sayfadan başlamalıdır.
 - d) Metin içinde atıfta bulunulan kaynak ve şahıslar (Yazar soyadı, Yayın yılı, ve atıfta bulunulan sayfa numarası, (Brown, 2003: 23) şeklinde verilmelidir. Metinle ilgili ek bilgiler üst numaralarla verilmeli, metin sonundaki Notlar kısmında aynı numara ile eklenmelidir.
 - e) Şekillere başlık ve numara verilmeli, başlıklar tablo ve figürlerin üzerinde yer almalı, kay-naklar ve figürlerle ilgili notlar ise alta yazılmalıdır.

- f) Tablolar metin içine konmayıp, her biri ayrı bir sayfaya yazılmalı, metin içindeki yeri marjın içinde belirtilmelidir.
- g) Makalede yer alması istenen resimler veya çizimler yayıma hazır şekilde gönderilmelidir. Resimler makalede yer alışı sıralarına göre numaralandırılmalı, metin içindeki yerleri Resim 1, Resim 2 şeklinde parantez içinde gösterilmeli, resimlerin arkalarına ise resim numaraları, yazarın soyadı ve kısaca makale ismi yazılmalıdır. Ayrıca bunlara ait açıklamalar ayrı bir sayfada sıra ile belirtilmelidir. Resimler disket veya CD üzerinde TIFF formatında gönderilebilir.
- h) Denklemlere sıra numarası verilmelidir. Sıra numarası parantez içinde ve sayfanın sağ tarafında yer almalıdır. Denklemlerin türetilişi kısa olarak gösteriliyorsa, hakemlere verilmek üzere türetme işlemi bütün basamaklarıyla ayrı bir sayfada gösterilmelidir.
- i) Metinde yararlanılan tüm kaynaklar ayrı bir sayfadan başlayarak alfabetik sırada Kaynaklar başlığı altında şu sıraya göre verilmelidir: Yazar Soyadı, Adı (Yayın yılı). *Kitap ismi* (italik harflerle) veya makale ismi, *Dergi adı* (italik harflerle) Basım yeri: Basımevi, dergide yer aldığı sayfa numaraları. Kitap isimleri *Italik* harflerle, makale isimleri normal harflerle, dergi adı *Italik* olarak yazılmalıdır. Ayrıca yayımlanmamış kaynaklardan yapılan alıntılar da tam olarak anlaşılacak şekilde kullanılmalıdır.

Örnekler:

Foucault, M. (1979). *Discipline and Punishment: The Birth of the Prison*. Harmondsworth: Penguin Books.

Van Dijk, T. A. (2006). "Discourse and Manipulation", *Discourse and Society*, 17 (2), 359-383.

Burada değinilmeyen konular için APA yazım şartlarına başvurulabilir. Kaynak: Hacker, D. (2004) "APA" *A Pocket Style Manual*. Boston, New York: Bedford/St. Martin's, 155-182.

- 5) Bu duyuruda belirtilen kurallara uymayan yazılar, gerekli düzeltmelerin yapılması için yazarlarına geri gönderilir. Yayın Kurulu tarafından yayımı

uygun bulunmayan yazılar bir nüsha olarak varsa orijinal tablo ve figürleriyle birlikte yazara iade edilir.

İletişim Adresi

Kadın / Woman 2000
Kadın Araştırmaları ve Eğitimi Merkezi
Doğu Akdeniz Üniversitesi
İşletme ve Ekonomi Fakültesi- Ek Binası
BE280
Gazimağusa - KKTC
Tel: (392) 630 2269
Fax: (392) 392 365 1017
e-mail: jws.cws@emu.edu.tr
<http://kwj2000.journal.emu.edu.tr>

Eastern Mediterranean University
Center for Women's Studies
Kadın / Woman 2000- Journal for Women' Studies

Notes for Contributors

General Principles

- 1) Essays should be sent to the following e-mail address. jws.cws@emu.edu.tr
- 2) *Kadın / Woman 2000* publish in Turkish and English.
- 3) Manuscripts submitted to *KADIN / WOMAN 2000* is expected to contain original work and should not have been published in an abridged or other form elsewhere. Acceptance of a paper will imply assignment of copyright by its author to *KADIN / WOMAN 2000 and EMU Press*; but the author will be free to use the material in subsequent publications written or edited by the author provided that acknowledgment is made of *KADIN / WOMAN 2000* as the place of the original publication.
- 4) All ideas, views, hypothesis or theories published in *KADIN / WOMAN 2000* are the sole responsibility of the authors and they do not reflect the ideas, views or policies of Eastern Mediterranean University or Center for the Women's Studies.
- 5) All manuscripts are assessed by at least two academic referees without any sign of the author(s)' identity and the evaluation of referees without their names are sent to the author by the chief editor.
- 6) The publisher and editors reserve the right to copyedit and proofread all the articles accepted for the publication. Copy of edited manuscripts will be sent to authors prior to publication.

Instructions to Authors

- 1) Contributors must submit their manuscripts electronically including the original figures and tables to the editor.
- 2) Manuscripts must be typed in double-spaced, with New Roman Times 12 font. The length of the articles should not exceed 9000 words and the book reviews may be around 500-2500 words.
- 3) The spelling guidelines of The Foundation of Turkish Language for the Turkish manuscripts must be taken as standard for the spelling of loan words in Turkish. Loanwords accepted in English usage should be spelled in accordance with the *Oxford English Dictionary* and its supplements. Other foreign words must be written in Italics and explained in parenthesis or at deep notes if necessary.
- 4) Manuscripts must consist of the title page, the abstract pages, both in Turkish and in English, the main article, appendix, tables, figure captions, figures, end notes, the correspondence address of the author. All these must be written on separate pages. Articles sent in both languages Turkish and English will be published together.
 - a. A title page should be prepared carrying the article title consisting of not more than 10-12 words (maximum 50 characters including the spaces), author's full name (in the form preferred for publication), and author's affiliation including mailing address.
 - b. Abstracts, not exceeding 300 words both in Turkish and English must begin from new pages. Below these the 'Key Words' and 'Anahtar Kelimeler' (not more than 10 words) must be added.
 - c. The article must begin from a fresh page.
 - d. References should be given in the text in this format: (Surname of the Author, Year of publication and page(s) quoted), (Brown, 2003: 23). Other additional information may be numbered consecutively and appear as footnotes.

- e. Quoted unpublished material should have full location reference.
- f. Tables and figures should have captions and numbers. The captions of the tables and figures must be written on the top, and references and explanations related to the figures must be written below the table.
- g. Original drawings or pictures must be submitted in a form ready for the printer. Each illustration should bear a number. Captions should be presented separately on a sheet at the end of the manuscript and should be identified by number.
- h. Equations should be numbered consequently. Equation numbers should appear in parentheses at the right margin. In cases where the derivation of formulae has been abbreviated, it is of great help to the referees if the full derivation can be presented on a separate sheet (not to be published).
- i. The references quoted or referred in the text must be listed alphabetically in the 'References' in this format: Surname, initial of the name of the author (date of publication). *Full title of the book* (in italic) or full title of the article/chapter (in regular font) and *The name of the journal/book* (in italic), the place of publication: publisher, pages of the article published in the journal. Quoted unpublished material should have full location reference.

Foucault, M. (1979). *Discipline and Punishment: The Birth of the Prison*. Harmondsworth: Penguin Books.

Van Dijk, T. A. (2006). Discourse and Manipulation, *Discourse and Society*, 17 (2), 359-383.

- 5) The points not mentioned here please consult APA style or Hacker, D. (2004) "APA" *A Pocket Style Manual*. Boston, New York: Bedford/St. Martin's, 155-182.
- 6) Articles that do not obey these rules will be returned to the author for the necessary changes. Papers not accepted by the editorial board will be sent back to the author together with the original figures and tables.

Correspondence Address

Kadın / Woman 2000
Center for Women's Studies
Eastern Mediterranean University
Faculty of Business and Economics- Annex Building
BE280
Gazimağusa - North Cyprus
(Via Mersin 10 - Turkey)
Tel: (+90 392) 630 2269
Fax: (+90 392) 392 365 1017
E-mail: jws.cws@emu.edu.tr
[http:// http://kwj2000journal.emu.edu.tr](http://http://kwj2000journal.emu.edu.tr)

Bu Sayıda Katkıda Bulunan Yazarlar / Authors in This Issue**Makaleler / Articles**

Dr. Kelime Erdal, Uludağ Üniversitesi
Faculty of Education
Department of Turkish Education
Bursa –Turkey

Assist. Prof. Dr. Gamze Çavdar
Colorado State University
College of Liberal Arts
Department of Political Science
Colorado – USA

Assist Prof. Dr. Feryal Çubukcu
Dokuz Eylül University
Faculty of Education
Department of English Language
Teaching
İzmir – Turkey

**Kitap Eleştirmenleri /
Book Reviewers**

Ayşe Demir
Research Assistant
Erciyes Üniversitesi
Faculty of Arts and Sciences
Department of Turkish Language
and Literature
Kayseri – Turkey

**Kadın Çalışmaları ile ilgili
Etkinlikler, Notlar ve
Raporlar
Activities, Reports and
Notes on Women's Studies**

Çiğdem Dürüst Falay
Kıbrıs Türk Kadın Dayanışma
Konseyi
Nicosia-North Cyprus

Bu sayıda hakemlik yapanlar / Referees in this issue
(Alfabetik olarak / Alphabetical order)

Assoc.Prof. Dr. Mesude Atay
Esatern Mediterranean University
Faculty of Education
Department of Elementary Education
Famagusta-NorthCyprus

Assoc.Prof. Dr. Biran Mertan
Esatern Mediterranean University
Faculty of Arts and Sciences
Department Of Psychology
Famagusta-NorthCyprus

Assoc.Prof. Dr. Kadriye Bakırcı
İstanbul Technical University
İstanbul – Turkey

Assist. Prof. Dr. Birsal Oruç
Eastern Mediterranean University
Famagusta - TRNC

Prof. Dr. Ömer Çaha
Fatih University
Istanbul - Turkey

Assist. Prof.Dr. İlkay Yorgancı
Esatern Mediterranean University
School of Tourism and Hospitality
Famagusta-NorthCyprus

Dr. Burçak Keskin Kozat
University of Michigan
Ann Arbor – USA